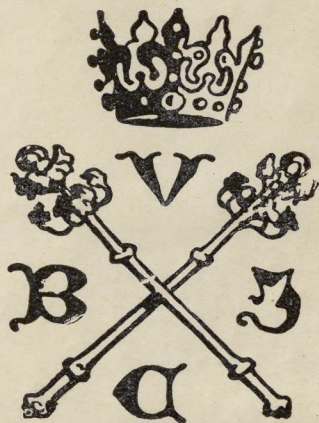

1567.

1134 — 1137

CIMELIA

Medyc. pol. 3318,

8 fl.

1888. IX. 5.

P. 13.

Cim. O. 1134-37

24

High. Jag.

DE
FEBRIBVS
INTERMITTENTIBVS,

DEQVE VERIS INTERMIS-
sionum caussis libellus, Francisco

PERRELLO Parisiensi,
Medico Authore.

*Cui adiectæ sunt observationes quædam de
vris, quarto potissimum die, quibuscumlibet
quidem in morbis, sed in pestilentibus ma-
ximè, ad certam salutis vel mortis conie-
cturam, observandis, per eundem.*

Ευρεσεν χρεαστον η̃ ανεξευρετον.

PARISIIS,

Apud AMBROSIVM DROVART,
sub scuto Solari, via Iacobæa.

1597.

Cum Privilegio Regis.

LIBRERIE

INTERMITTENT

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

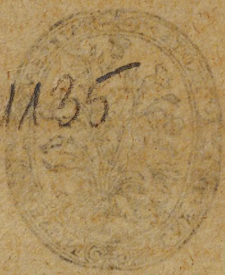
LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

Cim. 1135

PARIS

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

LIBRERIE

AMPLISSIMO CLARIS-
SIMOQUE PARISIENSIVM ME-
dicorum ordini, Franciscus Perrel-
lus Parisiensis, Medicus. S.

VOBIS equidem iam tandem, Viri
ornatissimi, tanquam diis quibusdā
maiorum gentium, Medicisque exi-
miis, has horum meorum laborum
primitias offero, dicoque, & quia
vester quidem sum, seu hanc quan-
tulacunque sit in me artem, quam à vobis didici, respi-
cio, seu parentem meum in vestris olim non ultimum
recolo, quæ vestra sunt certè, si qua sint, merito vobis
hic reddo ac restituo. Neque Verò fore puto, quin sint
eadem aliquando iisdem vobis gratissima, cum & à
tam grata memorique mente proficiantur, & ve-
strum quorundam, non infima quidem nota illorum,
censuræ subiecta, satis superque quod ad rem, atque me-
thodum spectat, probata sint. Hæc igitur quæso, Viri
humanissimi, accipite, simulque & conatus nostros
primos iuvate, atque etiam pernoscite, quæ sit mea in
vos observantia, qui cum nullos iam, præut vos me-
rito, colam, tum verò etiam nihil omnino proban-
dum censeam, nisi quod vobis tandem probatum sit.
Valete Lutetia Parisiorum, Anno 1597.

AD LECTOREM.

 QUIA, Lector, de tribus Fe-
brium intermittentium ge-
neribus, deque totidem earū-
dem & focis & humoribus,
ut & de accessionibus ipsis,
eo tantum consilio differuimus, ut dilucidior
firmiorque tandem nostra de veris intermis-
sionum causis demonstratio fieret, ob id me-
rito excusatum velim, si quid hic minus in iis,
κεν παρρηγοῦν aliquod, luculenter explicatum,
aut simpliciter ac nudè tantum sine fucō nar-
ratum videatur. Neque enim medica hæc, κε
aliās oratoria aut Poetica scripta quædam, in
nonum annum premēda censuimus, quin edi-
tionem (fateor) maturauius, quia in ani-
mum facile induximus, hæc eadem luce diu-
tius careere non debere, quæ ipsemet Hippocra-
tes admiratione quadam digna esse libro de
morbo sacro videtur asserere. Hæc igitur qua-
liacūque sint, Lector, accipe, interim dum
tempus cogitatioque & serior & posterior sa-
pientiora limatioraque & reconditiora ali-
quando proferat. Neque enim his acquiescam,

AD LECTOREM.

si ea utcumque placuisse sensero, sed & mox
addam alia minime vulgaria, quæ partim ipse
percepi, partim à peritissimis huius artis viris
olim, dum aures illis attentas præberem, acce-
pi, quale est quidem non penitendum illud
prognosticon, per quod de longitudine & bre-
uitate febris quartanæ potis est sæpissimè pro-
nuntiari, & sine quo nec venæ sectio, nec
purgatio, quidquid Medicorum vulgus contra
sentiat, potest commode institui. Quis enim
ignoratis quatuor generalibus morbi tempori-
bus, indeque non bene distinctis coctionis gra-
dibus, naturam sensim omnia in longis mor-
bis promouentem aut iuuare, aut imitari tan-
dem queat? Adde quod, licet minus semper
accuratè his in febribus intermittētibus, quàm
in continuis, victus ratio præscribi debeat, ne-
mo tamen ignorat, ipsam pro varia temporum
ratione, variare oportere. Ob id enim scripsit
Hippocrates, τὰς δὲ παροξυμῶδες διηλώσουσιν
αἱ νόσοι, &c. Quare ut accommodatius ali-
quando aliquid fiat, quod & sæpius factum
ipsi vidimus, & solidae integræque solutionis
diem certò prædictum meminimus, quoto Lu-
næ die febris ipsa tandem prehenderit, perpen-
dendum censeo. Ut enim si in primum Lunæ
diem quartanæ primus insultus inciderit,

AD LECTOREM.

mensem duntaxat unum ipsa, seruatis omni-
 no seruandis, ut loquuntur Philosophi, durabit,
 sic in duos tresue aut quatuor, atque ita dein-
 cept, menses eadem saepius excurret, prout vel
 secundo, vel tertio, vel quarto eiusdem Lu-
 nae die, emerferit. Verum non de quauis quar-
 tana hoc intelligendum erit, sed de autumnali
 tantum & primigenia. De autumnali qui-
 dem, quia οἱ χειμῶν τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γί-
 νονται βραχέες, οἱ δὲ φθινοπωρεῖοι μακροὶ καὶ
 μάλιστα οἱ τῶν ἡμερῶν συνάπλοτες. Cu-
 ius caussa in promptu satis est, quod in his verè
 melancholicus est humor, qui in illis, à bile,
 quæ ὀξείας ἀπὲρ γὰρ ζεται νούσους, magna ex
 parte aut degenerante, aut translata aliorum
 aliquò, venit. De primigenia verò etiam cer-
 tum est hanc ordinatam magis esse, quam quæ
 alteri speciei alias succedit. Ut enim à peruer-
 so aliquo naturæ ordine semper oritur, sic iud-
 icium omne facile peruertit. Quæ sane im-
 peritus aliquis ridebit, non secus quàm ea
 fortasse, quæ de urinis quarto morbi die ob-
 seruandis proferimus. Sed eum vicissim ride-
 bimus, nihil nisi quod ipse facit, quòdque sibi
 statuit, rectum putantem. Nihili igitur istum
 unquam faciemus & quicquid aduersum nos
 effutuerit susque deque habebimus, in hoc

AD LECTOREM.

nos tandem solati, quod qui verè Medici, naturaque indefessi speculatores erunt, hoc nunquam aspernabuntur quod ab ipsa experientia certam semper fidem accipiat. Vale.

EXTRAICT DV
priuilege.

S Viuant le priuilege du Roy, il est permis à Ambroise Drouart, Libraire Iuré, d'imprimer ou faire imprimer, mettre en vente, & distribuer vne ou plusieurs fois vn liure intitulé *De Febribus intermittentibus, deque Veris intermissionum causis, Francisco Perrello Parisensi, Medico Authore.* Et faict defences ledict Seigneur à tous Libraires, Imprimeurs, ou autres de non imprimer ou faire imprimer, vendre ny distribuer en ses pays, terres & seigneuries autres que ceux qu'aura imprimé ou faict imprimer ledict Drouart, sur les peines contenues esdictes lettres, & ce iusques au terme de six ans, à compter du iour & d'acte qu'ils auront esté paracheuez d'imprimer, comme plus à plain est contenu és lettres patentes, sur ce donnees à Paris le 11. iour de Mars, 1597. signées

LE PEVLTRE.

DE FEBRIBVS INTER-
MITTENTIBVS, DEQVE
veris intermissionum causis
libellus Francif. Perrello
Parisiensi Medico
Authore.

*Quod obscura sit vera intermissionum
febrilium ratio, & cur, & unde ab iis, quæ
pridem receptæ sunt, aliam inuestigandi in-
sta arrepta occasio, ubi etiam tandem gene-
ralis huius libelli methodus obiter indica-
tur.*

CAPVT. I.

ULTA quidem sunt
in amplissima rerû na-
tura admiratu dignissi-
ma, verùm inter res cæ-
teras, quæ ad hanc ar-
tem maxime pertinet, mirabilior ob-
scuriórque nulla hæctenus, si arcanam
occultamque dierum criticorum ra-
tionem exceperis, visa est, quam quæ
de variis intermissionum febrilium

*Obscura hæ-
ctenus vera in-
termissionu fe-
brilium ratio.*

caussis, nos plurimum semper sollicitos fecit. Vix enim vllius viri tam eximia doctrina fuit vnquam, quem non valde exercuerit quæstio hæc, qua quæritur, cur post certa quædam intervalla, intermittentium febrium accessiones, statis ita redeant temporibus, vt dies illis stata apud præscum fuerumque iudicem dicta videatur, qua quidem non adesse nefas vsque damnosumque sit. Non quod non ferre sit in præptu quod quisq; vt cūq; ex tēpore aliquando respondeat, verū cū res penitus inquirenda est seriōque quod aiunt philosophandum, nō exiguū herclē fuerit laboris satis superq; omnib⁹ facere, quia earum rationum nulla, quæ in vulgus afferuntur, est eiusmodi, vt discendi sciendique cupidissimos animos abunde omnique ex parte expleat. Quod cur ita tādē contingeret, cū mecum sæpius cogitarem, viderēque profectō eos omnes, qui de intermissionibus aliquid scripserunt, aut extra propriam hominis naturam omnio diuagari, aut suorum principiorum bene quidem pri-

*Cur hætenus
ignorata.*

mum positorum mox obliuisci, tentare equidem volui, num meliorem viam insistenti mihi res foelicius aliquando succederet. Consilio itaque satis sic maturè inito, post designatū mihi certissimum ad collimandum scopum, quid non præterea aggressus sum? Nempe cū mihi in mētem venisset liberrimi illius philosophici iuris, quo cuique semper licuit, quæ de quaque re dubia quæsitūque digna viderentur, ea apertissimè eloqui, feci etiam audacius, vt de variis non solum circuituum formis cum multis sæpè conferrem, sed & luci literarum clarissimæ, ea quæ super hac eadem re altius eram aliquando meditatus mandarem atque committerem. Ea sed lege atque conditione, vt sicui aliquando horum aliqua, quæ hīc à me edita sunt, minus arrideant, æquè tandem humaniter accipiantur, modestèque reprehendantur, ac sunt humaniter accepta modestèque reprehensa alia, quæ alii ante hac plurimi, eadē prorsus argumento, parique fortassè confidentia, in medium apertūque pro-

*Huius scripti
occasio.*

tulêre. Licebit enim cuique, errata si
 qua sunt à me, aut in re aut in metho-
 do commissa, obliterare atque indu-
 cere. Verũ procul hinc absit inuidia,
 & bonè tãdem cœpisse alicui nobis sit
 laudi, vel si res hæc nōdum ad sua cor-
 nua suũque vmbilicum deducta
 sit. Neque enim qui quod in se fuerat
 præstiterit, merito vnquam accusari
 poterit. Quod si contra res hæc nu-
 perrimè nobis inuenta repertæ, ne-
 que melius, neque breuius, neque di-
 lucidi⁹ tractari potuit (nam & per cer-
 tas primum hypotheses, certa iacta
 sunt totius huius siue disputationis, si-
 ue demonstrationis fundamenta, &
 omnes hinc deinde nostræ rationes,
 adiuncta grauissimorum virorum au-
 thoritate, bene vbique firmatæ, benè-
 que stabilitæ) quid iam vereri debẽ
 palam ostendere, palàmque indicare,
 quo filo certo duce inextricabiles
 prope huius labyrinthi errores intre-
 pidus aliquando peruaferim.

*Quæ sint hæc
 methodo per-
 tractata.*

intermittentibus.

5

Totius instituta rei exordium per confessionem omnibus hypothesein, à discrimine illo noto sumptum quod inter intermittentes febres & continuas intercedit.

CAP. II.

TOtius autem huius negotij fau-
stissimum optimúmque mihi vi-
sum est exordium, si à discrimine illo
auspicarer quòd inter intermitten-
tes febres, græcè διαλειπουσας, in-
tercedit, & eas, quæ συνεχείς vno no-
mine Hippocrati, iis verò qui ipsum
secuti sunt, partim συνεχείς, 1, conti-
nuæ, suas semper manifestas ἀναδι-
πλωσις exacerbationésque habentes,
partim συνοχοί, 1, continentes, si-
ne manifesta ista exacerbatione (li-
cet aut ὁμοιοι, aut ἐπακμαστικοί, aut
παρεκμαστικοί sint) dicuntur. Tan-
tum enim abest vt hoc ab ea ipsa re,
quam hîc potissimum paro, remo-
tum sit, vt ratum firmúmque ante o-
mnia esse necesse sit, quod si continen-
tium in genere febrium humor, latio-
re semper spatio, quam qui intermit-
tentes facit, contentus, continuitatis

Discrimè inter
intermittentes
& continuas.

Συνχείς
Hic quæ, quæ
que in qui ip-
sum secuti sūt.

Gal. de diff.
febr.

Συνοχοί
irium generū.

Continuitatis
ratio.

Intermissio

*caussa quedā
generalis.*

*Quomodo fiat
febris.*

caussa est, & is cerè qui particulari pe-
culiarique magis in loco stabulabitur,
certum quoque intermissionum prin-
cipium erit. Quemadmodum enim
facile, dum tam continentium quam
continuarum febrium materia am-
pliore spatio, velut aëre fruens libe-
riore, calorem suum iugem velut ac-
perennem, continenter ferè ad ali-
quam usque crisin vel solutionem cor-
di ipsi primum, deinde οὐλομελιν toti-
que corpori per venarum arteriarum-
que continuitatem, communionem-
que, communicat, flamma inde febril-
is merito existit continens vel conti-
nua, sic si arctioribus velut cancellis
eadem, ut in intermittētib; circum-
scripta coercitaque teneatur, quid
mirum si, finita ita cum sit, atque ob
id mox in cineres facile vertenda, fe-
bris finem afferat, donec nova de no-
uo cum rediuvio fomite seges vel su-
perstiti sucrescens, vel à sola tandem
intemperata parte vitium aliquod cō-
trahens, noui ex certis interuallis re-
petentis mali noua certaue semper
fiat occasio? Ut enim caussa aliqua vel

deficiente, vel prioris iam formæ nullatenus capaci, par est quidē nullum esse id, quod eius necessario erat consequēs, sic eādē præsente nunquam non poterit existere, quod à certa vique causa debet ubique proficisci. De quo quidem porro latissimus esset campus plura præterea differendi, verum cum constitutum sit nobis, hæc verè præludia paucis hîc perstringere, quo magis tandem ac magis nostrum de veris intermissionum causis propositum urgeamus, postquam vnum adhuc atque alterum dubium super modo dictis soluerimus, de intermittentibus solis videbimus, & quot sint ipsarum genera, & qui cum certis humoribus proprij earundem fontes ac foci. Quæsitum enim est aliquando non abs re, cur, si latioribus semper in vasis continentium in genere febriū materia æstuat, hippocrati venerit in mentem scribere *καὶ δὲ* fieri, quando resiccata per æstiuum tempus venulæ acres & biliosos ad se ichores attraxerint. Alicui enim videri possit *ἡ φλεβία* appellatione sola alicu-

*Ad obiecta duo
responsio.*

*sect. 4. de diet
ta ac.*

ius visceris alicuiusque particularis
parenchymatis vascula significari, at-
que inde plurimum primam hanc no-
stram hypothesein labefactari. Verum

Ad primum. cum per totum corporis habitum mul-
te id genus venule dispersæ non igno-
rentur, quarum, in causis tam spuris,
quam legitimis, certi affectus, crebris
genera agnos-
cit.

*Gal. in cō. hæc
duo causarum
genera agnos-
cit.*

assiduusque ὁπρὸς τοῖς se satis aperiunt,
quid erit tandem in hoc quod tanto-
pere aduersum nos faciat? Semper e-
nim ea causi materia latius, quā quæ
angusto partis alicuius ergastulo alias
concluditur patebit. Ita ut certè iam
nullus sic nobis de eo causo qui καὶ ὁ-
λον τὸ σῶμα γινώσκει repugnare possit.

*Gal. ibidem.
s. Per totum
corpus fit.*

Verisimile est enim quod, quia illa a-
crium & biliosorum ichorum attra-
ctio à maioribus venis minorum im-
puritati consentientibus, necessario
(vnde enim quam à maioribus illis
minores hæ venæ attraxissent) facta
est, ob id continuum febres eiusmodi
tenorem obtinuerunt. De altero
vero causo qui non vniuersum, ut ille,
sed particulatim καὶ ἐν τῷ μέρος, pro-
pter particularem aliquam malè affe-

*Id m Gal. ibi-
dem.*

etiam partem fit, quid tandem respon-
debimus, nisi pro confesso habeatur,
vti certè haberi debet, vix à solo ali-
quo partis affectu, àque particulari tã-
tum impuritate, continuã febrem ac-
cendi posse, nisi aut eius malum gran-
de fuerit, aut eiusdem materia latius
semper quam in intermittētibus pro-
pagetur? At verò ex ipsis $\tilde{\tau}\chi\epsilon\upsilon\sigma\omega\nu$ gra-
uissimis statim symptomatis, lingua
aspera, nigra, sicca, & ceteris aliis sex-
cētis, facile est iudicare grauissimè la-
borare partem illam, vnde ista tam su-
bito emerferunt, cùm in intermitten-
tibus sufficiat leue esse ei⁹ visceris ma-
lum circa quod febrilis materia colle-
cta est. Quare hoc etiam pro nobis e-
rit, cui mox coniecturam non incer-
tam de materia latius propaganda ad-
iūgemus. Si enim credibile est minus
multam & breui velut circulo vt in
intermittētibus circumscriptam ma-
teriam, postquam aliquātilper flagra-
rit, facile extinguit in suo foco parti-
culari posse, copiosiore certè & la-
tius diffusam esse oportebit eam, quæ
contra certus perennisque febris con-

*Ad alterum.**Duplex conti-
nuitatis causa
in febribus.*

tinuæ fomes futura erit. Vnde enim illa continuitas, nisi à perenni vaporis putridi per liberiora spatia ad fontem vitæ appulsus? Quibus certè plura nō addam, sed mox, vti proposui, scitu hīc necessaria febrium intermittētium genera inquiram.

Quod tria sunt duntaxat febrium intermittētium genera legitimarum, ad quas spurie duplices triplicēsque reduci queant.

CAP. III.

*Quintanarū,
septimanarū,
nonarū, nulla
hic habēda ratio.*

*Quotidiane,
tertiane, quartane retinēde.*

Spurie ad legitimas reducēde.

A Quorum quidē numero si quintanas, septimanas, nonanas, nusquam quod sciam post Hippocratē, aut certè rarissimè visas, remouerim⁹ quas tandem quæso, quam quotidianas, tertianas, quartanas, nullibi non passim & existentes & obuersantes retinebimus. Tria hæc inquam sola febrium intermittētium genera ita hīc amplexabimur, vt sub his spurias duplices triplicēsque omnis generis omnes, comprehendamus. Si enim hæc huiusmodi febrium *ὑπόθετα*, adiunctaue aut cognomina nō impediunt,

quo minus eadem quotidianarū tertianarum & quartanarū nomina præ se ferant, quia & harum formam aliquam semper habent, & si singulæ suis singulis gentilibus restituantur, ab iisdem vsque fontibus, à quibus legitima, suæ, vt ita loquar, existentia materiam hauriunt, quid eas hic tandē à suis vel *χωρὸς ἑαυτοῖς*, vel agnatis seiungemus: aut cur cum tria illa summa genera ad ea intelligenda, quæ nos hîc magno studio magnæque animi contentione molimur, sufficiant, plura his curiosè nimium confectabimur.

Fontes spuriorum & legitimarum iisdem.

Quod tres sunt tantum harum febrium fontes ac foci. CAP. IIII.

Diuerticula, ex pacto, nulla hîc exquiremus, quin cum satis iam sit de tribus febrium intermittentiū generibus definitum, his suos focos pares omnino numero in hoc quidē à tutis sapientissimorum maiorum vestigiis nullatenus deflectentes, tribuimus. Bene enim illi quidem non solū

*He febres cer-
ta prima corpo-
ris regionis so-
boles.*

*Tres trium fe-
brum intermis-
sentium scatu-
rigines, ventri-
culus, hepar,
lien.*

*Gal. 1. ad
Glauc.*

*Vnde coniectu-
ra veteres sum-
psere triū foco-
rum particula-
rium.*

primū viderunt aliquando, has febres
primæ corporis humani regionis cer-
tissimas esse soboles, sed nullius adhuc
gravioris laboris pertæsi, vltius pro-
gressi sunt, & artificiosa tandem sum-
pta, à certo partium his in morbis do-
lentium situ, indicatione, quotidiana
nam ventriculo, tertianam hepatis, &
quartanam lienis adscribere assignarè-
que nō dubitarūt, quia semper obser-
uarunt τῆς ἀμφιμέσωνος, οὐδὲ χωρίστῃ
τὸ σῶμα τῆς γὰρ πρὸς πεποιθέναι, συνίστασθαι
καὶ ἅπερ τῆς τεταρταίας ἐπὶ σπλινὸς κα-
κοπραγούσης, τῆς χεῖρ τεταταίας ἐπὶ ἥπατι
ι, vix citrà ventriculi eiusue orificij
noxam quotidianas fieri, vt nec sine
lienens male agētis vitio quartanas, nec
sine aliqua iecoris offensione tertia-
nas vnquam existere.

*Cur nulla mentio à veteribus facta sit ne-
que mesenterij neque epiplœ, neque pan-
creatis.* CAP. V.

*Aduersus quos-
dam de mesen-
terio, epiplœ,
pancreate.*

N Vllam autem neque mesenterij,
neque epiplœ siue omenti, ne-
que pancreatis, neque aliarum id ge-
nus partium mentionem vllam fece-

runt. Non quod non sæpissimè harū
 febrium seges ac materia locis in eius-
 modi stabuletur, verū quia semper
 ventriculi, hepatis, lienis his in feбри-
 bus potissima est habenda ratio, id-
 circo has non illas partes nominādas
 numerandāsue duxerunt. Nam si me-
 senterium, epiloon, pancreas sunt cō-
 munes duntaxat & publicæ corporis
 viæ, tanquam cloacæ certæ excipien-
 dis quibusque aliarum eiusdem pri-
 mæ corporis plagæ partium colluui-
 onibus idoneæ, sique quidquid ipsæ ha-
 bent, illud omne omnium consensu,
 habent à præcipuis potissimisque illis
 iam dictis partibus ventriculo, hepa-
 te, liene, quid porro dicturi sunt, qui
 dum toties nobis mesenterium, epi-
 ploon, pancreas obtrudunt, & corni-
 cum, quod aiunt, oculos confixisse,
 & noui præterea quidpiam attulisse,
 quod nec nos, nec maiores nostri vi-
 derimus, putant. Quasi verò harum
 febrium propriam ὕλην materiāque
 certis ita partibus affixam, seu Cau-
 caso Prometheus, voluerimus, ut
 nulla vnquā vi ipsam de sua sede pos-

Cloaca corpo-
 ris mesenterii,
 epiploon, pan-
 creas.

Ventriculus.
 hepar, liē, par-
 tes potissimæ,
 prima corporis
 plage.

*Quomodo mes-
epi. pancreas
harum febriu
foci esse queat.*

se dimoueri crederemus. Quin potius ita censemus, negligēdas quidem nō esse alias partes qualuis, in quas se vētriculus, hepar, lien plurimum exonerant, sed animi aciem esse vsque intēdendam in principes præcipuasque tres has, & à quibus materia omnis, quæ ad illas suæ, vti credibile est, cuiusque scaturiginis proximè confluit, venit, & quod hīc in primis notandū est inde mox tota pendebit omnimoda intermittendi ratio. Nam si suum quodque viscus, suo tempore, semper promit humorem, certæ semper febris fomitem, quidni à singulis iam istis partibus singula febrium inde oriūdarum, certaque ratio requiretur? Sed nunc non est profectò his locus.

Quod trium febrium intermittentiū, triūque partium mittentium numero, par sit humorum assignandus numerus.

CAP. VI.

*Tres humores
tribus febrium
generibus tri-
busque earum*

Quin cūm triplex iam sit triplicis febrium generis bene cōstitutus focus, huic iā numero, numerus hu-

morum est accommodandus. Vbi si
 necessario fatendum est, quod è qua-
 tuor qui in nobis sunt humoribus, sã-
 guis dum longo latóque venarum ar-
 teriarúmue margine sua æstuátia bra-
 chia porrigit, continentibus cõtinuís-
 que quam intermittentibus febribus
 progignendis, magis est semper ido-
 neus, consequens erit sanè & consen-
 taneum, vt tres alij reliqui humores,
 scorsum ferè à parte aliqua male affe-
 cta impuráque copiosius semper sca-
 turientes ac pullulantes, pituita, puta,
 bilis & humor, niger certam triú fe-
 brium intermittantium idæam essen-
 tiámque constituent. Qua quidem
 quis etiam ratione totum, mea quidè
 opinione, quintanarum, septimana-
 rû, & nonanarum febrium fundamẽ-
 tũ facile destruat. Si enim alia est ha-
 rum nobis hætenus ignotarũ, & alia
 aliarum illarum fieri consuetarũ (vn-
 de & earum species $\phi\upsilon\sigma\iota\varsigma\ \beta\lambda\alpha\sigma\eta\mu\alpha\tau\alpha$
 & appellationes eiusdè $\nu\omicron\mu\omicron\theta\epsilon\tau\eta\mu\alpha\tau\alpha$
 meritò dici queant) forma & ratio,
 quis vt eæ verè existant non videat, a-
 liis & fomitibus & partibus, alios à iã

foci accommo-
dandi.

Sanguis aptus
magis & ido-
neus continen-
tibus cõtinuís-
que progignen-
dis.

Pituita, bilis,
& humor scor-
sũ semper sca-
turientia febrí-
bus intermittẽ-
tibus creandis
magis idonea.

Quintanarum
septimanarum
& nonanarum
fundamentum
funditus euelli-
tur.

Hipp. l. de arte
, natura ger-
mina seu pullu-
li.

, prescripta
natura & in-
terpretamõia.

dictis humores fundētibz ac suggerentibus, opus esse? Sed quia hoc necdum quidquam est, nisi vt suum quæque febris locum focumque conuenientem, vel in certo aliquo viscere, vel propè ipsum certè sigillatim nominatimque nacta est, sic & propriâ nunc segetem materiâque particulatim consequatur, haud quidem credo, absurdum fuerit, paria iam paribus reddentes, præter communē quæ id nobis faciendum insinuat experientiam, vi circularis cuiusdam argumentationis efficere, vt quemadmodum pituita ad suam quotidianam bene vsque affecta est, sic & bilis ad tertianam, & melancholicus humor ad quartanam, tanquam certa ad suum effectum caussa, iustissimè aptissimèque referatur. Nam si omnium confessione quotidiana pituitam, vt bilē tertiana, & humorem melancholicū quartana respicit, sique etiâ bene supra positum statutūque est, quod, vt à ventriculo quotidiana, sic tertiana ab hepate, & quartana à liene, sua omnino iura accipiunt, cur male iam tandem

*Assignantur
singulis fontibus
& febribus
sui singuli humores.*

Circularis argumentatio.

tandem inde concludetur, quod si, quæ in vno aliquo tertio conueniunt, conueniunt & inter se, certè vt ventriculus pituitam, sic iecur bilem, & humorem melancholicum lieu nunquam non progenerabunt.

Ar. topicis.

Eiusdem rei confirmatio à temperamentis ætatibus & anni temporibus.

C A P. VII.

Quod si tamen hoc genus stricte spinosæque ratiocinationis minus omnibus satisfaciat, liceat, igitur nobis latius aliquantisper exspatiari, & digito velut summo monstrare, his quæ diximus omnibus, & temperamenta, cum insita tum adscititia, cum eorum ætatibus quibus hæ febres adueniunt, & anni tēpora, cū quibuscumque cōstitutionibus, quæ easdē fouēt & pmouēt, non omisis præterea variis excrementorum diligenter vsque obseruandorum, cum diuersis inuasionum formis, generibus, nunquam nō, vel omnino, vel quodam tantum modo subscribere. Nam si quotidiana febris legitima (de huiusmodi enim ferè loquor, per quas licet, in aliarum eiusdem quidem generis, sed spu-

Eiusdem reidemōstratio à temperamentis ætatibus & anni temporibus primum.

Temperamen-
ta ætates & an-
ni tempora.

Pituitosa.

Hipp. l. de nat.
hum.

Gal. in aph. 31.
l. 3.

Biliosa.

Hip. de nat.
hum.

Gal. in aph.
29. l. 3.

Melancholica.

Hipp. de nat.
hum.

Gal. in com.
6, l. 3. progn.

riarum tamen facilem notitiam venire)
decrepitum senem & plurimum, vel su-
pra ætatem, pituitosum, ventriculique
etiam manifesto vitio laborantem, hye-
me (namque & ὁ χειμῶν πολλοῖ τὸ σῶμα
φλέγματος, & κατὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν
πομπόλους ἐστὶν ὁ χυμὸς φλεγματοῦ δας, ὁ &
hyems corpus pituita replet, & pluri-
mus est in senili ætate humor pituito-
sus) prehendat. Siquæ iuuenem virum-
ue biliosum, iecoréque utcunque male
habitum, maléque affectum tertiana, æ-
state (nam τῷ θερεὸς ἡ χολὴ πλείστη, & ἡ ξαν-
τὴ χολὴ κατὰ τὴν ἀκμαστικὴν ἡλικίαν πλεο-
γάται, ὁ & æstate flaua bilis plurima, &
flaua bilis in vigore ætatis abundat) fa-
cillime corripiat, uti demum quartana
autumno lienosum, melancholicumq;
& declinantis ætatis virum (nam & μέ-
λαινα χολὴ τῷ φθινοπώρου πλείστη, & μέλαι-
να χολὴ κατὰ τὴν παρακμαστικὴν ἡλικίαν
πλεονάζει, ὁ & niger humor autumnu
plurimus, & niger humor ætate decli-
nante luxuriat) promptissimè inuadat,
quis, qui vniuersa hæc vnanimiter ve-
lut conspirantia videat (singula enim

fuis singulis *ἡ μογέρεισι* affinibúsque red-
 dita, aut pituitam, aut bilem, aut ni-
 grum loquuntur restagnantem humo-
 rem) non nostris hinc demum, sed sa-
 cro sanctis antistitum principum huius *Hip. apho. 19.*
 artis virorum decretis maiorē deinceps *l. 3.*
 fidem non adhibeat? Non quod quidē
 non *ἡ νόσηματα μὲν πάντα ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι* *Quomodo om-*
nes morbi in o-
mnibus fiant
 morbi omnes in omnibus fiant
 existantque temporibus. Verūm licet
 existantque tē-
 poribus
 hoc ita plerumque eueniat, vel à depra-
 uata aliqua cœli conditione, vel à malo
 etiam sæpè instituta latè sumpta spora-
 dicorum morborū potissima causâ die-
 ta (sic enim meritò facileque ab intem-
 pestiuis eiusmodi rebus intēpestiui pro-
 creantur morbi) certū est tamē τὸ ἐπι-
 δεικτικῶς, i, suscipienti causâ, τὸ ποιητικόν
*Causa exter-
 na quodammo-
 do semper con-
 socialis morbos
 suscipienti.*
 efficiētem promouentēque id ge-
 nus morbos causam, vel intemperā-
 Hipp. de nat.
 hum.
 mento & complexione, vel in habitu,
 vel in humorum etiam dominatu quo-
 dammodo vsque affinem & consocialē
*Aër principua
 morborum cō-
 muniū causa.*
 esse. Et si enim communium morborū
 præcipua est aër occasio, nihil verat ta-
 mē, quominus idē sit, quædā eorū que
 Idem quedam
 eorum que dis-
 periet sunt occa-
 sio.
 dispersæ aliās solita sūt cōtingere, causa.

Non potest enim nō vsquequaque esse
verum illud, quod alicubi Hippocrates

l. de flat.

*Aër tyrannus
maximus.*

Ibidem.

*Vita & mor-
borum egrotā-
tib⁹ causa aer.*

Ibidem.

*Ventus hyemis
& æstatis caus-
sa.*

*Quomodo idē
morbus sit
ἐπερογενής &
ἐμωγενής, i. vel
dissocialis vel
consocialis aeri.*

ἀπασι τῶν συμπτωμάτων διαταχῆς, i. maximus
est aër tyrannus in iis omnibus, quæ hîc
accidūt rebus, post& paulo τοῦ τε βίου καὶ
τῶν νοσούντων τοῖσι νοσέουσιν ἀνθρώποις, i. vitæ

morborumque ægrotantibus ipsis caus-
sa est aër. Ratio autē hui⁹ rei est πνεῦμα καὶ
χειμῶνας καὶ θέρος ἄπὸν, i. spiritus vel ven-

tus (per quem aër semper est huius vel
illius modi, scilicet vel moderatus vel
immoderatus) hyemis & æstatis, ac pro-

inde constitutionum quarumvis parēs
est. Quæ si tu quidem accuratē perpen-
das minus aliquando miraberis, cur sæ-
pe, iidem diuersa tamen ratione habita,

ἐπερογενῆς simul & ἐμωγενῆς dici queant.
Si enim interdum ad mutatum mani-

festē tempus peruersamque cōstitutio-
nem respicias, ἐπερογενῆς insolitusque &
dissocialis proculdubio tibi videatur

morbus, qui suo iam tempore in lucem
non prodeat. Neque enim si tempora
ritē legitimēque processissent, nisi autū-

no vnquam quartanæ, vti neque nisi æ-
state tertianæ, atque ita deinceps de cæ-

teris tū tēporibus, tum cōstitutionibus, ὁμογενὺς νοσῶσ
 quæ suos semper morbos, quomodo re- Sect. 3. aph.
 censuit Hippocrates, si bene quidem
 sint constitutæ, ceteris paribus nunquā
 non sunt edituræ, fieri debuerunt. Verū
 si morbus iam quilibet, quantumvis sic
 ἐτερογενὴς ac intempestivus, cum præse- ἐτερογενὴς
ἀμαχὶ ἐτερογε-
νής.
 ti cœli statu conferatur, ad quem sem-
 per quodam modo affectus est, quis iu-
 retandē eos arguat, qui in dissimilibus
 similia quæritantes & annotantes, non Similia in dis-
similibus quæ-
ritanda.
 ineptē sic vnquā aut male philosopha-
 buntur. Quemadmodum enim cum ἐν
 τῇσιν ὥρῃσιν ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης ὅτε ὑθάλ- Apho. 4. l. 3.
 πος ὥτε δὲ ψύχος γένηται φθινόπωρον αὐτὰ τὸ
 σήμα ἐκ τοῦδε χεῖναι χεῖν, i. cum in ipsis tē- Autūnalis cō-
stitutio.
 poribus modo calor, modo frigus viget
 autūnales morbos expectare cōuenit,
 & ὅταν θερμὸς γένηται ἡρὶ ὁμοίον, ἰδρῶτα ἐν
 τοῖσι πυρετοῖσι τοσοῦτον χεῖναι χεῖν, i. par est Veri similis æ-
stas.
 quoque sudores expectare, quando
 verī fiet similis æstas, sic nihil vnquam
 erit sine aliquo alicuius rei cōsensu. Ne-
 que verò aliud mouit Hippocratē, post-
 quam pronuntiasset quod νοσήματα ἢ
 πάντα &c. i. morbi omnes, &c. ut sta- Apho. 19. l. 3.
 tim subiūgeret, μᾶλλον δ' ἐνια καὶ ἑνιαὶ τ

Explicatur ap.
10. Hipp. ad
institutum ac-
commodatè.

Similia simili-
bus consocialia.
Qualitates.

Gal. com. ad
aph. 39. l. 2.

Humores.

Habitus.

αὐτῶν κί γίγνεται κί παροξύνεται, sed nō
nulli tamen ipsorum in quibusdam ma-
gis tum fiunt, tum exacerbātur. Quem-
admodum enim τῇ θερμῇ φύσει κί ἔξει, κί
ἡλικία, κί ὥρα, κί κατὰ σῆμα, κί χώρα τὰ
θερμότερα τῶν νοσημάτων ἐστὶν οικεία, ταῖς δὲ
ψυχρότεραις τὰ ψυχρότερα, κατὰ δὲ τὸν
αὐτὸν λόγον κί ταῖς μὲν ξηρότεραις τὰ ξηρότε-
ρα, ταῖς δὲ ὑγρότεραις τὰ ὑγρότερα. i. cali-
dæ quidem naturæ, & habitui, & ætati,
& tempori, & cœli constitutioni, ac re-
gioni, morbi calidiores sunt consenta-
nei, frigidioribus verò frigidiores, eo-
démquæ modo & siccioribus sicciores,
& humidioribus humidiores, sic faci-
le est persuasum, quod quæcunque pi-
tuitam in pituitoso, bilē in bilioso, me-
lancholicumquæ humorem in melan-
cholico corpore, vt plethoram in ple-
thorico, habitum scilicet aut rarefacto,
aut densato, humoribusque, vel conci-
tatis, fuscisq; vel cōsistentibus, torpescē-
tibusque, per quandam velut concre-
tionem fouebunt, congeneres sibi vsq;
morbos tempestinè seu intēpestinè na-
tos factōsque, progenerabunt.

*Alia quoque demonstratio eiusdem rei
ab excretis.*

CAP. VIII

C Vius quidem etiam rei excreta
ipsa, quibuscumque in morbis rite
diligenterque observata (nisi forte *Excreta ubiq;
diligenter ob-
servanda.*
ut *Æsopi vita.*
Non secus enim quam apud Æsopum
faceta, de ficibus à servis clam hero
clamque Æsopo deuoratis, historia,
iussaque tandem vomitio illorum fur-
tum calumniámque ingeniosè detexit,
sic quælibet in morbis excretio, quem-
uis exuperantem humorem magis sem-
per ac magis patefaciet. Quis enim cū
animaduernerit quotidiana febre labo-
rantium vrinas crudas, aqueasque & te-
nues ut plurimum, cum deiectionibus *Excreta
Quotidianâ.*
alui, vomitionibusque maxima ex par-
te pituitosis, contraque tertianis in
febris, eiusmodi omnia saturatè
ferè flaudentia, non statim iudica-
bit, hæc à prædominante bile fieri *Tertianâ.*
ut illa à pituita? Sed cauebit tamen,

Quartana laborantium.

Quartanarum imis excreta mendacia.

Lib. 1. ad Glau

Sub finem earrundem certa.

Historia.

Verrucarum proventus plurimus à febre quartana liberat.

A cutis affectibus.

quisquis erit, ne specie aliquando recti decipiatur. namque sæpè numero quartanarum initiis excrementorum genus plurimum bilem ipsam flauam mèritū, nigrum tūc humorem, crudum adhuc, & contumacem, intimoque velut pen- trali delitescentem dissimulat. Verūm præter certum semper, ex Galeno supra citato, lienis in his affectibus affectum, sub postremum febris quartanæ tēpus niger ille humor vrinis quidem & deiectionibus nigro velut fuco tinctis aliquando, sed & hæmorrhoidibus ipsis, manifestam tūc sæpè temporis eruptionem minitantibus (addam verò quod fide dignissimus quidam vir mihi retulit, de filia doctissimi, venerandissimique scholæ Medicę parisiensis Decani, D. La- filæi, eam verrucarum, quarum pluri- ma est ab humore melancholico mate- ria, multo prouentu sine vlla insigni alia excretionē, fuisse perfectè à febre quar- tana liberatam) tãquam sorex suo se fa- tis indicio prodit atque aperit. Quibus si addideris fuscum id genus ægroto- rum colorem, vti flauum tertiana cor- rectorum, & pallidum plumbeumue

quotidianam tolerantium, quid erit
præterea quod ad id magis roborandum

confirmandumue desiderare amplius va-
leas? An nō enim τὸ χρώμα τῶν χυμῶν εἰρη-
κόου μὴ ἀμποτῆς ἐστὶν ὥσπερ ἀνθέων, i, color

similis in cute velut efflorescit humori. *Hip. initio l.
de hum.*

bus subiectis, nisi intro refluxerint? Alia
verò porro omitto lubens, quæ tam de

habitu corporis, deque pilis, quam de
animi παθημάτοις, seu affectibus dici

queant, ut qui verear tandem, ne quis
nobis exprobet, quod hic actum à no-

bisagatur, & luculentius quam par sit
pluribusque demonstretur, quod satis

iam probatum fuit hætenus. Verum iu-
sta nobis sit quæso excusatio, quod quæ

cōtinua huius opusculi series ad id nos
inuitavit, eadem nunc postulat, ut po-

streno hoc huius primi pensu loco, de
varis inuasionum febrilium formis οὐκ

ἀπὸ διόνοια, minimèque παραπρα-
persequanur.

*Quæ hic præ-
termittitur le-
nitatis causa.*

*Vide de his
Gal. de tempe-
ramentis.*

*Ab inuasionum formis eiusdem adhuc
rei confirmatio. CAP. IX.*

*Inuasionū for-
me varie non
aliunde quam
ab humoribus.*

A bile rigor.

IAm enim tandem audet dicere, quod
si quis frigoris quotidianarum inēun-
tium proprij, & sine vlla concussione so-
litarij, vt rigoris tertianas auspicantis,
vel inchoantis, & horroris quattanarū
principia cōstituentis causſam, aliò quā
ad humores varios referat, præterquam
quod à prisca communique omniū re-
cedet opinione, toto etiam cælo totaq;
via aberrabit. Nam si blandissimum le-
uissimūque omnium symptoma, mi-
tissimo blādisimōque omnium humo-
ri debetur, non secus quā acrius actiori,
& acerrimum acerrimo, dubium certè
non erit quin si à pituita mitiore debeat
frigus illud solitariū p̄ficisci, sic nec ni-
si à bile rigor, nec nisi ab humore n̄gro
horror sua principia causſasq; ducēt. Vt
enim horror quid min⁹ est rigore, à quo-
rum etiam vtroque plurimum distat fri-
gus illud solitarium, sic vehemētissimā
esse oportet bilem, quam proximè se-
quetur humor niger, à quibus etian v-
trisq; lōgissimè semper pituita aberit.
Et certè bilis temperamento est calidis-

fima, substantia tenuissima, & qualitate
 acerrima. Nō mirū igitur si rigorem ita
 semper cīeat, trium illorum συμπίσματ'
 omnino vehementissimum. Humor au-
 tem ille niger, licet acidus tantum cui-
 piam videri possit, quia tamen non solo *Ab humore ni-*
 sepē acetivsu κίτμουται κίμεττει' τετα *gro horror.*
 κίπολλαπλασιζεται, & fermentatur &
 in molem accrescit & luxuriat (αναγωγὴν
 γὰρ μέλανων ἐστὶν ὁ ὄξος) sed etiam per se *Quā facile hu-*
 plerunque instar vini nō bene dolio cō- *moriger corrū-*
 clusi, vel sub ardente canicula, p̄rque *patur vini in-*
 ipsa tonitrua male affecti acescit, vapo- *stat.*
 scit, corrūpit, nō obscur⁹ certē etiā hor-
 roris inuadētis author erit. Nā si humor
 hic niger, tā p̄ degenerationē, q̄ per adu-
 sitionē è flauo ater factus, & velut quo-
 dāmodo alienatus, quia tria hæc iā ha-
 bet cōiūcta, τὸ ὄξύ, κίτο διαβρωτικόν, κί τὸ
 ὄξωδες, ἰ, acre, erodēs, acidū, æquē sæpē
 graues horredósq; ac ipsa bilis, affectus,
 qualia sūt cācri, strumæ, carbūculi, ele-
 phātiases, & dolorificētissima, vt ita lo-
 quar, quæq; symptomata profert, quid
 hic tantū alteratus minus, quā horrorē,
 καὶ ἡπὼν semper, vt dixi, ἰ, secundum
 minus à rigore differentem excirabit?

Cuius vtriusque symptomatis, horro-
ris puta & rigoris, qui velut ad vnguem
exploratam voluerit habere differentiā,
considerare primū debet, quod

*Differentia in-
ter horrorem &
rigorem.*

I. ad Glau.

*Vehemens rigor
tertianarum i-
nitio, contra in
quartanis sed
sensim a fri-
gore per horro-
rem fit ad ve-
hementiorem
concussione pro-
gressio.*

*Horror contun-
dit potius quā
velleat.*

*A pituita fri-
g^o solitarium.*

ἡ πρώτη καταβολή πολλάκις μετασφο-
δρου τοῦ ρίγους οἱ μὲν τελευταῖοι ἐπὶ ῥῆξαντο,
τεταρταῖον δ' οὐκ αἶδαμεν μετὰ σφοδρου ρί-
γους ἀρχάμενον, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ τὸ μέγεθος
αὐτῷ προσγίνεται. ἢ statim prima inuas-

sione sæpè cum vehementi rigore ter-
tianas febres incepisse meminimus, non
autem quartanam, quæ progressu tem-
poris magnitudinem sibi acquirit & ad-
iungit, deinde propria vel aliena expe-
rientia edoctus discet præter illam in-
uadentium accessionum in quartanis
febris euidentem inæqualitatem de-
prehensam, horrorem cõtudentis ve-
rius rei, quam aut vellicantis aut lanci-
nantis aut stimulantis (quod quidem
rigoris est magis semper proprium) phā-
tasia exhibere. Quorum tandem v-
triusque (nisi cui fortè minus attenden-
ti lassitudinum species aliqua aliquan-
do imponat) cū sit expers pituita, ini-
quum certè fuerit, quidquam nunc ab
ipsa exigere, quam toties iā decantatū

solitarium illud sine vlla omnino concussione, in quotidianarum initia semper incurrens, frigus. Est enim pituita vsque adeo sæpè naturæ familiaris (quæ de aliis humoribus nequaquam verè dixeris) vt facillimè credatur in sanguinē, indèque in plurimum corporis alimentum posse facessere. Nō quod non (maximè si supra sanguinem sit, nam quæ ^{Pituita supra sanguinem quid possit.} infra sanguinem est, i, quæ nōdum fuit sanguis, aut quæ cum sanguine mixta est, mirior semper esse solet) si aut alteri cuipiā humori remisceatur, aut in parte aliqua momentanea resideat, grauium interdum symptomatum, vt in lethargicis & apoplecticis, fons certus & origo existat. Verū si paucos adhuc eiusmodi affectus exceperis, in quibus aliquando putrescit, cūm rarò quidem per se, aut rarius certè cæteris alienetur, rarò quoque graue acerbūque quidpiam aduehit, quin potius stuporem fere potius, quam cruciatum miserabilem excitat & inducit. ^{Effectus communiores pituitæ.}

De accessionibus tractat^o quo & quid sint ipse, & quæ sit eorum, quæ illis cōtingunt fiunt-
ue caussa quæritur. CAP. X.

De paroxysmis
prius quā de in-
termissionibus
agendum.
Arist. top.
Intermissio ac-
cessionis quadā
priuatio.

Quid accessio
sen paroxysm^o.

Quid periodus
seu circuitus.

Gal. in aph. 9.

l. i.

Gal. de morbo
vni temp.

IAm verò his omnibus satis sic lucu-
lenter abundèque explicatis, haud
mora extrema huic tabulæ manus erat
admouenda, nō & sui ante rationem a-
liquam accessiones haberi vellent. Si
enim priuationem habitus semper præ-
cedit, & ea quæ cū aliquo conferun-
tur, vt contraria aliās omnia, iuxta, vt a-
iunt, posita mutuo se magis illustrāt, &
aperiunt, certè cum intermissiones sint
quædam accessionum priuationes, me-
rito prius de accessionibus quam de in-
termissionibus differetur. Vbi primū
quidēquid sint ipsæ inuestigabitur, dein
de eorum quæ in illis fiunt omnium ra-
tio certa exquiretur. Est autem accessio
Græcè, *παροξυσμός*, iuxta notam omni-
bus definitionem totius periodi siue cir-
cuitus (periodus autem est vel motus,
vel si mauis per circulum quendam eo-
dēmque ferè ordine ab vno ad idē redi-
tus) deterius tempus. Sed quia eiusmodi
siue definito, siue descriptio, & ἀναδι-
πλώσεων exacerbationūue aut redu-

plicationum in cōtinuis, & παροξυσμῶν
 siue accessionum in intermittētibz,
 communis esse potest, accommodatius
 iam ad hoc institutū accessionē ita defi-
 niemus, vt per hāc præsētis determina-
 tāque alicubi, seorsū ad exardescēdum
 per certa dilucidā interualla factā ido-
 neā, effectum, quemadmodū per inter-
 missionem eiusdem vel extinctę, & inci-
 neratę, vel absūptę magna ex parte de-
 fectū intelligamus. Ac licet παροξυσμός,
 siue accessio, apud quosdā strictissimis
 initij vigorīsq; terminis coërceatur, no-
 bis tamē, quia singula hīc quę quatuor
 cuiusq; accessionis temporibz ad inter-
 missionē vsque fieri obseruātur, percur-
 rere in animo fuit, lato iā ipsius vocabu-
 lo non ἐπισημασίαν solum, dum oscita-
 tiones & pandiculationes accessionem
 iam iamque futuram significans, aut
 ἀρχὴν seu πρῶτον εἰσφολὺν, cum aut fri-
 gus aut rigor aut horror manifestissimē
 infestant, aut ἀνομαλίαν, ex quo hęc mi-
 nuī remittiq; paulatim incipiunt, vt
 inde velut pederētī progressus fiat ad
 rediuiū calorem, aut αὐξήσιν ἢ ἐπίδοσιν ἢ
 ἀνάστασιν, vbi iam frigus omnino abiit,
 & inualefcit calor, qui ἐν τῇ στάσει καὶ ἀκμῇ,

Accessio præ-
 sentis & ido-
 nea materia ef-
 fectus.

Intermissio ma-
 teria quidam
 defectus.

Paroxysmus
 strictē sumptus

Latē sumptus
 Επισημασία.

Αρχή

Ανομαλία.

Αύξησις.

Ακμή.

Απυρεξία.

Intermissionū
varia nomina.

Accessionum
4. potissima tē-
pora.

pro cuiusque febris iure, summus tūc ef-
fe solet, sed & παράμειν κατὰ βάσιν καὶ
μειῶσιν καὶ ἀνεσιν, descēsum, diminutio-
nem remissionēque & declinationē,
quam statim sequi debet, ἀπυρεξία, Cel-
so integritas dicta, nobis verò aliquam
nominis notationem sectātibus, vel in-
febricitatio vel febris carentia, aliās au-
tem καὶ διάλειμμα καὶ διάστημα καὶ διάπαυσις
s, vel interstitium, vel intervallum, vel
interruptio, vel intermissio dicenda, in
summa verò initium, incrementum, vi-
gorem seu statum, & declinationem nō
abs re complectemur.

Quod ad accessionum generationem tria
omnino requiruntur, collectio, putre-
do, motus. CAP. XI.

Tria ad paro-
xyssorum ge-
nerationem ne-
cessaria.

Collectio hu-
moris quantitas
est eiusdem ut
putredo quali-
tatis.

QUæ omnia quomodo fiāt, & quā-
obrem, ut melius intelligatur,
tria omnino tenenda sunt ad paroxys-
morum siue accessionum generationē
necessaria, collectio, putredo, motus. Ac
rectē quidem priora illa duo, aliās aliis
& quantitatis & qualitatis nominibus
expressa, circumferuntur, quibus nihil aliud

liud innuitur ac significatur, quam quæ-
 admodum rebus in omnibus, quæ vel
 arte fiunt, vel à natura proficiuntur,
 subiectam esse oportet idoneam aptam-
 que materiã, ex qua aliquid tandè exur-
 gat ac existat, sic non nisi ex prompto iã
 paratòque aliquo humore, vltimum quã
 poterit febrile excitari incendium. Si
 enim nihil tandè ex nihilo vsquam fit,
 sique nec ex quouis ligno formatur fin-
 giturque Mercurius, consentaneum
 est certè antequam febris per circuitum
 redeat, iustam omnino adesse materiã,
 quæ quoties rediuiua fiet, per nouam
 denuò factã proprii excrementi, à pro-
 prio cuiusque partis malè potissimum
 affectu alimento profecti, collectione,
 toties se in claram dilucidamque det-
 lucem. Nam si id in sanis ita est, vt suum
 sit semper aliquod tum pituitæ, tum bi-
 li, tum etiam humori melancholico,
 tam collectis iam quàm colligendis re-
 pus, cur non in ægrotis multò magis il-
 lud idem erit, in quibus humorum ma-
 trices & minere manifestò vsque vitio
 videntur laborare? An non enim quæ-
 que pars suo excremento magis tunc

*Ar. Phys.**Ibidem Ar.**Collectio hu-
moris.**Vnde humor
colligitur.**Humores etiam
in sanis excre-
mentosi colli-
guntur sed pau-
ciores tamen
quàm in ægro-
tis, & neutrius.*

*Morbi tempo-
re alimentum
in plurimum
excrementum
conuertitur.*

Putredo.

*Sanguis vel
intra vasa pu-
rescit.*

abundabit, cum propter aliquam in-
temperie vel solam, vel cum aliqua ob-
structione coniunctam, male suo ipsa
perfungens munere, in plurimum tunc
excrementum suum alimentum couer-
terit? Verum de his tandem pluribus,
vbi aliquando & de successiuo trium ia-
dictorum viscerum officio, deque ali-
mento per quod aequè potest semper ad
mali eiusdem interpolationem excre-
mentum suppetere, ac valuit idem pri-
mam ipsius ansam occasionemque da-
re, ex Hippocrate differemus. Nunc
enim satis erit, si nuda confusaque qua-
dam notione comprehendamus quod,
quemadmodum quod minimum est,
nunquam naturam aut prae grauat aut
ei valde noxium est, quia citò aut corri-
gitur, ac velut cicuratur aut amadatur,
sic contra si excrementum sit plurimū,
nisi protinus ei occurratur, & prauam
mox qualitatem induet, & magnum
suo semper possessori incommodum af-
feret. Diu, inquam, in corpore esse non
poterit, sine aliqua mox inde futura na-
tura plurimū molesta putredine atque
corruptione. Nam si humorum omniū

mitissimus naturæque familiarissimus sanguis, tam in suis vasis propter solam aliquando impeditam διαπύκνωση, seu transpirationem, ut in synochis, quam extra suum istum proprium locum, ut in systrophicis phlegmonis, flagrat, æstuat, putrescit, quid iam queso pituitæ, quidque nigris & flavis tandem fiet humoribus, circa aliquod viscus præter solitum aliquando repressis ac retentis? Neque enim credendum est quod quæ hîc quotidianam facit pituita, sit aut acida illa aut dulcistratum, quæ naturæ alicui interdum solatio esse possit, quin potius putris est quodammodo, indeque adeo euacuanda potius, quam retinenda, & in necessarios aliquos naturæ usus seruanda. De bile autem & humore melancholico, notius est, quàm ut necesse sit pluribus id à me explicari, hunc, quidem in sanis (siquidem stet illa non insecuta lienis & fisci comparatio, quidquid alicubi cōtra sentire videatur doctissimus Fernellius humorem melancholicum bile copiosiores, sed in venis puto sanciens) esse debere exiguum. Nisi forte quis credat ipsum aliquando in

*Pituita hîc
quodammodo
putret.*

*Melancholicus
humor in sanis
exiguus.*

2. Meth. cap. 1.

*Bilis in nostro
corpore como-
ditas.*

*Ventris segni-
ties omnium con-
fusio.*

Motus.

ventriculum per vas breue dictum ad aliquam ibi sua quadam aciditate orexin excitandā, refundi. Vt ut sit tamen, si verum est quod supra de ipso facillimè corrumpendo, ex ipsa veritatis perspicientia protulimus, quia excrementosum fermè totum est, moram in corpore longam sine aliquo dispendio, aliquoque incommodo trahere vnquam non poterit. Illam verò à natura factam esse nemo nescit, vt clysteris sæpè artificiosi loco esset, & in ieiunum delata facultatem intestinorum expultricem pigram cōmodissimè sollicitaret. Hoc enim nisi fieret, non est dubium quin iuxta Hippocratem, ventris segnities magna omnium confusio euaderet. Simul enim atque incipiunt humores per alui pigriliem, aut quamuis aliam ob causam retineri, impuri sane non solū fiunt & putridi, sed videntur mox tandem tragico quodam modo excitari. Vt enim collectionem proximè putredo sequitur, sic istam putredinem, quæ iam per se mutatio est & alteratio, motus tumultusque grauis mox semper excipiet. Vbi etiam quemadmodum in

cōflictibus quibusque aliis hostem hosti se opponere, aduersumque ire animosè cernimus, sic hìc duplicem motum considerabimus, vnum quidem ex parte morbi, naturam plurimum irritantis atque infestantis, alterum verò ex parte naturæ plurimum quidem vexatæ, vt dixi, sed palmæ tamen tandem in morè contra pondus nitentis ac strenuissimè vsque hìc in his fere salutaribus morbis resurgentis.

Duplex, ex parte morbi, ex parte natura.

Quid fiat per totam accessionem, principio, medio, ac fine. CAP. XII.

Licet enim trepidus, & cœptis immanibus efferus humor, & turgere & in hoc esse accessionum initiis videatur, vt latius se diffundat, lōgiusque suos nimium angustos, vt dictum est, fines proferat, natura mox tamē (vti fere semper aliās) trepido in hoc tumultu, sibi bene prospectum beneque consultum cupiens, suo caloris spirituumque extremorum præsentis stipata comitatu, ceu suis collectis omnibus viribus, ita se ei opponit, vt mox longè ipsum arcens coercensque victas sibi tandem manus dare, & nolit velit potentiori cogat ce-

Accessionum initia.

Stimuli humo-
rum per horro-
res & rigores
quib⁹ rebus cō-
parandi.

Hom. 2. II.

dere. Primis, inquam, febrium insulti-
bus idem quod aut in bello victis, aut
in lucta deicctis, contingit. Vt enim pre
rabie & illi sæpè

Πρῶτε ἐξ ἐνκοίνῃσιν ὁδὸν λαζοίατο γαῖαν
Dente petunt terram proni densoque sepultri
Pulvere.

Quæ partes
per rigores &
horrores stimu-
lantur.

Oppressio sola
partium inte-
riorum per fri-
gus solitariam.

& hi, quando aliter non datur se tueri,
calcibus dentibusque suum vsque col-
luctatorem victoremque impetunt, sic
si morbificus humor repressus stimulos
habeat, vt biliosus in tertianis, & melan-
cholicus in quartanis, eos nō solum in
iis figet imprimetque partibus, quibus
iam ipse continetur, sed vicinis etiam in
ipsis, in quas, dum ita validè per rigores
horroresque concutitur corpus, nō po-
test non aliquid semper è valis minori-
bus excidere, sin verò nullos gerat, vt in
quotidianis, satis illi quidem tunc fue-
rit, si easdem possit per solam intro calo-
ris retractionem, perque factum vna il-
luc humorum quendam impulsu im-
petumque in summas velut angustias
reductas premere, atque ibi tandem ad
aliquod tempus turbas satis pro suo iu-
re graues facere. Ad aliquod tempus di-

xi, quia refractis mox turbulenti huius-
 ce humoris viribus, naturæ iam ipsi li-
 ceat & suum extremis partibus, quo ni-
 mium diu priuatæ fuerant, genium re-
 stituere, & sibi etiam sapienter vndecū-
 que prospicere. Simul enim atque no-
 uit ipsa calorem illum internum, abs-
 que vlllo iam Theseo, humori satis sic
 represso coquendo parem esse, quid nō
 præterea aggreditur? Nempè consortis
 ipsa omnino impatiens, cum non ante
 conquiētura sit, quam hostem suum pe-
 nitūs excluserit, vt huius tandem voti
 fiat compos, merito de sudoribus, qui
 sunt certa semper horum morborū fu-
 tura solutio, sub accessionum finem eli-
 ciendis (nam ante per vigorē & incre-
 mentum humoris potissimum morbifi-
 ci coctioni studebatur) cogitans, hoc
 iam negotium magna ex parte rediui-
 uo partium extimarum calori, quan-
 tumvis aucto, committit, vt iis crum-
 pendis, postquam idem humor suo
 particulari in foco debitam per gradus
 maturationem receperit, viam omnem
 per apertos rarefactosque cutis poros
 fecerit atque sternat.

*Repressus hu-
 mor post ini-
 tia.*

*Sub declina-
 tionem quid
 faciat natura.*

*Per incremen-
 ta & vigores
 coquitur hu-
 mor.*

*Quantumvis
 auctus calor
 poros aperit
 ad sudorū fu-
 turam excre-
 tionem.*

Disputatio aduersus eos, qui materiam harum febrium primò earum insultu ad corporis habitum intempestiuè euocant.

CAP. XIII.

Aduersus eos disputatio de nou ita transferenda à centro ad circumferentiam materiam.

Ratio prima à a. temporum distinctione & officio sumpta.

Secunda quod exclusionis humoris & declinationis particularis sit unum atque idem tempus: generali quoque declinationi respondens.

QUæ quidem mea opinio, melior est fortasse altera, quæ sub ipsum insultus febrilis articulum, harum febriū propriam materiam, à centro velut corporis ad eius circumferentiam educit atque euocat. Nam si particularis quælibet accessio æquè, ac tota febrilis incendiij historia, sua habet distincta tempora quatuor, sique præterea natura nihil vnquam suscipit aut aggreditur excludendum, antequam certo semper in loco coctionis suæ perfectionem adeptum sit, quæ igitur quibusdam satis iusta ratio occasioque fuit, materiā hanc morificam ante suum tempus à suo certo foco, vbi vnita melius semper, quam dispersa alibi, subigetur, propellendi: Si enim exclusionis materiæ morificæ particularis, & declinationis cuiusque periodicæ, vnum & idem tempus esse debet (nam cæteris antegressis temporibus, vti modo dictum est, aut humorum facta est repressio, aut conueniens

eorundē coctio, & ad certam vsque ex-
cretionē præparatio) cur ὕπερ ὁρῶντα
tam malè nobis introducta, tanto sic o-
pere iactitabunt? Nam quidquid ali-
quando iidem effutiant, nunquam qui-
dem nobis persuadebūt, naturam, tam
bene his in febribus ordinatam sursum
& deorsum ita omnia laturam, vt cru-
dum adhuc humorem eò transmittat,
vbi talis potius permanserit, quam ad
bonam vnquam frugem peruenir.

Adde etiā quod dubitari merito queat,
& cur furens adhuc æstuansque eò de-
latus humor, ibi frigus potius manife-
stum quàm calorem aliquē conciliet, &
cur idem, materia sudorum certa, futu-
rus, in ipsos citius non erumpat, quàm
sub vertentem accessionem. Et sanè si
ita esset, nullum porro tēpus vnquam,
nullaque accessio dari posset, qua non
statim à concussione, vt in Causis alijs-
que febribus continuis, sudorum copia
proflueret. Si enim præsentē tunc ipsam
materiam, & totam pene sic, vt volunt,
in ipso cutis limine vestibuloque con-
stitutam, per rarefactas à rediuiuo illo
calore cutis vias, natura æquè potest

*Tertia quod
nunquam sic
dissipatus benè
coqueretur hu-
mor.*

*Quarta quod
citius erumpe-
rent sudores.*

*Quinta quod
nusquam non
manarent su-
dores.*

*Sexta quod
superstes infoco
materia id re-
fellar.*

*Septima quod
par sit frigus
rigoriferum eo-
dem modo quo
solitarium fie-
ri.*

*Octava quod
motus duo con-
trarij simul &
semel non pos-
sunt fieri.*

foras excutere, ac valuit ante eandem ad cutim habitumue relegare, cur igitur non factum est, quòd fieri semper debuit, cùm nihil iam impediret, quòd minus ita fieret? Quàntò igitur diutius cogito, tantò magis ipse dubito, an latere ipsos aliquando potuerit, superstitem sapè necesse esse statuere materiã, cuius contagione infectum id, quod denudò appulsurum est, nouæ semper accessionis occasionem præbeat. Quod si tandem, nec aliundè venit, nec alia tandem ratione fit, aut horror aut rigor, quam quomodo simplex quotidianarũ frigus, per retractionem, puta, caloris intrò, seu quia quod maius est quòdque potèntius minore semper negotio quod minus, quòdque imbecilius est ad sese pellicit, seu hoc idem, vt dixi, à sapiente prouidãque natura contingit, eo ferè promptas suppetias mittente, vnde opis est ipsa indigens, vix sanè isti, sua quantumuis pertinaci opinione absurdum illud vitabunt, in quod incurrere illos necessum est, si duos simul motus contrarios admittant, vnum quem nos mordicus tuemur, quẽmque nec ipsi

aliquando negauerint, foris intrò contingentem, & alterù intus foras, quem sibi falso opinionis fingunt errore. Super quo tamen si quis nos roget, quid sibi igitur velit punctiōis ille sensus, qui in rigore ipso potissimum sub cute ipsa percipitur, in promptu erit responsio, sensum, puta, eiusmodi non esse sensum trāsatae trāsmissæque illuc vllius materiæ, sed extremetorum in peculiari cuiusque natura redundare solitorum, suamque, qualis sit, vim magis tunc exerentium atque ostendentium, quò tempore partes corporis omnes per validā concussionem comprimuntur & affliguntur. Scitum est enim illad Hippocratis, de eo quod in nostro corpore ἀσάμφτον, est id, est contiguum. Quia enim sua interstitia distincta semper habet, ob id ὑγαῖνον ἢ πνεύματος ἀδένοντα, ὁ ἰχθὺς πληροῦται, i. sanū quidem spiritū, infitum verò ichore sanieque impletur. Neque verò porrò longissime à vero aberit, qui sensum etiā communē facillimè tūc decipi posse dixerit. Nam cum tunc spiritus cum calore extimarum partium plurimi, velut ostracismū

Obiectio.

Solutio.

Vnde punctio
illa sub cuta-
nea qua per vi-
gores percipi-
tur.

De interstitiis
partium nostri
corporis conti-
guarum locus
Hippocratis
insignis.
Hip. de Arte.
Alterā solu-
tio.

Partiam extimarum spiritus cum calore quodammodo per frigus exulant.

Conclusio cur in Causis non ita cunctentur sudores.

Cur contra in intermittentibus.

Ubi prima receptio ubique collectio ibi futura concoctio.

Alterum dubium.

quendā passi, intrō velut ad commune restinguendū incendiū cōfluxerint, qui fieri iam potest, vt per eorū satis longam absentia, fidū eius rei, quæ procul tūc ab ipsis sit, ad phantasiā nuntiū perferatur? Valeat igitur tandem nō satis certa ista opinio, nostra verō maneat stabilis, quæ omnibus apertum facit, ob id in causis continuisue aliis febribus minus lentos minūque testudineos esse sudores, per rigorem ante criticū significatos, quia per longum satis quidem temp⁹ domita cuiusq; erat mortifica materia, quæ in intermittentibus nō nisi post quemque rigorem idonea ad excretionem esse potuit. Non igitur antequam hoc factum sit, suam illa stationem poterit vntquam deferere. Vt sit ferē vsquequaque verum his maximē in febribus (nam in continuis ipsis non ignoro multas μεταστάσεις, i. translationes aliō posse fieri) ibi coctionē semper perfici, vbi prima facta est humoris collectio & receptio. Neque etiam contra nos faciet, quod nōnulli ex Hippocrate disputant, aliquid vsq; interessē oportere inter rigorem, qui sit ἀπὸ τῆς ἀγγείας, & cum qui

ἐφ' ἐλκείων proficiscitur. Potest enim tantum differre loco vnus ab altero, vt tamen generationis modo non distinguatur. Qui enim credibilius esse potest rigoris ab vlceribus materiam, vel in foco vsque suo delitescentem, inde posse rigorem ciere, quam idem etiam in vasis effici asserere? Non quod sanè, vt præmonui, dū per rigores & horrores natura cū morbo cōflictatur, portio cōtēti humoris nequeat è vasis minoribus fortè fortuna excidere, sed ea tamen in corporis habitum nunquam quidem, mea opinione, feretur, nisi per habitum intelligas cuiusque foci viscerisque partes quasque proximas & vicinas. Ipsa enim demū experientia, vt quamuis aliam opinionem infirmabit, sic nostram magis semper ac magis confirmabit ac folciēt. Quid enim ingētes plerumque cum siti, hypochondriorum ardores, illique tanti tunc in ipso rigore & horrore deprehensi, quanti postea nunquā, quibus etiam sæpe conuenientissimi fortus refrigerantes comperti sunt, quidq; crebre etiam, postea exacto iam ipso frigore, vomitiones, aliud quam præsētem

Non generationis modo sed loco tantū duorum generum differunt. Soluitur.

Portio quedā humoris e vasis excidit per rigores.

Observatio nō penitenda minimèque etiam inepta.

adhuc intus materiam loquuntur ac significant?

De sudoribus ipsis diagnostica & prognostica quedam. C A P. XIII.

Magni momenti sudorum observatio.

Aph. 63. l. 4.

De sudoribus idem dici hic potest quod Hip. olim de rigoribus.

Diagnosticô.

Perfecta solutio.

AD quæ quidem si nemo iam reclamaucrit, liberum hîc aliquâdo nobis erit, non pœnitenda quædam de sudoribus ipsis annotare. Quorum certè observatio tanti tandem momenti fuerit, ut de iis idem dici possit, quod Hippocrates olim de sudoribus. Nam si verissimum est illud, ὅσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καὶ ἡμέτεωρίγια γίνεται, καὶ ἡμέτεωρίοι πυρετοὶ λούονται, id quibuscunque rigores quotidie sunt, quotidie febres solvuntur, cur nō etiam hoc verè stabit, quod quibuscunque in febribus intermittentibus (nam & de iisdem loquitur Hippocrates) sudores sub accessionis cuiusvis calcem erumpent, toties cum certiore integritate easdem solvent, ac finient? Cum certiore integritate dixi, quia plurimum semper intererit, parci ne, an liberales aut mediocres, & an nulli aliquando fiant, ad certam perfectæ vel imperfectæ cuiuslibet solutionis dignotionem, sudores. Perfectam solutio-

nem appello, cum post febris accessio-
nem, siue pulsus ægroti contrectes, siue
ad eorum absentiam quæ ipsum ante satis
malè habebant, qualia sunt sitis, oris a-
maritudo, cibi que fastidium, atque alia
id genus cum capitis dolore, corporis-
que etiam lassitudine, animum aduer-
tas, minimum eius apparebit vestigium.
Imperfectam verò contra, cum horum
aliquid semper superest, quod facit ut
suam intermissione haud ita vnquam
expeditam ægrotus quivis habeat. Cu-
ius quidem etiam rei veritatem ab ipso
vfu repetendam censeo. Is enim mani-
festè & aperiat & doceat, à vel copiosio-
ribus vel mediocribus sudoribus, quam
aut à parciore aut nullis melius sem-
per ægrotis esse. Quibus si iam progno-
stica quædam velis adiungere, nec qui-
dem herelè difficile istud tibi fuerit. Nā
& longitudinis & brevitatis morbi ar-
gumenta certa inde elicere possis. Pri-
mis enim cuiusque febris accessionibus
(contra quam, in continuis in quibus si
statim sudores appareant, aut ὀρόρον, aut
μῆκος νόσου aut ἐπὶ τὸ πῶς ἴσμεν significāt)
si sudores fluere manarè que incipiant,

*Imperfecta so-
lutio.*

Prognosticon.

*Sudores citi
quid signifi-
cent.*

vt ferè fit in breuibus tertianis, non est dubium certè, quin per *ἐναλλοίωτον*, facillèque alterabilem materiam, tota morbi historia sit breuissimè percurrèda, vt

*Quid tardi
quidque nulli
aut pauci ini-
tio.*

*Tres causse
diuturnitatis
februm.*

*In quotid. &
quartanis hu-
moris cōtuma-
cia maior quàm
in tertianis.*

*Proprium ter-
tianarum.*

contra. Nam si aut pauci tunc emergāt, aut nulli omnino se sudores offerant, vt sapius in quotidianis, quàm quartanis contingit, quis inde non iudicabit febres eiusmodi tardissimi tandem fore exitus, quia aut contumaciōr sit earum materia, aut natura imbecillior, aut minus libera quænis tandem via, aut non vnum duntaxat horum atque alterum, sed omnia simul? Manifesta est autem humoris morbifici contumacia in quotidianis & quartanis, ex eo quod in ipsis pauca fit initio propriæ materiæ per sudores excretio, cōtra quàm, vt iam dixi, in tertianis. Quia enim euictionē materiæ sequitur eiusmodi excretio, & obedientior est semper tertianarū materia, quàm vel quotidianarū, vel quartanarū, ob id merito in his sudores cunctantiores sunt, quàm in illis. Est enim hoc tertianarum febrium maximè proprium, vt tractabilior ipsarum materia semper aliquid fundat promoueatq; ex se quod sub

sub finem cuiusque accessionis in sudores manifestos abeat. Sed commune tamē omnium, quod crescente ipso morbo, & in suo vigore iam consistente, copiosiores fiant sudores, vt per eosdem tādē gradus, per quos sensim ad id fastigij ascendendo peruenerant, sic descendendo paulatim minuantur, donec cum iis tandem morbus omninō euanescat. Is enim est naturæ solennis ordo, vt à minimis semper incipiat, atque ita ad maiora progrediatur, vt quouis tandem malo omnino se liberet atque expediat. Quod non alia ratione vnquam in his morbis, quam per sudores coctionis semper gradus, vt dixi, sequētes, assequetur. Quia enim febrium initio pauca subacta materia est, ob id excretioni inepta adhuc plurima manet, & per nullos, vel paucos sudores exortos, suę cruditatis signa semper edit manifestissima. Contra verò maxima ex parte cocta, vti sub vigores, talem se esse satis aperit, cū plurimos iam tunc sudores profundit. Vnde quis etiam facillè iudicarit sæpè fieri, vt plurima sic exhausta, intus verò pauca relictā eiusmo-

*sensim omnia
promouet na-
tura.**Plurima mate-
ria intus reli-
cta.**Plurima ex-
hausta.*

*Empyreuma
quid?*

di materia, nihil ferè sub ipsam totius
mali declinationem, præter solum ἐμπύ-
ρευμα (quod nihil aliud est quàm calor
in foco velut in fornace reliquus, longè
etiam postquam ipsa cùm prunis ligna
inde detracta fuerint) relinquatur.

*Solum empy-
reuma.*

Quod quidem si aliquando ita potuit,
aduenienti haud ita impuræ materiæ
(quid enim non calidi adhuc foci con-
tactu calefiat?) febrilem suum ad tem-
pus adhuc aliquod characterem impri-
mere, qui non iam sopiti velut ignes su-

*Superstes cum
empyreumate
materia.*

scitabuntur (ceu si quis sulphuratos fo-
mites sepultis prunis admoueret) cùm
huic adiuncta etiam erit præterea su-
perstes plurima materia? Non enim si
aliàs extincta, vel potius, vt ita loquar,
incinerata est harū febrium seges pro-
pria post quamque accessionem, ob id
sine calore est, quin potius est eiusmodi,
vt ἑλαμψι, splendorem flammæ
amplius non det, sed nouam tamen de
se facile excitet, quoties ad ipsam noua
alia per malam visceris alicuius actionē
pérque alimentum (nam τὰ μὲν καθαῖ
τὰ σωματὰ &c. ἢ, impura corpora, &c.)
accesserit. At verò postquam tandem

intermittentibus.

SI

focus cum fomite extinctus fuerit atque nihil sic supererit quod vel inflammare vel inflammari possit, liberatis scilicet, obstructis, exhaustâque penitus materia, & redintegrata restitutaque sibi parte malè ante affecta, quid nō inde sperandū erit? nempe non solum quod inde nulli promouebuntur sudores tādē, sed etiam quod nulla postea accessio omnino futura sit, quin febris tunc insolidum, benè semper præuisa, soluetur.

Nulla prorsus materia nullūque empyreuma.

Solutio integra.

De anticipatione, duratione & vehementia accessionum cum eorum contrariis.

CAP. XV.

QUod idem, vt tibi aliquando etiam aliās facere liceat, & promptius fortasse, varios ~~quæso~~ anticipationis, durationis & vehementiæ cum suis contrariis retrogradatione contractione & remissione accessionum incantium, cōcursus diligenter obseruare nunquam quidem grauaberis. Prima enim accessionum fronte semper hæc tibi aperiēt, quod suspenso iudicio ad extremam usque accessionem ante per sudores differrebat. Quæ quidem omnia, licet me-

lius tandem ex Galeno initio l. i. de cris.
repeti queant, quia tamen hîc summa
nobis febrium intermittentium papa-
uera carpenda sunt, breuiter sanè, & ap-
positè ad eam Hippocratis sententiam,
quam mirificè illic interpretatur Gale-

Locus Hip. in.
signis sect. i. l.
2. 7. επιδ.

nus (σκεπζέον, inquit Hippocrates, κί' εν
τοις εν τοις πενθόδοις παροξυσμοῖςιν ή
πρωιάτερον ή' ή' πλείονα χρόνον ή' κί' ει
μᾶλλον ή' ε, i, videndum in ipsis accessio-

nibus periodicis citiùsne accedant, an
non, diutiùsne durent an non, & ma-
gisne affligant an non.) dicam quod si

Aph. 30. l. 4.

οκόσοις παροξυσμοῖς γίνονται, κί' αν ωρην
αφ' όπουρετός, ες τήν αντήν ωρην λάβη, δύσ-
κριτον, i, quacunque hora febris dimise-
rit, si eadem postridie repetat, iudicatu

Gal. in com.

vel potius solutu (vt innuit Gal. in com.
δύσκριτα δύσλυτα interpretatus) diffici-
les, consequens est sanè, vt quæ tales nō
fuerint, sed vel anticipabunt vel retro-
cedent, contrariam omnino sortian-
tur conditionem. Quemadmodū enim

Ibidem Gal.
Causse equa-
lium paroxys-
morum.

febres illæ, quæ ενεργήμενον τὸ τ παροξυσ-
μὼν ἀιπονέχουσι, i, firmam fixamque sua-
rum accessionum causam habent, ob
id τήν αντήν πενθόδογ τε κί' ποροσεμίαν φυ-

λάτξουσι, eundem circuitum, certumque semper & æqualem vbique terminum seruant, & δύλυτα, vt dixi, ὅτι, solutu minus faciles, sic si cōtra ἀσήμερον ἢ τὸ τὶ παροξυσμῶν ἀπὸν, quia contrarium vsque superiori facto eueniet, aut anticipando, aut retrocedendo, τὸ εὐλυτον solutūque facile non malè hinc consequetur. Nisi enim febris de genere sit earum, quæ sua natura primis quibusque diebus anticipant (quòd haud ita vnquam (puto) mali fuerit ominis) vel retrocedūt, quemadmodū quotiescūque post æquales aliquot accessiones febris iam aliquot horas occupat, signū est haud incertum incrementis adaugescentisque iam mali, & ad vigorem ipsum per irritatā naturam, inchoatūque pepasmm properantis, sic si post aliquot anticipationes malum retrocedere incipiat, declinantis eiusdem manifestū semper erit argumentū. Quod quidem etiam tibi clarius tandem innotescet, si eiusmodi anticipationi, cū duratione diuturniore, sua sit adiuncta plurima vehementia. Est enim hoc vigoris proprium, à quo proculdubio in-

Ibidem Gal.
causse inaequa-
lium accessio-
num.

Febres quedā
natura sua sta-
tim anticipātes
& retroceden-
tes.

In incremento
accessiones an-
ticipant.

In vigore fe-
bres magis etiā
durant & in-
ualescent.

clementi mox contraria subsequenter,
nempe pro anticipatione retrocessus,
pro duratione contractio, proque vehementia remissio. Vt sit certè vsquequa-

*Declināte ma-
lo superiora omnia in cōtra-
ria mutantur.*

*Aph. 30. libri
2. Hipp.*

Περὶ μὲν τοῖς ἀρχαῖς καὶ τὰ τέλη πάντα ἀσθενέ-
τερα περὶ δὲ τὰς ἀκμαῖς ἰχυρότερα, 1, circa
principia & fines leuiora omnia, circa
verò vigores vehementiora. Ratio au-
tem est quia diligentius semper natura
circa vigorem ipsum in humorum co-
ctionē incumbit, non secus certè quàm

Aph. 47. l. 2.

ἀλλὰ καὶ τὰς γενέσεις τῶν πυόων, οἰπόνοι καὶ οἰ-
पुरετοὶ συμβαίνεισι μάλλον, ἢ γινόμενος. id est
dum pus fit, dolores & febres magis cō-
tingunt, quàm iam facto. Vt igitur quò
promptius anticipatio cum duratione
& vehemētia accedunt & inualescunt,
eo febris exit⁹ debet esse citior, sic si mi-
nus contra. At hoc ita cōtingit in quoti-
dianis & quartanis, vt illud in tertianis.
Nō mirum igitur si ἐπὶ μὲν τοῖς διαλείπου-
σιν ὀξύτατος ἅμα καὶ ἐπιεικήςτατος ὁ τριῖταιος
ἔστι, μακρότατος δὲ καὶ ἀκίνδυνος ἔστιν ἐφ'
ἑαυτῷ ὁ τεταρτάτος, ὁ δ' ἀμφημερινος μακρὸς
καὶ οὐκ ἀκίνδυνος, 1, ex intermittētib⁹
quidem febribus breuissima simul &

*Gal. 1. ad
Glauc.*

mansuetissima tertiana est, longissima
 verò, sed tuta, quantum in se est, quar-
 tana, quotidiana verò longa, sed non si-
 ne periculo. Licet enim in nonam, in-
 que vndecimam aliquando accessione ^{Brevissima o-}
 tertiana producat^{imium tertia-}ur (nam ea quæ apud ^{na.}
 Galenum, ab autumno in ver fuit pro-
 pagata, spuria erat, ^{αὐτὸν ἀνεβή} bre-
 uior tamen semper erit & quotidiana
 & quartana, quæ non in plures solum
 menses interdum, sed in annos etiam ex-
 currit. Quin sæpe etiam in eadem ter-
 tiana contingit, vt non solum quæque
 accessio suum quodque tempus distin-
 guat ac definiat, vt in iis tertianis, quæ
 quarta finiuntur accessione, sed aliquã-
 do etiam necesse sit, vt plura vno tem-
 pora (vt in quibusdam eiusmodi febri-
 bus, quæ vltra tertiam accessionem nū-
 quam quidem progressuræ sunt) vna
 quædam accessio inuicem complicata
 contineat. Aut enim secunda tunc loco
 incrementi & vigoris erit, & tertia mor-
 bum solutura verè declinabit, aut hæc
 eadem tertia tandem & vigoris & de-
 clinationis tempus erit. Aliàs verò sæ-
 pissimè ad septimam vsque accessione

I. ad Glauc.

Vna quæque
 accessio interdū
 suum tempus
 habet.

Vna accessio
 duo tempora in
 se habet.

Sæpius se-
 ptem periodis
 absoluitur ter-
 tiana.

tertiana peruenit, sicque semper breuissimè sua acutissima tempora percurrit, quia bilis illa flaua, à qua sua principia causâsque ducit, τὰς ἐκκρίσεις ἐν ἐλάχιστα, suas excretiones, vel, vt alij legunt crises breuissimas habet, & celerrimè exoluitur, contra quàm μέλαινα χολή, vis nigri pro- nigra bilis, quæ τ' ἐν τῷ σώματι ἐνεοῖ τ' χυμῶν γλίσχρότατον, & τὰς ἐδρας χρονοῦ τὰς ποιεῖται, omnium qui sunt in corpore humorū diutissimè (τὸ γὰρ ἐδραῖον & τὸ βέβαιον πανταχοῦ διὰ τὸν μελανχολικὸν χυμὸν ἐστίν, quod constans & firmū est vbique à melancholico humore est) adhærescit. Nam quod ad pituitam spectat, cū sit frigida & humida, in corpore potissimum senili, & impuro per longum tempus factō ventriculo, non minus hīc ægrè concoquetur, quam in eodem ipso sene ἐράγχει & κόρυζαι, raucedines & grauedines. Quorū iam omnium non solum sudores eo, quo diximus modo, ritè obseruati, certi erunt vsque indices, sed & tria illa, variè inter se concurrentia, anticipatio, duratio, & vehementia.

Bili natura.

l. de nat. hum.
Hipp.Ibidem humo-
vis nigri pro-
prietas.

Gal. in com.

Pituita in sene
contumaciſſi-
ma.

Aph. 40. l. 2.

De æqualibus & inæqualibus, similibus, &
dissimilibus accessionibus notatu
adhuc quædam digna.

CAP. XVI.

IN quibus explicâdis, quoniam æqua-
lium & inæqualium accessionum su-
pra quodammodo meminimus, cōmo-
dus etiam iam tandē hic locus erit, vt
lucem adhuc aliquam iis adferamus.

Ac primū quidem illud repetemus,
quod quemadmodum æquales acces-
siones dicuntur, quæ eādem semper ho-
ra redeunt, sic inæquales habebuntur,

Æquales ac-
cessiones.

quæ aut eandem occupabunt horam,
aut longē etiā ipsam post se relinquent.

Inæquales.

Atque utręque tandem, vel legitime vel
illegitimæ erunt. Ac legitimæ quidem
illæ cum aut principij æqualitas, incref-
cente mox febre in inæqualitatem eam
mutatur, per quam fieri diximus, vt
mox per anticipationem, accessiones,
durationem & vehemētiam acquirant
vigoris propriam, quibus tādē sensim
manifestē in contraria mutatis remissis-
que, finis toti⁹ mali fiat, aut si febris sua
natura sit, de genere anteuertentium, ita
ceriē suam anticipationem retineat, vt

Legitima tam
æquales quam
inæquales.

*Illegitima tam
inequales
quam æquales.*

*Inequales po-
tiores equali-
bus contra ve-
ro similes dissi-
milibus.*

Dissimiles.

Similes.

ei tamen adfit suo tempore sua legitima cum duratione & anticipatione vehementia. Illegitimæ verò contra, quæ cū anticipare aut retrocedere debeāt, propter errorem tamen grauem aliquem commissum, aut æquales permanent, aut alio quouis modo suū suo loco ordinem non seruant, contrariæ vsq; certis naturæ legibus euntes. Vbi si libera iam nobis, vtras velimus, eligendi optio detur, malum equidem inæquales quā æquales accessiones vsque fieri. Quod idem de similibus & dissimilibus vix vnquam ausim affirmare. Dissimiles enim voco accessiones eas, quæ aut è legitimis fiunt spurix duplices triplicēsue, seruata tamen prioris mali aliqua forma, aut in aliam prorsus speciem transeunt, vt cū è tertianis malè curatis, vel ex erraticis fiunt, quartanæ. Similes verò quæ eiusdem sunt, semper generis legitimi vel illegitimi, vtpote semper à principio ad finem vsque vel quotidiani, vel tertiani, vel quartani. Licet enim accessiones eiusmodi, suorum temporū successiue semper labentium habitara-tione, varient, quia tamen *ὑπὸ τῆς αὐτῆς* essen-

tiámque suam nullo modo mutant, sed eiusdem sunt semper speciei, ob id similes verè existimantur. Ratio verò cur similes sint semper dissimilibus optabiliores, ea est, quod cùm bene ubique ordinatam naturam, circáque primum suum subiectum semper occupatam ostendant, sinistri ob id nihil vnquã prae se ferre queant, contra quam dissimiles, quæ si hîc periculum nullum minentur (non enim semper, nisi in acutis, ægro facto debili, verum illud Hippocraticum esse potest, $\tau\ \nu\sigma\sigma\eta\mu\acute{\alpha}\tau\ \acute{\omicron}\tau\alpha\ \nu\epsilon\tau\epsilon\rho\omicron\upsilon$, $\epsilon\phi'\ \epsilon\tau\epsilon\rho\omega\ \gamma\epsilon\gamma\eta\tau\alpha\ \acute{\omicron}\varsigma\ \epsilon\alpha\ \pi\omicron\lambda\lambda\acute{\alpha}\ \acute{\alpha}\pi\omicron\kappa\tau\epsilon\iota\tau\epsilon\iota$, ι è morbis quando alter alteri, superuenit: vt plurimum interimit) cespitatem tamen in aliquo semper naturam dum arguunt, plurimam quoque in iudicando difficultatem ambignitatémque afferunt. Nam quemadmodum, in similibus accessionibus, vnus & idem humor semper (quod ad essentiam, non quod ad qualitates quas varias variè, variis temporibus subactus, subit atque obtinet, spectat) simplex vel compositus, complicatúsue, naturá, ea quæ primum ipsa voluit, certis statísque temporibus

Cur similes optabiles.

Hipp. $\acute{\alpha}\phi\iota\ \tau\ \nu\sigma\sigma\eta\mu\acute{\alpha}\tau\ \acute{\omicron}\tau\alpha\ \nu\epsilon\tau\epsilon\rho\omicron\upsilon$.

Successio morborum ubi periculosa.

Idem humor similes facit accessiones.

*Degener vel
quouis alio mo-
do mutatus hu-
mor dissimiles
facit accessio-
nes.*

*Humor dege-
neratus è legiti-
ma facit spu-
riam.*

*Idem ferè facit
humor alteri
remixtus.*

*Translatus
humor mutat
mali speciem.*

liberè agere sinit, sic contra non parum interdum eadem perturbabitur, ac remorabitur in agendo, si quavis de causa humor, ab eo qui prius fuerat, vel degenerauerit, vel alteri demum admixtus fuerit, aut aliò tandem etiam concesserit. Degenerauit humor, cum vel remissa, vel intensa plurimum, adaucto iam quodammodo partis ipsum mittentis generantisque vitio, vel mutata etiam qualitate, contigit spuriam è legitima mox fieri. Sed alteri etiam aliquando remixtus fuit, quoties vel pars partis vitio successu temporis consensit, vel vna altera potentior rapidè ad se quavis recrementa pertraxit. Vnde certè idem, quod supra à degenerante humore factum est eueniet, nempe vt legitima quavis nomen quidem vsque suum, sed cum adiuncto tamen vel spuria, vel duplicis, vel triplicis retineat. Iam verò porro finge factum esse, vt virtute quadam, & forti contentione partis, mali prioris fomes alium in locum focumque translatus sit, ecquid inde quam noua prorsus febris species in lucem prodibit? Licet enim, quod ita transmissum est, partis

ipsum tandem recipientis proprium excrementum non sit, quia tamen, ceu inquilinus aliquis in ciues pridē receptus, loci quantumuis alieni mores facillimē induit, sic ille humor aliō depulſus non poterit non ibi, vbi eſt propria indigeris edere ſymptomata. Vt igitur hinc meritō ob id alia aliquando morbi ſpecies emergit, ſic non ſine ratione aliās à prædominante quouis humore ſuam ſæpè appellationē febris habebit. Hoc enim vbiq̃ue exuperans reſtagnanſq̃ue humor, ſiue à grauius affecta parte, ſiue à magis luxuriante fiat, obtinebit, vt à ſe febris quælibet huius ſit potius, quam illius generis ac ſpeciei. Quod enim prior mali forma ſæpius, quam contra, retineatur, non alia ratio erit, quā quod grauius ferè ſemper affecta eſt pars illa, vnde malum originem ſumpſit, quam quæ poſtea eius tantum vitio quodammodo ſubſcripſit. Ob id enim partis prius affectæ humor ceteris ſemper præponderabit, quia plurima ſemper, vt verifimile eſt, impuritate ſcatebit. Et quia etiam in prioris ſympathiæ pars poſterior facilius trahi poſſit, quam contra,

Vnde prædominans humor.

Partes & prius affectæ & ordine priores trahunt ſæpius poſteriores in ſympathiam.

Quomodo va-
rii humores in-
ter se remisceā-
tur.

inde etiam obseruatum fuit, sæpi⁹ è ter-
tianas quartanas fieri, quam è quartanis
tertianas. Si enim primæ coctionis vi-
tia secunda minus semper corrigit, cre-
dibile sanè erit hanc prioris vitium au-
ctius potius facturam, quam nouum a-
liquod malum excusuram. Quomodo
autem humores inter se remisceantur,
haud ita mihi est promptum dicere. Nā
si diuersi à diuersis partibus oriuntur, si-
que eorum colligēdorum (vti infra am-
plius demonstrabitur) non possunt nō
esse distincta diuersaque tempora, quī
fit igitur, vt plures, tã ad alicuius acces-
sionis renouationem, quàm ad eiusdem
primam generationem, vno eodēque
tempore, se tanquam ad vnum idē-
que vadimonium obeundum, vna ali-
quando sistant? Nisi fortè huius rei in
caussa sit φλόγισις, putredōque in vno,
quàm in altero semper viscere maior, si
enim prior focus factus sit omnino ar-
dentior, quidni eō tandem plurima par-
tium aliarum colluies compulsa attra-
ctāue deferetur? Siue igitur à primo in-
sultu febris hoc fiat, vt in spuris prima
generatione talibus, siue postea, vt in

degenerantibus, cum vique certè quod
dolentius est, quòdque intemperatius,
aliorum recrementa aut potenter tunc,
cum focus splendide ardet, ad se rapiat
aut aliunde transmissa compulsaue fa-
cile excipiat, non mirum profectò si sic
tandem non multiplex, sed vnus dunta-
taxat omnium humorum simul collecto-
rum focus fiat. Non quod non aliquan-
do tanta humorum vel duorum, vel
trium à partibus duabus vel tribus, pari
aliquando inter se imperio certantibus,
profectorum confusio oriatur, quæ fe-
bres ἀτάκτους, ἀτύπους, & πλανητάς,
inordinatas, informes, & erraticas pro-
ducit. Sed quia febres eiusmodi ex su-
perioribus facile semper intelliguntur,
quid hîc de his plura disseremus? quin
potius iam ad intermissiones ipsas con-
uertamur, & hoc tandem agentes, cuius
gratia omnia hætenus velut prælibata
instituta sunt, Gordium de illis nodum
aut soluamus, aut rescemus. Quod sa-
nè nostrum consilium nemo puto me-
rito damnauerit.

*Febres inordi-
nate informes
erraticæ.*

*Gordius no-
dus.*

*Quæstiones
hic due solvẽ-
de.*

*Refutatio opi-
nionis quæ hu-
morum trium
quadam pro-
portione niti-
tur.*

NAm si profectò hætenus iusta ali-
qua ratio huius rei tradita redditâ-
que esset, cur post sex septemue horas
intermissas, quotidiana repetat, vt al-
ternis tertia, & quarto quoque die
quartana nō solum, sed etiam quare cū
frigida sit & humida pituita promptius
tamē accendatur, quam aut bilis cali-
da & sicca, in vtraque puta qualitate cū
febrili calore consentiens, aut melācho-
licus humor eidem ex altera parte benè
respondens, minus iam nos quidē labo-
rarem. Verū cū hāc Venerem in-
choarint multi, nemo autem eam perfe-
cerit, nullus fortasse nos hīc culpauerit,
si, quid super hac re sentiamus, planum
omninò iam faciamus. Nam quæ fuit
quorundam opinio, tam variorum eue-
ntuum causam ab ea quæ inter tres hu-
mores est proportionē repetēdam pror-
sus esse, doctissimorum omnium iudi-
cio probabilitate duntaxat aliqua niti-
tur. Etsi enim bene illi quidem ponūt,
in nobis, & longè plus semper inesse pi-
tuitæ, quam bilis, & multò plus rursus
humoris

humoris biliosi, quàm humoris melancholici, tam in sanis quàm in ægrotis, vnde sic tandem concludunt, quod si quò promptior est quisque humor & parabilior, cò eius effectus erit citior, nulla iam ratione dubitari queat, quin ob id breuioribus ex interuallis quotidianæ pituitosæque accessiones redeât, vt alternis biliosæ, & quartis quibusque diebus melancholicæ, nihil tamen mea quidem opinione adhuc efficient, nisi certiores euidentioresque paritatis & imparitatis intermissionum cum accessionibus causas afferant. Nam humoris copia maior, vel minor accessiones quidem potest, aut contrahere, aut producere, sed non item præstare vt vel quotidie, vel pari aliquo, impariue die, certæ semper post certa definitæque præstituta interualla atque interstitia, adsint. Hoc enim cum ab ipsa febrili materia non pendeat, sed à vi aliqua superiore (non enim simul humor sua causa erit materialis & efficiens) frustra id nobis sic persuadere nitentur, nisi altius iam, velut à capite, atque gemino, quod aiunt, ouo, rem arcessuerint. Adde

A materia febrili non pendet intermissionum ratio, sed à causa superiore.

*Non solius
quãtitatis sed
& qualitatis
humorum ha-
benda ratio.*

*incau-
sum*

*In eos qui ad
proprietas oc-
cultæ asyllum
confugiunt.*

quod si non solius quantitatis, sed qua-
litatis etiam hîc ratio aliqua habenda
est, cùm ex eo, quod ipsi assumunt, con-
stare omnino nõ possit, cur pituitæ hu-
midæ frigidæque tam exiguæ, quam li-
beralis cõgestio & putredo in singulos
tantum, bilis verò calidæ & siccæ, quã-
ta quanta sit, in ternos, melancholicus
verò humor, quãtuscumque sit, in qua-
ternos dies suas accessiones differat,
quomodoque quod maiorem resisten-
tiam habet, citius erumpat, quã quod
minorem, ~~in caussam~~ tandem nobis has
nubes, hâsque umbras, pro ipsa Iunone
próque simplici, nuda, recta & aperta
veritate obiciunt. Quod benè quidem
plerique viderunt, verùm rebus in alic-
nis perspicacissimi, in suis planè cæci
facti sunt. Nam cùm relicta priore ista
opinione, quò confugerent non habe-
rent, ad commune quidem illud, sed
philosophorum tamen indignum pro-
prietatis occultæ asyllum miserè se rece-
perunt. Et quod me malè aliquando
habuit, cogere nos interdum quidam
voluerunt, vt in eo tandem ipso, quod
sibi semel statuerant, prorsus acquie-

sceremus. Imperiosè certè nimium,
ne dicam impudentur. Præterquam
quod enim turpè est, hac ratione nullo
modo ab ipsis idiotis ludieri instar (ceu
si quis in tenebris micaret) hæc à natura
feri putantibus, differre, iniuriosum
certè plurimū est, quod nos ita plerum-
que à veritatis naturæque, cuius hic
studium maximè profitemur, investi-
gatione arceant. Si enim omnia, vt scri-
bit Hippocrates, φύσις ἐχει, naturam
suam suæque, vt ita loquar, existentia
causam in natura habent, cur nos ab
ea non reuocant modò, sed prohibent?
Non enim si natura per se obscura est,
miræque, ob id necesse est vias, per quas
repi, organaque per quæ quidque facit,
in profundo velut abdita puteo latere.
Causam enim propriam solaris motus
vtpote à Dei nutu proximè pendentem
ignoramus, verum tamèn cum de tem-
porum vicissitudine, deque dierum &
noctium alternata successione consuli-
mur, benè quidem & appositè respon-
demus, quod illud quidè ob id fit, quod
Sol per varias obliquo tramite vias huc
illuc cursum annum inflectit, hoc

Medicus natu-
re maximè
spectator.

Hipp. 1. de
morbo sacro.

Hypothesis
prima.
Principium
causæ.

Non insita
comparatio.

verò porrò contingit, quia potèrior superiorque vis aliqua ceteros orbes sub se mouens vnàque solem rapidè violentèrque secum trahens, eundem, vel in suo motu proprio quot diebus, quodāmodo vacillantem titubātēque reddat. Si igitur idem nobis hīc aliquando facere liceat, cur obseruatis diligenter

A trium partium officio intermissionum caussa petēda.

Explosa astrologorum opinio.

notatisq; sigillatim singulis primæ corporis officinæ, certissime harum febriū hospitæ, partibus inde potius, hoc est à solemni trium partiū humores tres vicissim suggerentium officio, quàm vel ab astrologica pridem explosa influxus assertione, vel à philosophorum indigna occulta ista proprietate (quàm satis sit si in quibusdam duntaxat vt in magnete ferrum attrahente, inque medicamento qualitate nobis ignota purgante inuiti admittamus) vel à speciosa tantum humorum trium proportionē, veras variarum intermissionum causas repetemus?

Alia hypotheses viam ad futuram mox claram huius rei demonstrationem planiorem facientes. CAP XVIII.

Vix enim profectò animum induco meum credere, quin si inter partē quæ mittit, quæque generat, & id quod mittitur, quòdque generatur, maxima est semper societas atque affinitas, necesse sit tandem, aliquid eorum, quæ in singulis vel focus vel fontibus fiunt, singulas accessiones, cum subsequituris mox inde intermissionibus, præ se quidem ostentare. Si enim ab vna eademque natura, morborum medica, & sanitatis conseruatrice potissima, res ægrotorum, perinde ac sanorum reguntur, administrantur, gubernantur (nam illa quæ πέφεις, eadē πεπάσμεν facit, & vias conuenientissimè quærit, commodas quibus se facilius exoneret) si inquam periculosioribus magisque deploratis in morbis, (vnde illud Galeni αἰδισιν & σαι τὸ σῶμα δυνάμεις, ἀνάγκης τινὸς χεῖρα λαβέσις, σφοδρῶτερόν ἐνεργούσι, quæ regunt nostrum corpus facultates, vel necessitate aliqua vrgente, fortius semper operantur) sui sæpè officij, in attrahen-

Hypothesis 2.

Societas inter rem generatam & generantem.

Hypothesis tertia.

Hipp. 6. epid.

Gal.

do, retinendo, coquendo, expellendo
 fecernendóque non obliuiscitur, cur
 eorundem in his haud ita verendis af-
 fectibus, (ὅτω γὰρ αὐτοῖσιν διαλέπωσι οἱ
 πυρέτοι ἀκίνδυνοί, ¹ quocunque modo
 febres intermisserint, tutæ sunt, & peri-
 culi expertes) non meminerit? Cur in-
 quam accessiones cum suis intermissio-
 nibus omnino periodicæ, normam re-
 gulamque non sequuntur eorum, quæ
 ordine semper certo à natura in quaque
 sana vel læsa parte vicissim fieri consue-
 runt? Nam, vt rem iam ipsam propius
 quodammodo attingam, si tria hîc om-
 nino spectanda sunt quantitas, & qua-
 litas humoris, & certum semper partis
 vnde ipse oritur officium, quantitati au-
 tem benè tribuitur longitudo vel bre-
 uitas accessionis, vt qualitati maior mi-
 norue eius violentia, atq; vtriq; tādē æ-
 qualitas vel inæqualitas, ordinatio vel
 inordinatio, quid tandē quæso partis of-
 ficio debebitur, quàm & collecti & col-
 ligendi humoris, cū quadā ratione, alter-
 nata successio? Quod si sit profectò, pro-
 ximè iam videndū erit, non solum vtrū
 horum intermissioni potius debeat,

Aph. 43. l. 4.

Quarta.

*Tria hîc potis-
 simum spectā-
 da.*

*Quantitas hu-
 moris quid fa-
 ciat.*

*Quid quali-
 tas.*

*Quid partis
 officio debeat-
 ur.*

Hypothesis. 5.

quam accessioni, sed etiam quod sit tēpus collecti, quódque etiam eiusdem colligendi proprium, vt si omnia benè sibi inuicem sic respondeant, hīc tanquam in luto amplius non hæreamus, sed dimidium facti habeamus, qui benè quidem inceperimus. At verò si iam collectum humorem potius quàm colligendum accessio sibi iure optimo vèdicat, certè id quod intermissione assignandū erit, nos nunquam sic latere poterit. Colligitur autem humor semper, dum pars quæque suum opus adhuc perficit. Ergo actionis cuiusque visceris tempus statum intermissione, vti alterum, quo iam promptus fuerit post actionem humor accessioni conuenientissimum erit. Quod si rursus plus iusto ita collectum excrementum, per neutrum aliquem statum, prima mali labes fuit, cur non idem quoties denuo colligetur, morbo scilicet iā facto, toties malum non regenerabit? At verò toties eiusmodi excrementum abundè supererit, quoties ad partem malè affectam alimentum, in plurimū tunc excrementum vertendum, appu-

Tempus collecti humoris accessioni debuit.

Tempus colligendi humoris intermissione dicatum.

Hypothesis 6.

Causa eadem est reditus que fuit originis.

lerit (quod enim in sanis perpaucum semper fuit, in ægrotis iusta de causa magis abundabit) sic igitur tandem, tam ex bene perpenſa cuiusque viſceris actione, quàm ex ritè etiam ſubducta tēporis illius, quòd eorum vnum quodque in ſuo perſurgendo munere inſumit, ratione, diſputandum erit.

Demonſtratio. CAP. XIX.

*Demonſtratio
hypotheſica.*

SI vno eodémque tempore ventriculus, hepar, lien, ſua non ſolum obiret munia, ſed & æqualia haberent attrahendi, retinendi, coquendi & expellendi ſecernendique ſpatia, iuſta ſanè eſſet dubitandi occaſio, cur iſta fierent, quæ paulo ante diximus, in dubium diſquiſitionemque merito vocari, verùm cùm ita comparata ſit harum partium ratio, vt neceſſe ſit tandem, antequam ſuccus de chylo attractus ad hepar pertingat, ibique ruber fiat, non ſolum ipſum à ventriculo elaboratum præſtari, ſed & aliquantiſper inter tranſeūdum tenuia in teſtina cunctari, cùmque tertius ab iis lien tertium & poſtremum locum ſortitus ſit, vt quod ab hepate ordine atque officio ſecundo, tertius ipſe accepit, in

*Demonſtratio
de ventriculo
&c.*

suum aliquem commodum conuertat
trāsferatque vsum, quis iam fixis aper-
tisque oculis non intuēbitur, quod cre-
didit hactenus dēsa velut obrutum ob-
ductūmque caligine? Vt enim quo pro-
piores erunt partes alimenti ingesti, co-
promptius alentur, sic quo citius eēdem
suo excremento ab alimento secernē-
do abundabunt, vt collectionis, sic in-
termissionis sua contractiora tempora
habebunt. At verò quotidie habet vē-
triculus ab ore & manu tam in sanis,
quam in ægris, id, cuius est ipse appetē-
tissimus. Non mirum igitur si cūm ci-
tam eius attractionem cita sequatur cū
fruitione & coctione secretio, breuior-
es det semper ventriculus mali in-
ducias, quā partes illæ quæ ab illo tam
que per manus suum vicissim comnea-
tum & expectant & tandem accipiunt.
Recta enim cūm sit pronaque ab ore ad
ventriculum per œsophagum via, quid
vetat quo minus ventriculus & cibum
suo pondere deorsum facile ruentem
promptè excipiens conficiat, atque in-
de non cunctanter suum, pituitam, ex-
crementum foco mox proximo repre-

*Partes quæque
magis obuia
promptiores in
colligendo esse
solent.*

*Citam attra-
ctionem cita
sequitur & co-
ctio & excre-
tio sine secre-
tio.*

*Recta via ab
ore ad ventri-
culum.*

sentatum, exhibeat. Quod si porro ad id benè vel malè præstandum, vno ferè omnium consensu non plus temporis

*Vñs atque idẽ
tempus est quo
colligitur hu-
mor pituitosus
& fit chyli e-
laboratio.*

*Conuenientia
temporis inter-
missioni dicati
& coctioni a-
licamenti dicati.*

ventriculus impendit, quam sex septẽ-ue horarum spatium, quæ cum quoti- dianæ febris intermissione mirificè sem- per conueniunt, quis ergo iam non be- nè inde colligat, quod si pariũ effectũ ab vna & eadẽ parte manantiũ non po- test nõ vna & eadẽ esse causã, in hoc iã vado nostra hæc prima ratio demõstra- tiõque posita constitutãque est, vt me- liore tutiorẽque nullo esse possit? Nam si semper intra sex illas horas & confe- ctum est primum alimentum, & paratũ inde in his febribus, pituitosum veniẽs excrementum, cur intra idem tempus, idem in proximum mox focum rece- ptum, vbi conceptum iam fuit quoti- dianæ febris incendium, suam claram quoque lucem protinus non erit osten- surum? Siue enim empyreuma fuerit so- lum, vti supra dictum est, siue cũ super- stite aliqua materia cõiunctum, eadem sic semper erit regenerationis redinte- grationisq; febrilis periodicę occasio, quæ fuit, ante primæ originis primęque

generationis ratio. Si igitur benè omnium sic, quæ per hypothesin necessariã ad sequentium intelligentiam faciliore præmissa sunt, memineris, vt nihil hîc est quod non de ventriculo, deque germana eius sobole quotidiana abundè demonstratum sit, sic deinceps in cæteris videndum erit, an æquè facilè idem ostendi probarique possit. Non dissimiliter inquã de hepate in officio secundo (quid enim non hîc eum ordinem retinebimus, quem natura in variè subigendo alimento, inque sensum migrando seruat & sequitur) à quo bilis per intervalla exarsura in tertianis profluit, mox patebit, quæ sit iusta longioris in eo ad sui collectionem humoris morè causã, si benè quidem philosophemur. Nam si longiori emetiendo curriculo, lentiori-que inde attractioni factæ longius semper debetur temporis spatium, nodum certè amplius in scirpo non quæremus, sed iam à triplo longiore spatio, quod inter hepar & vētriculum interest, quã fuit, illud ab ore recta protensum ad vētriculum, summam vel plusquam vnius dici integri facile inde eliciemus. Pri-

*Demonstratio
de hepate, &c.*

*Actio priorum
viscerum est
cunctatio po-
steriorum.*

*Supputatio ho-
rum inter-
missioni ter-
tiane dicata-
rum, per mul-
tiplicationem
numeri ter seni
vel ter septeni.*

*Triplo longius
est spatium à
ventriculo ad
hepar quam
ab ore ad ven-
triculum.*

mum enim si prioris visceris actio, non secundi solum, sed & tertij est cunctatio, cur postquam ter senis tertie septenis horis (quæ sunt hepatis ad sese per triplo non solum longius, sed & omnino anfractuosum sinuosumque spatium suum succum pellicientis iustum ac definitum tempus) sex septemue illæ bene ante subductæ additæ fuerint, quæ non iam numerum inuestigatum desideratumque copleuerint? Si enim ter sena, septenæue viginti unum efficiunt, neque in illis sex septemue illæ priores colligentis coquentisque adhuc ventriculi, sunt prætermittendæ, quia inde necessario auspicanda est, quæ per quater senarum quaterue septenarum horarum multiplicationem nobis facienda venit numeratio, an non iam aut viginti quatuor, aut viginti etiam octo horas manifestè tanquam in digitos deductas habebimus? Quod autem non triplo solum sit longius spatium, per quod hepar suum à ventriculo commeatum habet, quam illud prius, quod interiectum fuit inter os & ventriculū, sed & infinitis voluminibus, ceu gyris, implicitum, ignorare

nunquam poterit, qui primam potissimamque physiologiæ partem anatomicen vel primis labris degustarit, facile enim clareque ille viderit, chylo à vetriculo manu missio, magnam intestinorum partem, quæ Hippocrate tredecim sunt cubitorum, quæque vel exsiccata, ut insignes quidam huiusce ætatis Anatomici annotarunt, septies corporis longitudinem adæquare possunt, esse percurrendam, ut interim dum hoc fit, venæ mesaraicæ ipsum exugentes, eius succum ad venam primam portam per varios multiplicésque ramos, deinde ad hepar tandem transfuehant atque transmittant. Quibus etiam hoc possum tanquam pro corollario adiicere, nempe quod eidem succo, postquam attractus fuerit aliqua adhuc mora in hepate ipso trahenda est. Formalis enim, ut ita loquar, est quodammodo eius succi in sanguinem conuersio ac minimè ob id in momento eiusdem perficienda elaboratio, quin etiam per contactum parenchymatis (quod ob id venulis infinitis fuit à natura oblitum) ad minima usque, fieri debet alteratio. Quare omni-

Longitudo intestinorum.
Hipp. l. de structura hom.

Formalis sanguinis elaboratio.

Hipp. de alim.

*Qua breuius
interdum vel
longius hoc
spatium effi-
ciant.*

longius

De liene, &c.

*Par & aqua-
lis ab hepate
ad lienem qua
ventriculi ad
hepar.*

bus tandem benè perpensis, benèque subductis, si iam sic vnus diei integri summa potius excurrat, quam deficiat, quid hîc tandem plura? Nisi fortè per vel partis segnitiam, vel humoris contumaciam, vel obstructas magis vias, vel etiam per impedimentum illud, de quo mox in liene dicturi sumus, fiat sæpè, vt solito *breuius* sit illud spatium. In quo quidem tandem iam minus laborabimus, si eodem ferè semper nec præter rem epilogo vtamur. Nam si æquè longa, æquèque obliqua hæc via tertia est ab hepate ad lienem, ac fuit illa à ventriculo ad hepar idè semper nobis quod suprà concludetur. Nec de hoc sanè hîc de liene magis quàm illic de hepate à viro Anatomes perito vnquã ambigetur. Si enim æqualis per æquale spatiũ attractionis, æquale semper tempus erit, sanè si ad sui excrementi collectionem integrum diem hepar sibi postulauit, & lien hîc à duobus expectans, quod hepar ab vno duntaxat sperauerat, ad idè præstandum biduum merito sibi vendicabit. Est enim trium viscerum remotissimus lien, & eius humor trium suprà

enumeratorum, hisque febribus peculiariter dicatorum omnium in fluendo tardissimus. Cuius quidem rei duæ potissimum causæ assignari queant, primum huius humoris τὸ γλιχρότατον, ¹ melancholicis duæ. Tenacitas. Contumacia. τὸ δυσπατάλακτον, ¹ contumacia primum, deinde ipsi per eandem portam, per quā cōfusus adhuc aduenerat, remeanti obiecta quædā ab obuio quoque remora. Sanguine enim iam factō eodem ferme tempore quo bilis à sanguine secreta in propriam vesicam, χολήδοχον ob id appellatam, fertur succus melancholicus, alterum puta sanguinis excrementum (duo enim ferè à quauis coctione supersunt excrementa, vnum tenuius, quod hic est bilis, alterum crassius, quod humor est melancholicus) lienem versus cursum reflectens, non parum de viæ retardatur nouo aduenienti appellentiq; (quod & quibusdam fluminibus aiunt cōtingere) aduersus oppositusque semper iens. Aduersa enim sic currentibus, & hic qui hepar appetit, & ille qui ad lienem vergit, succis quæ potest esse omnium crassissimo satis libera vsquam

Causæ tarditatis humoris melancholicis duæ.
Tenacitas.
Contumacia.

Impedimentis obiectum.

Gal. meth.

Via ab hepate ad lienem quæta.

via? Nam si ut suprà quodammodo significatum est succo in sanguinem vertendo hoc etiam sæpissimè officit, cui non tandem obici impedimentóque idem crassiori humori esse poterit? Sed nondum tamen, postquam hoc euaserit succus hic melancholicus, portum certum optatúmque finē attigit, quin splenico inde ramo exceptus, lienem tum demum versus seu id hepatis propellentis vi contingat, seu potius lienis familiarem succum ad se pelliciētis proprietate (nam ut canis stercore humano, sic lien humore gaudet melancholico) fiat viam satis uti diximus longam & obliquam affecta. Quare cū & lieni quoque sua sit in attrahendo plurima difficultas, quam mox satis contumacis humoris haud ita momentanea in liene attenuatio, indéque portionis inutilis excretio secretióque excipit, quid iam híc quoque pluribus immorádum erit? Nisi quis fortè nobis adhuc reclamauerit, absurdum quodammodo videri vno eodémque tempore bilem & humorem melancholicum cerra hepatis excrementa facere, & ita tamen eorum effectus,

Obiectio.

ctus, hoc est suas cum intermissionibus
 accessiones, disparili plurimum modo
 distinguere. Sed errat certè quisquis est,
 qui putat quoduis excrementum, simul
 atque iam natum est, febris segetem ef-
 se posse. Si enim in quartana hepar in a-
 liquo vitio esset, ita certè dubitandi ius-
 ta aliquando occasio foret. Verùm cū
 neque tunc hepar, neque vlla eius vici-
 na pars affectu vlllo laboret, cur circa ip-
 sum humor niger aut mouebitur aut
 putrescet, antequam illuc peruenierit, v-
 bi certi concepti sunt febrilis incendij
 igniculi? Non igitur tanti hęc obiectio
 vnquam fuerit, vt vlllo modo demon-
 strationem hęc vel labefactet, vel infir-
 met. Est enim tam certa & stabilis, quia
 certum in natura fundamentum habet,
 in dispari rituum primariarum partium
 nutritiarum officio, disparique earum-
 dem distantia, sed ita tamen proportio-
 nata vt dixi positum, vt nihil certius ni-
 hilque stabilius esse queat. Si quis enim
 iam fingat a, b, c, d, e, f, g, h, esse totum
 illud illius curriculi spatium, quod ali-
 mento variè à variis partibus subigendo
 est dimetiendum, antequam eius por-

*Demonstratio
 superior pau-
 ciorebus com-
 prehensa.*

tio vlla in liene tandem consistat, sanè
 fia, b, prima est ab ore ad ventriculum
 diu suum com meatum non expectan-
 tem via, & b, c, d, e, longiuscula altera à
 ventriculo ad hepar, vti longissima ter-
 tia e, f, g, h, ab eodem hepate ad lienem,
 benè tandem subductis benèque æsti-
 matis omnibus, quæ hanc trium partiũ
 successiue sua varia munia obeuntium
 analogiam possunt & illustrare, & cõfir-
 mare, nihil híc quod nõ optimè vbique
 quadret cõperietur. Nam vt accessiones
 suæ cuiusq; partis actionẽ collectionẽ-
 que absolutam sequuntur, sic intermis-
 sionum iustum tempus ex iusto cuius-
 que actionis & collectionis, dum fiunt
 adhuc illa, tempore, benè vbique æsti-
 matur, vt inquam hepatis à ventriculo
 attrahentis tempus, ad simplum ventri-
 culi, quadruplum sic & lienis octuplum
 semperprehendetur. Et quis postea
 adhuc mirabitur cur pituita cæteris hu-
 moribus pròmprius accendatur? Cuius
 certè iam rei neque vllius astri influxus,
 neque vlla occulta proprietas, neque
 humoris copia maior, sed ventriculi a-
 ctio cæteris celerior, obuiusque etiam

*Cur pituita
 tam cito accen-
 datur.*

& in vestibulo corporis constitutus focus causa erit. Verisimile enim semper erit quod quæ impura ad partem aliquam impuram calentemque accesserint, impura simul & calida non solum fiet, sed effervescet. At impura non potest non esse pars illa quævis, quæ his in febribus vel intertemperata est, vel obstructa, vel utrumque simul patitur. Non mirum igitur si simul atque pituitosum excrementum à ventriculo profectum suum focum proximum attigerit, febris quotidianæ propriæ fomentum sit. Sed hæc fortasse nova dogmata quis existimaverit. Quare ~~oportet~~ ut hunc etiam scrupulum protinus eximamus.

Authoritatibus Hippocratis & Galeni quæ de alimento dicta sunt unde adest his in febribus excrementum quod earum accessiones facit confirmantur.

CAP. XX.

Ecce placet in huius rei testimonium doctissimum cum admirando Hippocrate Galenum ita aduocare, ut si commenta hæc mea sint potius quam certa tantorum virorum præscripta explodam.

*Locus Hippo-
cratis explica-
tus.*

*De alimento
à quo ad febriū
regeneratio-
nem veniant
excrementa.*

tur, sin minus, candidè vti decet exci-
pantur. Nam si hoc vnum tantum de
vêtriculo & quotidianæ febris materiæ
& pituitosi humoris fonte (cuius loco
Hippocrates cerebrū nominavit, quod
ego ita interpretor, vt putem ipsum
voluiffe cerebrum inter eas quidē par-
tes, quæ pituitosa plurima ab aliis reci-
piunt attrahuntque excrementa potissi-
mum aliquem locum obtinere, sed sæ-
pe tamen etiam ad ventriculum, mani-
festissime hæc, vti suprà autoritate Ga-
leni certâ experientia mittentis mōstra-
uimus, laborantem remittere, quod ab
eodem aliquādo acceperat. Quid enim
aliis in partibus potest superesse, quod
non à ventriculo primò, primi alimenti
opifice veniat) exceperis, cætera quæ de
excrementis ab alimento tam ad primā
febrium generationem quàm ad earum
interpolationem colligendis, deque di-
sparibus, sed proportionatis tamen, vt
diximus partium trium sua diuersa ope-
ra vicissim perficiētium temporibus ex-
plicata sunt, ex eorū sensu, non ex meo
deprompta sunt. Nam quod ad alimen-
tum spectat, per quod æquè potest sup-

petere morbo renouando excrementū,
 ac fuit par primū generando (vt enim
 sine alimento non aleretur corpus, sic
 sine eodem non adesset excrementum
 quin potius colliquatio fieret) legatur
 totus liber quartus Hippocratis de *Liber 4. Hipp.*
 morbis, vbi summus ille vir apertissimè *de morbis.*
 docet, quod vt corpus ab alimento sua
 capit commoda, sic idem ab eodem sua
 semper habet plurima incommoda. In-
 de inquam Hippocrates passim illic, nō
 generationis solum morborum causas
 primas haurit, sed & earum quæ in illis
 fiunt exacerbationum & iudicationū.
 Sic enim ille loquitur *μεγίει τὸ πῦρ ἐν τῇ* *Locus Hippo-*
σι περισσῇσι διὰ τὸ δὲ, ὅτι ἐν τῇσιν ἀρτίοις τῷ *cratis insignis.*
ἡ μερέων ἐλκεῖ τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἐν δὲ *Ex. 4. l. de*
τῇσι περισσῇσιν ἀφίει ἢ δὲ κοιλίᾳ διηθείει ἕξω *morbis.*
τῷ ὑγίει, καὶ ἀνάγκη τοῖσι δὲ αἰνοῦσι κεί-
νονται ἐν τῇσι περισσῇσι τῇ μερέωνι. Dimit-
 tit febris diebus imparibus ea de causa,
 quia videlicet in paribus ipsis corpus
 (quod puto est ibi hepar totius corporis
 pronius condus) tradit ab aluo, à ven-
 triculo indèque à venis mesaraicis) in
 imparibus verò diimittit seu distribuit,
 aluus autem iisdem diebus imparibus

foras propellit, (fœces puta) ac iuxta
 eiusmodi necessitatem morbi in impa-
 ribus diebus iudicantur. Quasi diceret
 eorum quæ sunt in morbis omnium
 ratio formæque aliqua pēdet, semper ab
 eo, quod certo in sanis nunquam nō fit
 ordine. Hæc igitur Hippocrates, quæ
 quidem sic visum est *παρὰ πρᾶξιός*, ex-
 positorioque quodā modo reddere ac
 explicare, vt ambiguitas obscuritasque
 omnis quæ laconicis eiusmodi in scri-
 ptis latitat, tolleretur. Non enim solum
 de aluo fœces à pridiano semper alimē-
 to reliquas (quod & hīc pro nobis non
 parum faciat, nam si aluus non nisi po-
 stridie, vel teste ipso Hippocrate, post-
 quam puta exuctus chylus fuerit, excer-
 nit, quomodo hepar citiūs suum, flauā
 bilem, excrementum quā alternis po-
 terit suggerere?) excernente, sed & simul
 de hepatis attractione, deque humorū
 & secretionē & distributione intelligit,
 quæ quauis per anum deiectione tar-
 dior semper esse debebit. Non enim si-
 mul atque relictus est ipse exsuccus chy-
 lus, aut sanguis iam factus est, aut secre-
 ta bilis, quin aliqua adhuc mora opus

*Si postridiane
 feces multo
 magis postri-
 dina biliosa
 excrementa.*

est, per quam id quidē, quod volumus,
 quodque satis luculenter demonstra-
 uimus, magis semper innotescat. Nam
 si alimenti per Hippocratem appulsus
 ἀνὰ πλώστω; exacerbationisq; in cō-
 tinuis causa est, quidni idē in intermit-
 tētib; certiorib; sēper euidētiorib;
 que partiū dictarū ἐκ γόνο; accessionū re-
 nouationis redintegrationisq; occasio
 fiet? Si inquā, quod iā natū est, inque ve-
 nis latis liberū & fluxū, nō potest, quā-
 tumuis sit semper amplius eo quod in-
 termittentes facit, nisi interuentu noui
 excrementi per alimentum certis tem-
 porib; atque iis sēpius imparib; fe-
 brem continuam incrementis augefce-
 re, quid non igitur ab eodem fiet in in-
 termittentibus certam, propē aliquam
 partem nutritiam sedem mansionem-
 que habentibus? Vt iam profectō, si ipsū
 nō liceat propter parciozem materiam
 continenter moueri, detur certē per re-
 nouatam eam, postquam vel extincta
 vel absorpta fuerit, ita velut postlimi-
 nio posse reuerti; vt, quemadmodum
 quotidiana semper quotidie fit, sic al-
 ternis tertiana, & quartana quarto quo-

Si alimenti
 appulsus exa-
 cerbationem
 faciat multo
 magis faciet
 accessionem.

Non à venis
remotioribus
venire potest
hæc morbifica
materia.

Prima ratio.

Secunda ratio.

que die, propter eas quas iam satis supra aperuimus euidentes causas. Nam si quis materiam eiusmodi velit, non inde, sed à venis remotioribus elicere, grauissime sane reprehendendus fuerit, nō solum quod à duce Hippocrate temerè defecerit, sed inconsulta multa sic protulerit. Nam aut illud parcū fuit, quod attraxerunt venulæ particulares aut copiosum. Quod si copiosum, cū ita cōsentire particulari & vitio & impuritati potuerit, cur febrem igitur intermittentem potius, quam continuam post vnum certè aut alterum paroxysmum accendere potuit? Si verò contra parcū, cur nō item post vnam atque alterā accessionem extinctum simul & exhaustū fuit? Rursus autem idem aut purum in vasis illis remotioribus, aut impurum fuit. Si hoc, cur non solum *ἐκ τῶν μακρῶν* sed & *ἐκ τῶν μικρῶν*, vt loquitur Galenus, potuit, in continuam item febrem nō exarsit? Sin illud, quomodo à natura descri potuit, aut quid est quod, vt hoc ita fieret, tātam vim naturæ afferre potuit? Quis enim est, qui velit hīc corporis harmoniam dissolui, & totum na-

turæ ordinem in his benè moratis benèque constitutis vt plurimum febribus, peruerti. Sunt enim ista prorsus meræ nugæ. Nam si ita comparata est partium vniuersi nostri corporis cum certo semper ordine (nisi in summa aliqua necessitate, non sine magno tamen valetudinis dispendio, aliter contingat) ratio, vt posteriores partes (quas ego puto Hippocratem per eum intellexisse, qui ferram trahit, & inferiore semper loco est) aliquid habeant, semper à prioribus impellentibus potius, quàm priores à posterioribus, cur igitur peruersa hac vice illi ad suum tegendum tuendumque errorem abutentur? Aut enim deprauata omnino natura cēsenda est, aut numquam hīc tam afflicta credenda, vt constantis vsque suæ legis vsque adeo obliuiscatur. Quare cum hoc potius sit, quàm illud, quàm causam nūc dicent isti, quo minus relictis suis glandibus, nostris his melioribus frugibus vescantur, siquidem eadem non nostra sint potius, quàm Hippocratis aut Galeni? Sed quia de Hippocrate satis diximus, Galenum iam loquentem audia-

*Tertia ratio.**Gal. de fac.
natur.**Hipp. 1. de di-
eta.*

Gal. 16. cap. 1. mus, ὡς κείσθω inquit ὑπὸ τὸν ἐρῶμεν
 2. de diff. febr. μὴ ἢ τοῦ μορίου δυνάμεις, ἀφροίσματα δ' ἐν τῷ
 39 μεταξὺ χρόνῳ τὰ θεϊθώματα καὶ τὰ
 39 πρῶτα ἀποπεμφαντα μορία ποιαῦτα τε
 τῶν ποιότητων καὶ ποσαῦτα τὸ πλήθος, οἷα
 καὶ ὅσα τῶν ἀρχῶν ἐπεμψαν. ἐστὶ δὲ οἷς αὖ διά-
 φεσις τῇ πεμποντὶ ἢ αὐτῇ διαμένει καὶ τῆς ἐλ-
 κωμενῆς εἰς αὐτὰ τροφῆς ἢ ποσότης τε καὶ ἡ
 ποιοτήτης, ἀνάγκη γὰρ οἶμαι τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον
 ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀλλοιοσμένοι ἴσα
 καὶ ὅμοια ποιῆσαι περὶ θώματα, καὶ μὴ δὴ καὶ
 οὔτῃς ἀφροίσμας αὐτῶν χρόνος ἐξ ἀνάγκης ἴσος
 εἶναι παρὰ τρεφόμενα μορία μελεῖται, αὐ-
 μοιαν ἔχει τῶν χατάσασιν ὑπὸ τῆς αὐτῆς
 τρεφόμενα τροφῆς, ἴσα τε τῇ ποσότητι, καὶ ὁ-
 μοια τῇ ποιότητι, καὶ κατὰ τῶν αὐτῶν τῶν χρό-
 νου τροφῶν, ἀφροίσει τὰ θεϊθώματα, καὶ
 μέντοι κατὰ τῶν αὐτῶν ἀφροδον ὁρμησεί τὸς
 τοιαῦτα ἀποθεῖν τε καὶ πεμπεῖν τοῖς ἀσθενέ-
 σεσσι, εἰ γὰρ δὴ τότε πρῶτον ἢ ἀποκριτικῇ
 δυνάμει ὁρμᾷ τὸς αὐτῆς ἐνέργειαν ὁ-
 παν ἢ τοῖς ἐαυτῆς τῶν πληθεῖ τ' ἀφροθώματ'
 ἢ δυσχεράνῃ τῇ ποιότητι. i. Subiiciatur
 prius facultas constans, colligat in tem-
 pore medio excrementa ex primis im-
 mittentibus partibus, talia qualitate &
 tāta quātitate, qualia & quāta ab initio
 trāsmiserit, id autē erit in quibus dispo-
 sitio mittentium, & attracti ab ipsa alimē-
 ti quātitas & qualitas permanet. Existi-

Ab initio di-
 citur, à primo
 paroxysmo ut
 qui eandem
 causam reno-
 uationis est, ef-
 fe velut que
 suis generatio-
 nis.

mo enim fore necessarium æquale ac simile ab eadem alteratum facultate, æqualia ac similia facere excrementa. Quin etiam tempus colligendi ea necessario æquale erit. Partes enim quæ aluntur, quoad similem habuerint conditionem, ab eodem nutrita alimento, æquali quantitate & simili qualitate, atque eodem temporis tractu colligent excrementa, nec secus eadem circuitione commovebuntur ad expellenda ea atque mittenda debilioribus, quotiēs tunc primum expellendi facultas movebitur ad operationem suam, ubi grauaturs multitudine excrementorum aut qualitate ipsa afficitur. Hæc item Galenus, qui non solum ob id reddit rationem parium similitudinumque accessionū, sed & proxime sequenti capite iisdem verbis circuituum causas aperit. Utrobique enim & tempus medium nominat, quod certè nihil aliud est quàm certum & collectionis humoris, dum adhuc pars est in officio, & intermissionis febrilis spatium iustum, & attractū alimentum, per quod mox parata sunt idonea ad præstandam accessionem ex-

*Singula quæ
in contextu
Galenī notanda.*

crementa, & partes mittentes, & collecta eademcrementa à partibus quæ aluntur, & circuitionem eandem, & expellendi motam facultatem, per quam vult tandem, si quid alibi redundet, vel in accensum vel in accendendum focû facillime confluere.

Solutiones quædam.

CAP. XXI.

QUod vt clarius etiam euadat sunt & quædam nobis hîc velut imminentes impendentefque nubes descutiendæ, vt iis tandem satisficiamus, qui putant & hepar & lienem in his morbis non minus quam ventriculum quotidie suo posse excremento abundare. Nam si quod heri (aiunt) assumpseram illud hodie, hepar habet, cur & quod hodie, atque ita deinceps assumpturus sum, dum idem viscus cras habebit, suû quoque excrementû quotidie non supeditabit? Adde quod multis hactenus persuasum fuit quatuor in nobis qui sût humores semel in die ita vicissim moueri, vt manè sanguis dominetur, bilis

Obiectio.

Obiectio.

verò sub meridiem regnet, postmodum
vesperi humor melancholicus imperet,
& pituita tãdem noctu plurimũ vigeat.
Sed de hac humorum analogia & pro-
portione cum elemētis & anni tempo-
ribus potis est idem dici, quod de tem-
peramentis aliculi Galenus, æstimanda
potius ea ex sua natura, quam ex quavis
cum quouis comparatione. Verũ quia
tamen & à summis viris introducta est
hæc philosophia, & nescio quid proba-
bilitatis vsu compertæ præ se fert, ipsam
ita tandem retinebimus, vt non si non
negemus humores in suis vasis ad varias
matutini, meridiani, vespertinique &
nocturni temporis qualitates quodam-
modo alterari, ob id velimus aut cuius-
quam inde temperamētum mutari, aut
parrium trium nutritiarum, vnde harũ
febrium materia venit, officia mutua
successiuãque perueriti. Quod igitur ad
alterum obiectum spectat, huic facile
responderi poterit, si ipse distribuendi
alimenti ordo idem quidem tam in æ-
gris, quàm in sanis esse dicatur, sed mi-
nus distinctus tamen in his quàm in il-
lis, idque cum propter longas illic tole-

*Solutio secun-
de obiectionis.
Gal. de temp-
per. l.*

*Solutio prima
obiectionis.*

*Idem ordo di-
tribuendi ali-
menti in aegris
& sanis.
In aegrotis idẽ
distinctior.*

Abstinendum
à cibus in ipsis
accessionibus.

ωποτέλλεαζ ζην· τὸ γὰρ προσθένα· βλάβη,
ὃ ὁλόσα χατὰ περιόδους παροξύνεται ἐν τοῖσι
παροξυσμοῖσι· ὑποτέλλεαζ ζην. i. in ipsis

Vacnationes
crebrae in ipsis
accessionibus.

Vacua suo ali-
mento prima
regio post ac-
cessionem.

Novum opus
post accessione
nature aggre-
diendum.

accessionibus cibus est detrahendus (o-
blatus enim tunc noxa est) & quacun-
que accessiones per circuitus redeunt,
in iis cibus est detrahendus. Ratio verò
duplex est, tam quòd alioquin natura à
suo incæpto sic reuocaretur, quam quia
multa illuc facta humorum colluuiæ,
impura facta prima corporis regio id e-
tiam faciendum aliquando dissuaderet,
tum verò maximè, ob crebras sæpè quæ
in iisdem accessionibus contingūt eua-
cuationes, vomitiones, putæ, deiectiones
& sudores, per quæ ventriculus, he-
par, lien suo plurimo exhausta alimen-
to impleri, recreari quæ, & refici denuo
merito quidem postulant. Quia igitur
dum huic necessariæ rei studetur, quasi
recens in lucem ederemur, novum opus
naturæ, Sisyphium semper velut saxum
reuoluturæ, aggrediendum ita est, ut to-
ties, quoties cibus post accessiones of-
feretur, hepatis lienique suo utrique tẽ-
pore feriandum sit, donec ventriculus
per spatium dictum sex septimue hora-

rum bene ante subduatarum, suam cupiditatem expleuerit, an non consentaneum sic semper fuerit tertianam intermissionem vnus esse dici, vt quartanam bidui? Si enim ad lienem nihil vnquam peruenturum sit, quod non ante & hepatis & lienis regiones peragrarit, sique prior alimenti officina nunquam à se quidquā dimittet aut amandabit, priusquam ipso conuenienter potita sit, certè nunquam non etiam sic ventriculo affectò quotidiana quotidie redibit, vt alternis tertiana, & quarto quoque die quartana, quia exacta solutàque accessione vacuòque suo alimento facta corpore, non nisi suo quoque tempore postea, ad suam quamque partem alimentum peruenturum sit. Quòd si quis adhuc mihi retulerit, id verisimilius quidem esse in quotidianis (in quibus par est quotidie fieri, id quod sumpto quotidie alimento respondeat) quam aut in tertianis aut in quartanis, quia in his sæpè quater, vt in illis ter cibus per intermissiones oblatus, accessiones videatur aliquando turbaturus, hunc etiam demum scrupulum ita remouebimus,

Soluta accessione vacua exhaustaque plurimo suo alimento prima regio.

Alterum dubium.

De quotidiana dubitari nō potest quin verum sit quod de excremento ab alimento semel in ipsa intermissione sumpto, profecto hactenus prolatum est, semel tantum in die febrè accedente prolatum est.

non quomodo faciunt quidam, excrementum tardius venturum tandiu in corpore asseruantes, donec ad iustam aliquam quantitatem accreuerit, & nō presentis, sed alterius accessionis fomes factū fuerit. (Hoc enim certē si sit, ma-

*Quare sæpius
sumptum in
tertianarum
& quartana-
rum febrium
intermissioni-
bus alimentum
accessiones non
confundat.*

*Natura in ac-
cessionibus cū
suo hoste aper-
tè pugnans.*

*Calor febrilis
plurima in ac-
cessionib⁹ ipsis
dissipans solui-
tur.*

ior priore confusio semper aderit. Nam simul atque primis cuiusque febris accessionibus focum, vbi plurima relictā fuit ē priore incendio in cineres tantum versa materia hæc attigerit, & mox ipsa inflammari & sæpius sic inæquales anticipando, quam æquales eadem semper hora repetēdo accessiones excitare suscitatur debet. Adde quod absurdum profectō sit, dicere aperto Marte cū suo hoste naturam pugnare, & ipsam eundē per easdem accessiones intactum omnino relinquere, præsertim cū etiam tūc tam edax sit febrilis calor, vt aut rapta ad se omnia facile consumat, aut certē velut in cineres eadem vertat. Non eo inquam modo huic quæstioni satisfacimus, sed sic puto melius potiusque vt supra quod si indubitatum est, per eiusmodi accessiones vacuam plurimo suo alimento, tam per sensiles insensilē-

que

que transpirationes, quàm per crebras
 siue artificio medici, siue naturæ bene-
 ficio susceptas vomitiones, fieri primam
 corporis regionem, atque ita necesse sit,
 id quod in primis adhuc viis est, circa
 ventriculum, vltimo (puta) assumptum
 facile accessionum initiis vna cum pro-
 priis febris cuiusque excrementis ex-
 pelli, quid iam inde cõfusi oriri poterit,
 cum etiam quod bis tẽrue postea inge-
 stum fuerit, quantò remotius iam à vẽ-
 triculo, tantò factũ ardentis iam æstuã-
 tisque foci vicinius, in proptium acces-
 sionis fomentum facile cedat? Et certè
 probabilius est, quidquid per intermis-
 siones ingestum fuerit, dicere per ipsas
 accessiones aut facile tandem sic confu-
 mi atque exhauriri, aut certè in cineres,
 vt iam toties supra dictum est, ita verti,
 vt quiduis quidem quod postea ventu-
 rum est inflammare, non itẽm ipse flam-
 mam rursus dare possit, quam confecta
 sic cum nondum confectis intactisque
 permiscendo, & naturæ prouidentiam
 tollere, & confusionem semper his re-
 bus maiorem, quæ nulla sic per nos erit,
 inducere. Quanquam certè scio ple-

*Quò euadat
 sumptus in in-
 termisione ci-
 bus ter quater-
 que.*

rumque plurimum naturæ negotium à
mala victus ratione facessi. Nam si quia
plus iusto nunc crapulæ indulgetur,
quàm olim, quo tempore vitium sum-
mum erat bis in die saturari, inde fre-
quentior spuriarum quàm legitimarum
febris fœtura nunc se prodit, cur non
idem commissum & degenerationis &

*Vnde nunc de-
generantium
febris sectu-
ra.*

*Quæ sit legiti-
marum in spu-
rias mutatio-
nis aliquân-
do occasio.*

inordinationis, vt ita loquar, earundem
postquam iam ipsæ seipsas tandem mē-
titæ fuerint in causâ erit? Sed vt quibus
hîc omnino nobis molest^o esse desinar,
ita iam illud quod de cibo ter quaterue
in ipsa intermissione sumpto oblatoque
& superingesto diximus, téperabimus,
vt vbiq; velimus & consuetudinis &
necessitatis rationem aliquam haberi,

L. 2. Aph. aph.

De dicta ac.

nihil autem quidquam μάλλον τῷ με-
τρίῳ fieri, sed omnia Hippocraticè, ἢ
τῶν πόσις αὐτὸς ad robur virisq; ἢ τῶν
ἀποσίτων, ad infirmitatem accommo-
dari. Hinc enim sic nunquam vllò in-
commodo affici ægrotus poterit aut si
quid aliquando, vel à medico, vel ab
ægrotò leuiter peccatum sit, à natura fa-
cile, eo quo ante diximus modo, corri-
gendum erit. Aut enim sic facile quod

flammæ erit capax in flammam claram
 accenso iam foco contectet, aut quod
 crudum adhuc & sibi oneri erit, in pri-
 mis dictis viis, prouida ipsa foras proti-
 nus aut vomitione aut quantis alia de-
 pulsione eiciet. Quod si quis aliquan-
 do putaret, ob id non solum quia ^{In eos qui sum-}
 ita sumptus interdum inēcomodat, ^{pta ex supra-}
 & quod excrementum semper ab ipso ^{scriptis occasio-}
 omne profluat, præclare semper cum ^{ne agrotos me-}
 agrotis actum fore si à cibo omnino ab- ^{dia vellent cō-}
 stineant, monendus certè is erit nec Ca- ^{ficere.}
 rybde in Scillam incidere & malū pēius
 priore creare velit. Nō enim solius mor-
 bi, sed & virium ubique ratio habenda
 erit. Oppugnandus quidem ille venit,
 sed hæ sunt maxime conseruandæ, per ^{Virium neces-}
 quas validas ac firmas fere solas morbi, ^{saria conser-}
 quantumuis graues, expugnari sape ^{uatio.}
 queant. At verò vt morbus medicamē-
 to oppugnatur, sic alimento corporis
 virtus conseruatur, secus tota eius mo-
 les operosa dissoluta sua harmonia val-
 de laborabit. Satiùs igitur est & quan-
 tum, & quale, & quomodo quoque
 tempore necesse est cibū offerre, quàm
 vel *ἄττον*, Thessalorum malo more, *Gal. meth.*

*Historia au-
thoris.*

inducere, vel ingurgitationem vt vulgus solet atque inebriationem consulere. Quemadmodū enim illic cum ipso morbo æger facile aliquando tolletur, sic periculosum fuerit hīc quod vni aut alteri etiam ex vsu fuerit, omnibus profuturum censere. Verē enim de me narrabo, quōd cum ante annos viginti septem multorum suasu tertiana febre, verē iam quodammodo affecto, laborans generosissimo vino ad eius mali expugnationem liberaliter me inuitassem, factum est vt in longissimum triū mensium tempus ipsa produceretur. Cuius rei tædio cum plurimo tunc afficerer, quia nequirem simul & mihi & discipulis meis (ordines enim primos in celeberrimo Turonum collegio ducebam) studere, memorabile etiam est quod mihi casu euenit, vt eo ipso articulo quo frigus iam quodammodo inuadebat cū sitirem arrepto quod mihi tunc ad manum erat poculo omphacij pleno, largo eius haustu ita extinctum fuit cum collecta iam materia foci febrilis empyreuma, vt non solum non febris deinceps redierit, sed & extēpore

euanuerit. Cuius sanè remedij quot-
quot postea periculum in se fieri volue-
runt, pessimè inde omnes habuerunt.
Et certè, ne quid dissimulem, quia vio-
lenta imperfectaque sine manifesta vlla
excretionē eiusmodi curatio fuerat, nō
ita paulo post multa scabies me inua-
sit non solum, sed & tam largus sanguis
è naribus profluxit, vt exanimum pluri-
mi tunc me crederent.

*De temporibus cuique visceri, ad suū quod-
que opus ritè peragendum dicatis, ex eodem
Hippocrate.*

CAP. XXII.

QUæ quidem de alimento, deque
reliquo ab eo excremento, ad ac-
cessionum regenerationem semper ido-
neo, ex Hippocrate si satis sint, superest
certè, vt omnia integrè pertractata vi-
deantur, vt ex eodem, de temporibus
cuique visceri ad suum quodque opus
ritè peragendum dicatis, aliquid adhuc
depromam, & omne tandem hîc pun-
ctum feram. Scripsit enim eodem ipso
libro de Morbis quarto suprà citato
Hippocrates, quæ quis nostris dissen-
tanea prima fronte iudicare queat. Ve-

rūm mutabitur sententia, si benè primum eius verba concipiantur, deinde verò enucleatè omnia perpendantur.

De temporibus
cuiusque par-
tis actionis di-
catis.

L. 4. de mor-
bis.

Επιὺν inquit φάγη καὶ πίνῃ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀφίκνται ἢ ἰκμάς ἐς τὸ σῶμα τρώφῃ ὥσπερ εἴρηται, μιγείσθαι καὶ τῇ ἄλλῃ, καὶ τῇ ἐν τῷ σῶματι, καὶ τῇ ἐν τῇ πηγῇ εὐύσῃ, τῇ μὲν ἡμέρῃ, ἢ ὑπεροσγέννται, μένει ἐν τῷ σῶματι, τῇ δὲ ὑπεροσγέννται, αὐταὶ μὲν δύο ἡμέραι εἰσι δύο δὲ ἰκμάδες ἐν τῷ σῶματι, ἅτε παχεῖα εἶσα, ἡ δὲ ἐτέρη πεφθῆσα ὑπὸ τῆς θερμῆς διακέχεται καὶ λεπτή γενομένη παρέρχεται ἐν τῇ ὑπεράλῃ ἡμέρᾳ εἰσὶν κοιλίῃ διὰ πάντος τοῦ χρόνου ἐξωθευμένη ὑπὸ τῆς νέης. i. Postquam homo comedit ac bibit & humor (vel chylus potius) ad corpus (quod ventriculum esse puto) pervenit eo quo dictum est modo, admixtus alijs, & ei qui in corpore, i. ventriculo, tū ei qui in fonte (i. hepate aut venis mesaraicis). ea quidem die qua accesserit in corpore, manet, postridie verò alius humor ad ipsum accedit, atque hi duo sunt dies, duo verò in corpore humores (nempe chylus & eius succus in venis adhuc mesaraicis primis situs) alteri verò vnus, & qui quidem postridie accessit, manet in corpore vt qui crassus

crudus vel incoctus, alter verò coctus à calore dimittitur (diffunditur, distribuitur) tenuisque factus, post die à ventriculo recedit, & per omne tempus à recenti (velut clauus clauo) pellitur. Quibus verbis quid aliud innuit Hippocrates, quàm spatium semper iustum requiri ad suam cuiusque visceris actionem vicissim perficiendam? Quòd si nò sex septemue illas horas ventriculo, sed diem quasi vnum tribuerit, hoc sic tandem intelligendum erit apud illum de tota ferè chyli per intestina peragratione, non, vt nos, de sola chyli elaboratione. De liene autem negrè quidem, quia passim (vt annotat Galenus) ex vno facile quæ sunt eiusdem generis, eiusdemque rationis omnia Hippocrates intelligit.

Cur & exacerbationes in continuis, & accessiones in intermittibus febribus, si utræque à bile sint in tertium semper quemque diem incurrant.

CAP. XXIII.

Ceterum quod quidam nò satis intelligunt, cur & exacerbationes in continuis & accessiones in intermittibus, si utræque à bile sint, in tertium

Quomodo apud Hippocratem intelligendus sit dies interger ventriculi actioni dicamus.

De liene cur supra nullum verbum fecerit Hippocrates.

*Bilis secretio
& sanguinis
distributio eo-
dem fermè mo-
mento sunt.*

semper quemque diem incurrant, non est profectò hic negligendum. Neque enim hoc vnquã sine aliqua causã disquiretur. Cùm enim febrium cõtinuarum focus, quàm intermittentiũ quodammodo remotior (est enim in his ille circa viscus aliquod, qui in illis latius semper expanditur) videatur, dubitari non abs re possit, cur paria tandem sint & remissionum in continuis, & intermissionum in intermittentibus, à bile vtrisque oriundis tempora. Sed si cuiusque visceris mādantis actio potius, quàm materiæ morbificæ sedes venit consideranda, certè postquam sanguinem iam elaboratum hepar prestiterit, cum eodẽ ferè momento & bilis vel in suam vesicam, vel in paratum sibi focum secretio discessione, & sanguinis, qualiscunque ille fuerit, per venas in totum corpus distributio possit fieri, non mirum si tam per æquẽ apertam vtrique viam, quàm propter eandem omnino vtroque vatorum cum hepate continuitatem & cõmunitatem, & tertio quoq; die bilis semper magis exuperans, maleque tũc in ægroto corpore à sãguine secreta ter-

tiam exacerbationem in continuis faciat, & focum tertianum in intermittibus post vnus diei cessationem accedat. Si enim fieri aliter non potest quin quo tempore biliosius fuerit hepar biliosior quoque sanguis fiat, cum sanè vnumque vbique tertio quoq; die fiat, tertio quoque semper die à bile regurgitate & exacerbationes in continuis, & accessiones in intermittētibz cum sua hic remissione, vt hīc cum intermissione fient.

Cur pituita in continuis quotidie etiam inualeſcat. CAP. XXIII.

pituita autem in continuis etiam ipsa, vt in quotidianis continuis quotidie inualeſcit, quia in illis duplex semper solet esse focus, vnus quidem in maioribus vasis, qui continuam febrem cit, alter verò in minoribus circa ipsū mper illic malè affectum ventriculum is, vnde quotidianus illæ pituitæ, ibi ngulis diebus putrescentis motus. Ad quod aliàs sæpiſſimè sanguineo alio sero pro pituita ipsa abutimur.

*Duplex focus
continuarum
quotidianarū.*

*Interdum serū
sanguinis pro
pituita vsur-
patur.*

De Lipyriis & Epialis.

*Perturbata in
Lipyriis & E-
pialis febribus
prima corporis
æconomia.*

Idem quoq; meritò de Lipyriis & Epialis dici possit, in quibus quiddam sit seu frigus sit, seu calor insolitus, tu quid etiam aliud à perturbata in aliquo prima corporis æconomia confusioque illic quodam ordine manifestè sèper perficiscitur. Sicque certè immerito, quod intus inq; cetero fiet, in ipso habitu corporis fieri putabitur.

Conclusio.

DE quibus tandem omnibus non solum ad exercitatissimos quosque hac in arte viros refero, sed ad summi diuinumque propemodum Hippocritem, adque eius fidum interpretem Clemenem appello, ut si horum doctrinæ ximix consentanea sint hæc, stent, legatur, vigeant aliquādo, sin minus, vel non multo protinus explodantur. Quoniam quod Hippocraticum non fuit aut retinendum, aut laude aliqua expiendum meritò censebit? Quis inquit quod bonorum nobis omnium, vel Celeno teste, author Hippocrates ignoraverit, se aliquando assecuturum sperabit? Quare cum mihi hætenus pers

Nihil ignoravit Hippo.

sum fuisset, nihil esse omnino quod è re
 medica sit, cuius non summa quædam
 capita suis Cōis ille monumentis com-
 plexus sit, tam diligentem semper ut cū
 possem capere aliquando operā nauavi,
 vñ ulli vnquam eiusmodi labori lubēs
 ppercerim. Verū si aliās (quæ est
 mētis nostræ ad tantum splendorē cali-
 g.) κενός inde sæpe vacuūque reuersus
 sin, certè tamen in hac de veris inter-
 missionum caussis inuestigatione, ita,
 mea quidem opinione, profeci, ut satis
 tālem belle & Hippocratem & naturā
 ipsā, à qua vel latum quidem vnguem
 dscedere diuerteretque religiosum fuit,
 vlear expressisse. Neque enim obscurū
 vquam esse poterit, quod Hippocra-
 te de partium officio deque alimento
 leis à nobis laudatis citari (que scripsit,
 quibus quidem data opera θαυμασίαν ad-
 mirationēque illam voluit omnino tol-
 lere, quam libro de morbo sacro dāna-
 urat his verbis εἰδὲ διὰ τὸ θαυμάσιον θεῖον
 νοεῖται πολλά τὰ ἰσθ' νοσήματα ἔσθαι καὶ
 οὐκ ἔν ὥς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα ἃ ἐν ἡσων ἔον
 θαυμάσια ἃ δὲ τερατώδεια ἃ ἃ δέεις νομίζε-
 ιε εἶναι τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημε-

Summa artis
 capita omnia
 suis scriptis
 complexus est
 Hipp.

εἰνὸι καὶ οἱ τρίταιοι καὶ οἱ τεταρταῖοι ἔδ' ἐν ἡσ-
 στον μοιδοχέουσιν ἱεροὶ εἶναι καὶ ὑπόθεσιν ἔχειν
 ταύτης τῆς νόσου καὶ ἔθ' θαυμασίως ἔχουσι. Et
 si enim aliquid occultū in quotidianis,
 tertianis, quartanis facetur, non vultta-
 men ob id divinos esse eiusmodi mor-
 bos, sed naturam suam cum cæteris la-
 bere quæ iam non potest esse alia, quàm
 quæ ex eiusdem scriptis per nos iam a-
 dem satis hîc patet.

FINIS.

OBSERVATIONES QUÆ
DAM DE VRINIS QUARTO
potissimum die, in morbis quidem
quibuscumque, sed in pestilentibus ma-
ximè, ad certam salutis vel mortis
coniecturam, observandis, per eun-
dem Franciscum Perrellum Parisien-
sem, Medicum.

*Laudatur inter cætera Medici officia
prognosticon.*

CAP. I.

V. M. Medico benè præno-
sciente, benèque prædi-
cente nihil vnquam factū
sit aut gloriosius, aut vti-
lius, non abs re cuiuspiam
mirū videri possit, cur adhuc hac in ar-
te extēt plurimi, qui Empiricorum mo-
re, plus aliquando operæ impendant in
colligendis multis remediorum formu-
lis, quàm, vel in ritè dignoscendis alto
abditis corpore morbis, vel in sagaciter
præuidēdis prospiciendisque tanquam

*Prognostica
laus.*

*Hipp. initio
prognostico.*

ex specula quadam, longè antequam ipsi eueniant, extremis eorundem casibus. Si enim in nostra omnino potestate esset, vt per nos ipsos agroti à morbis vindicaretur, iure quidem optimo quis cēfaret in ἡεραπνευτικῶ, quam vel in διαγναστικῶ, vel in ὑπογναστικῶ, diligentius incubendum esse. Verū cūm, si pauca admodum exceperis, penes solam naturā morborum medicam sit, morbos paulatim euincere, deq; iisdem gloriose triumphare, cum, inquam, medicus celer atque fidelis, satis semper habeat in salutaribus morbis (nam in perniciosis & deploratis inanis est omnino eius opera) si aut egrotorum vires tueatur ac stabiliat, aut nōnulla, quæ naturam ipsam in agendo remorantur, impedimenta tollat, quos verè tandem nos profitebimur, quam aut nature speculatores, aut obseruatores, aut imitatores, aut miniistros? & phisicos demum verius vt quōdam quam certos morborum persanatores? Et tamen sunt hodie plerique, qui cum solo ferè in ore, ventæ sectionem, purgationem, lulepas, apozemata, epithemata, atque id genus sexcenta alia,

Hipp. 6. imd.

Hipp. de arte.

Nomina medicorum.

In factuosos quosdam medicos.

tam interna quam externa remedia, vel
 ipsis medicorum finis de usu nota (ῥη-
 δειν γὰρ inquit Hippocrates τὰ νόματα
 ἐκμαθεῖν ἐστὶν οὐκ ἂν νεόμιστα προσφέρεσθαι
 πρὸς τὰς τοιαῦτα χεῖμονας, ὡς γὰρ ὀνό-
 μαζῃ τις πικρὰν χυλὸν, καὶ οἶνον τοῖον ἢ
 τοῖον, ἢ καὶ μελικρητόν, ἀπαντὰ τοῖσι δῆμοι-
 σι δοκέουσιν οἱ ἰητροὶ ταῦτα λέγειν, οἷ τε βέλ-
 πους, καὶ οἱ χεῖρους, id est, facile enim est
 tenere vocabula, quæ vulgo efferri con-
 sueuere, coramq; ipsis ægrotis. Si quis e-
 nim pristinæ succū nominauerit, & vinū
 huius aut illi⁹ modi, aut etiam melicra-
 tum, (cadem à plebe omnia iudicantur
 dicere tam qui præstatiores sunt, quam
 qui deteriores) habeant, se tamen & me-
 dicos summos credant, & ni tales, quo
 iure, quaque iniuria, nō modo habeantur,
 sed nominentur facile obuiis qui-
 busque succenscant.

De quo hîc potissimum agendum sit.

CAP. II.

Quibus quidem, quod persuadere
 nunquam potui, cū essemus ali-
 quando vna, aut quia fortasse tanti my-
 sterij (haud etenim cuius contingit a-
 dire Corynthus) non essent capaces,

Hor.

De vrinis 4.
morbis die ob-
seruandis hoc
libello agitur.

Hippocrates
ἐν ὅρῳ.

Summa pro-
gnostici.

Virg. 6. Æ-
neid.

aut certè iam grandiores natu discere
recusarèt, ecce illud ipsum iam ceu pal-
mam aliquam in medio positam affero
proferoque, & de quarto in morbis qui-
dem quibuscumque die, sed in pestilètibz
tamen potissimum, deque vrinis in eo
maximè, ad certam semper salutis vel
mortis coniecturam obseruandis, noua
quidem hîc multis, sed Hippocratica
tamen, & longo iam mihi vsu vera per-
cognita promo. Hanc enim tandem re-
vnam ex iis esse puto, quas olim Hippo-
crates celandas quidem aliis sanciens,
solis tandem μαθηταῖσι, συγγραμμένοις
τε, καὶ ὀφεισμένοις νόμῳ ἱπποκράτει, discipu-
lis inscriptis, obstrictisq; sacramèto me-
dico planas omnino & apertas esse vo-
luit. Si quis enim admirabilis huius viri
scripta attentius legerit non solum per
excreta, pèrque actiones & corporis qua-
litates vires vsque cum signis eiusmodi
conferendo discet de morborum euen-
tu sagaciter iudicare, sed raturam etiam
aliquando, qui veste latebat, aperiens,
quarti vsque diei ritè quidem semper
quibuscumque in morbis obseruati, benefi-
cio, prognostica quæque obscuriora, ceu

Ditis

Diris adyta tenebricosiora, euasurus penetrabit.

Vrinarum certitudo ex Gal.

CAP. III.

QUOD quidem si posteritati inuidis-
se aliquādo, id certè vni mihi ser-
uassim, intimòque velut sinu nūquam
non continuissem. Verùm, cū nihil
mihi vnquam prius nihilque antiquius
publica vtilitate commoditatēque fue-
rit, mali herclè prorsus fuisset animi, id
publicis literis non consignare, quod iā
& plurimos iuuare & ingenio doctrinā-
que præstantiores alios incitare atque
inuitare queat, vt & eadem aliquando
meliora faciant, & veterem de vrinarū
certitudine opinionem, aduersus quos-
dam neotericos firmam omnino reti-
neant. Nunquam enim adhuc eos pro-
baui, qui vrinas ipsas tantæ falcitatis ar-
guerent, quin cū multis apud Galenū
locis legisse quod & τηλικαυτη μὴ δύνα-
μὴς ἐστὶ τῶ ἐν τοῖς οὐροῖς σημάτων, ἐν τοῖς ὀξέσι
πυρετοῖς, ὡς ἔχει μόνη πείνευεν αὐτῇ, tanta
vis quidem est eorū, quæ sunt in vrinis
signorum, per febres acutas, vt illi soli
credatur, & Περί μὲν τῶ οὐρων μέμνηται, συνε-

*Studium com-
munis vtilita-
tis.*

*Com. I. in
part. 10. 6.
671d.*

*Idem historia
6. 3. 7. imd.*

πισκοπούμενος αὐτὰ, καὶ τοῖς κατὰ γαστέ-
 ρα, καὶ θώρακα, καὶ πνεύμονα, καὶ νεύρα πά-
 ρεσιν, οἷς μὴ ἀγαθὰ φανέιν, μεγαλὴν παρεχόν-
 τ' ἴλω ροπὴν εἰς σωτηρίαν, εἰδὲ μοχθηρὰ,
 σιωπεχουσαν καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν χάμνον-
 τος κίνδυνον. i. De vrinis quidem fac me-
 mineris, simul cum aliis signis inspicies
 eas, in omnibus ventris, thoracis, pul-
 monum, neruorumque affectibus, vt,
 quibus laudabiles fuerint propensione
 maximam afferant in partes salutis, qui-
 bus verò malæ, vna quoque faciant ac
 inualescant, ad certam ægroti perniciẽ.
 Cũ inquam tandem nec temerẽ, nec
 frustra vnquam scriptum, dictũque
 fuisse ab eodem, in animum induxif-
 sem, quod μέγιστα ἐν τοῖς πυρέθουσι ἀπασι
 γνωρίσματα ἐν τοῖς πύροις καὶ τοῖς σφυγμοῖς
 ὄντι, i. maxima in febricitatibus omnib⁹
 signa posita sunt in pulsibus & vrinis,
 eas ita exinde contemplari non occæpi
 solum, sed perrexi, vt me nunquã qui-
 dem mee in hoc præclaro fructuolὸque
 studio locatὰ positaque opera, pæni-
 tuerit. Nam in communibus pestilen-
 tiis que morbis, qui, nescio quo mihi
 fato, prima fuere olim Clamecij huius-
 sce artis exercitamenta, ita me tandem

Idem i. ad
 Glauc.

Vrinarum stu-
 dium excultum
 diligenter ab-
 anihare.

exercui, vt quod ad vrinas spectat primò potissimum quaternario obseruandas, lustrādāque, nullum vnquam certius signum iudicatum sit. Quod idem similiter ad alios quoque quosuis morbos translatum, rem nunquam, nisi in valde paucis, dubiam ambiguamque fecit.

Vrinarum in certas quasdam classes distributio.

CAP. IIII

DE quibus certè omnibus, antequā dico quod sentio, non malè puto primum vrinas ipsas in certas quasdam classes distribuo. Neque enim necesse est singulatim hîc omnia persequi. Nam si tria laudabilium, pessimarūque cū prauis, & aquearum prorsus vrinarum genera in vniuersum comprehensa, mihi olim abundè fuerunt, cur eadem in posterum aliis, hoc idem genus prognostici aliquando instituturis, nō sunt satis etiam factura. Non quod quo minus quis minutius distinctiusq; illud ipsum faciat, sim vnquam impediturus. Verū mihi quæso iā liceat, mea compendiosa methodo, cuius etiam Galenum auctorem possum nominare, vti, & lauda-

*Tres vrinarum
hic obseruan-
darum classes.*

*Sub finē com.
in 6. Epid.*

*Latitudo lau-
dabilem vri-
narum.*

*Com. 4. in
part. 9. de dia-
ta ac.*

biles vrinas definire, non eas tantū quæ
suis omnibus numeris sunt ita absolu-
tæ, vt nihil quod vel ad substantiam, vel
ad colorem, vel ad contenta attineat,
eis desit, sed & quasunque alias, quæ
huius quidem bonitatis erunt semper
aliquatenus alicuius affines. Quæ enim
fuerint eiusmodi, vel si paulo colora-
tiores fuerint, modo etiam pro sedimē-
to (de ipso enim loquens Galenus sic
scripsit, ὁ μὲν ἀξιώσεις γε αὖ φαίνεται, ἀλλ'
ἀρχέσει σοι πολλάκις, ἐπὶ τῇ χεῖρὶ φύσιν
ῥεοῖα τε καὶ συστάσει, χερσὶν ἐναιώρημα φα-
νέν, εἰς τὴν τῆς σωτηρίας ἐλπίδα, non ta-
men semper par erit sedimentum appa-
rere, sed sufficiet tibi sæpè, si cum colo-
re & consistentia naturali suspensum
laudabile apparuerit, ad eam spem quæ
salutem respicit) vel suspensum, vel ne-
bulam suo omnium certissimo die in-
dice ostenderint, nunquam quidem sic
erunt aspernandæ. Vt enim nihil est his
in rebus humanis aut omnino beatum,
aut perfectum, quin sæpè quod ad per-
fecti idæam quodammodo tendit, pro
perfectissimo solet haberi, sic si aliquan-
tulum vrilis à laudabilissimis recessit.

rint, modo ad pessimas prauasue non
 inclinent, cur suam suo loco laudem nō
 sunt benè consecuturæ? Quod etiam
 quam mox facilius intelligetur. Nam si *Pessime vrine
 in sua latitu-
 dine lethales.*
 ubi de pessimis prauisque vrinis sermo
 erit, æquè vtrasque tandem perniciosas
 benè habituri, benèque pronuntiaturi
 sumus, cur idem nunc etiam laudabili-
 bus omnibus, in sua latitudine contra
 non conueniet, vt sint profectò suo
 semper tempore omnes salutare? Pes-
 simæ autem sunt vrinæ, aut rubro cro-
 ceoque plurimo remixtæ, aut atræ liui-
 dæque, atque omnes quidem turbidæ,
 quas οἶον ὑποζυγίου Hippocrates, nos
 veterinarias solemus appellare, aliàs ve-
 ro eadem vel atramento, vel lixiuio, vel
 amurcæ, vel lacti etiam persimiles. A
 quibus quidem omnibus prauæ quo-
 dammodo differunt, sed quæ, vt i modo
 dixi, non minus, quam teterrimæ sunt
 vbique lethales futuræ. Quibus nunc
 tandem vtrisque si aqueas quasdam, si-
 ne vllis omnino contentis, tertium & *Aqueæ vrine
 tertium genus
 constituentes.*
 postremum iam vrinarum genus con-
 stituentes, adiunxero, quid non hîc ve-
 lut ex pacto præstitero? Sunt autem hæ

haud ita aliquādo tenues ac pellucidæ, quin sæpè pene dixerim, subluscæ aut subobscuræ, in quibus etiam mediis, si propius aciem oculorum intenderis (quod non omnes audenter scio facturi sunt) raras quasdam velut peruolitantes atomos conspicias. Quæ quia porro nec sunt vllatenus laudabiles, vt primæ, nec aspectu horrendæ, vt secundæ, ob id medio vel potius neutro quodam modo se quod ad colorem spectat, non quod ad cā, quā certissimè tandē inuehant, tales vel biduum triduūque totum visæ, perniciem, inter vtrasque habere dici queant. Sed non si tertiæ hæ, cum secundis vbique ferales sunt, ob id laudabiles, salutare semper erunt. Est enim, crede, certum aliquod tempus, quo solo tandem probari queant.

Prognostica istius triplicis vrinarum generis pestilentibus in morbis CAP. V.

Quod quidem certè clarius etiam tibi innotescet, si singularum eiusmodi vrinarum singula prognostica, ita, vt aliquando à nobis factitatum est, excolantur. Primum enim quod ad pessimas attinet, certum est, quod quouis

primi quaternarij die apparuerint, sunt certi vsque fati, eiusque citissimè venturi, prænūciā. Quouis autem primi quaternarij die dixi, quia necesse est certè, intra quartum ad summum diē pessimas vrinas in dictis pestilentibus affectibus, vel primo, vel secundo, vel tertio vel quarto ad summum die sub aspectū Medici venire. Si enim nusquam per totum illud primi quaternarij tempus pessimæ eiusmodi vrinæ visæ fuerint, sed contra laudabiles, quales supra descripsimus, seroque obtulerint, nihil prorsus tandem erit, cur ægrotis ipsis procul dubio conualituris, aliquando timeamus. Sin verò minus contra. Ei enim iam, qui tam pessimas vrinas ediderit, siue primo, siue secundo, siue tertio, siue quarto eas protulerit, aut eodem ipso die quo tales reddiderit, moriendum necessario erit, aut nō ita certè multo post. Extremè autem sic peracutus morbus fuerit. At verò iam peracutus duntaxat erit, in quo certum impēdens exitium, à prauis quidē semper vrinis tertio, vel quarto die fusis, præsignificatum veniet, sed tardiusculum tamen aderit. Nam ad

*Pessimarum
vrinarum pro-
gnosticon.*

*Extremè peracuta febris, in
quibus pessima
apparet vrina.*

*Peracuta dū-
taxat in qui-
bus prauæ vri-
næ prodeunt.*

*In acutis pesti-
lentibus urina
sepè aquea.*

*In pestilenti
constitutione
non omnes pe-
stilentis.*

*Gal. prescrip-
tione in libris
7. 578. D.*

7. ferè vsque diem, vel etiam ad octauū ab eiusmodi vrinis prauis & turbidis, sed nunquam tamen tam tetris tamque horrendis, quam primæ illæ, vitę terminus protrahetur. Iā verò si referā, quod ego aliquando obseruauī, & decimo quarto die, & decimo etiam septimo, quosdam, vi sola morbi, non vlla autem vel ipsorum, vel Medici, vel Chirurgi culpa pensum vitæ absoluisse, qui nimirum à primo morbi insultu, ad extremū vsq; fati diem tertij generis vrinās (quæ ferè per totum morbi decursum manēt tales, quales visæ fuerunt initio) ostentassent, quis & suos acutos simpliciter morbos pestilētibus morbis meritò denegabit? Certi, inquam, omnes eiusmodi vrinæ aqueæ sunt periculi, malique prorsus ominis, sed in aliis atque aliis citioris, vel tardioris. Ac tardioris quidem in vtcunque valētioribus, magis autem restudinei in debilioribus. Quæ quidē tria februm pestilentium genera etiam in salutaribus ipsis (nec enim necesse est in pestilenti constitutione omnes, sed plurimos duntaxat, egrotantes fatis cōcedere) licebit annotare. Namque vt

in iis sunt interdū qui omnium tardissime curantur, sic & non desunt qui citius, quique citissime morbo defunguntur. Tardissime quidem curationem recipiunt, quibus non antè aut decimum quartum, aut decimum septimum, aut vigesimum diem bubone adhuc quodāmodo suppurante febris in solidum soluitur, & hæc est acuta simpliciter. At verò quibus febris intra vel 7. vel nonū etiam diem cessat, an nō peracutè laborasse dici queant? vti etiam plusquā peracutè qui intra triduum, quatrīdūmve, vna cum febre bubone in tenues auras salutariter sponte naturæ non vllō autē artificioso sudore evanescētes subito à tanto periculo fiunt? Non enim hoc mihi tēque quaterque, sed decies etiam contigit obseruasse. Quod quidē genus febris malui aliquando in diariarum album censumque referre (nam & sporadicę diarix ad tertium vsque diem aliquando se extendunt) quā quas nōnulli ita appellitant, vel si intra primū, secundum, tertiumue etiam diem sint ferales atque funestæ. Quæ enim quæso his perniciosis communibus potest esse

Acuti simpliciter salutaris.

Extremè peracuti.

Gal. meth.

*Que verè in
pestilenti con-
stitutione dia-
ria dici queât.*

*In altomarum
& alios quof-
dam.*

*De vrinis &
pulsibus sano-
rum hîc simi-
libus explica-
tur Gal.*

*Erroris causa
duplex.*

cum sporadicis salutaribus tanta affini-
tas, vt eorum solo nomine participant? Quod verò doctissimos alioquin homi-
nes in istum facillimè errorem compul-
lit, illud est fortasse quod ad eas vrinas,
quas ægroti fato proximi emitterent,
non attendentes, earum tantum speciè
animo infixam repostamque retinue-
rint, quas biduum triduumue ante lau-
dabiles omnino perspexerant. Vrinarū
igitur sanis ad aliquod duntaxat tēpus
(nam quod Galenus de iis vt de pulsi-
bus protulit, ex certa veritatis per longā
experientiam perspicientia, perpetuum
esse non potest) similium specie facile
decepti, nescio quid inde affinitatis,
quæ nulla est prorsus (si solam temporis
breuitatem exceperis) somniantes dia-
rias eiusmodi pestilentes manifestò sibi
opinionis errore sinxerūt. Duo inquam
ignorarunt, & quod ad his affectibus
maximè nemo omnino moritur sine
malis aliquādo redditis vrinis, & quod
quartus in iisdem morbis dies, non se-
ptimi solum diei, sed & totius mali eue-
tus tam certus est index, vt si mutari ali-
quid, quod quidem ad vrinas spectat (de

aliis enim signis nihil dico quæ tardius sæpè solent apparere) in peius debeat, necesse sit semper intra quartū ad summum diem, nunquam verò, quod mirū est, postea (si quidem nihil adhuc tale hoc iam die quarto exacto in lucē prodierit) apparere. Nam si vrinæ quatri-
duum totum primum stabiles in boni-
tate permanserint, vt iam integrum li-
berūque erit

*Vrine quate-
nus maneant
laudabiles.*

Dicere Io pæan, & Io bis dicere pæan,

Sic si secus accidat, aperte videbuntur

Ex illo fluere & retro sublapsa referri

Omnia fractæ vires, auersa dei mens.

Est enim tam certa his potissimum in affectibus, vti iam toties dictum est, & Cynosura & Helice dies quartus, vt de ipso idem, quod de prognostico, dici queat καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυ-
θίῃ, φαίνεται τὰ προσηγορευμένα ἀληθεύοντα σημεῖα, & in Libya, & in Delo, & in Scythia hoc est vbique terrarū vera esse quæcumque sunt hætenus scripta (omnia.) Certissimum, inquam, est his in morbis nempè quòd malum signum semel in vrinis visum, nunquam quidem postea in melius mutatur, sed contra

*Sub finem pro-
gnost. Hipp.*

vsu sæpè venit, vt quod laudabile primo fuerit, mox in peius intra quartum ad summum diem ad ægroti vsque perniciem mutetur.

*Rationes quedam certæ eorum quæ hæc-
nus ex certa experientia deprompta sunt.*

CAP. VI.

QVorum tandem omnium (vt iam τῶ ὅτι τὸ δ' ὅτι contiguum faciam) in caussa erit morbi pestilentis malignitas. Nam vt de pessimis prauisque vrinis primum dicam, quid miri si tam citi sint vsque exitij, cùm Galenus de turbidis omnibus, ita aliquando pronuntiās definitè sanciuerit, quod πινὰ μὲν οὐκ εἰς τοιούτ' ὄντων ὅτι πλείστον ἀνά τε παραγμένα μένει, πινὰ δ' ἡρώτασιν ἔχει παλαιὰν διαταχέων καὶ πολλοὶ βραδέως λυθίσκονται τὸ νόσημα, τὰ δ' ἔπερα τὰ μὴ καθαγιάμενα, σὺν μὲν ἰχυρεῖ τῇ δυνάμει, μηκύνονται τὸ νόσημα πολλοί, σὺν αἰσθεῖ δὲ περὶ ἡξέσθαι τὸν κείμενον, nonnullæ longo tempore manet perturbatæ, aliæ verò sedimen citò habent, & ita solutum iri morbum (vnde benè iudicatur tales vrinas sub criscōn tempus tumultuaria facta humoris eruptione, ab abscessu aliquo καὶ ἐκρούῳ emergere) significant, quæ verò non resident

*Cum pessime
cum prauis
omnes vrinæ
funestæ.*

*Com. ad aph.
70. l. 4.*

(quales sunt ferè moribundorum in peste omnium) cùm virium quidem robore longum fore morbum, cum imbecillitate verò ægrotum moriturum docent? Et merito sane. Si enim hæ & humorum in venis perennem agitationē, & irritum naturę conatum demonstrāt, quid hīc iam non designabunt, ubi nulla earum, quæ nostrum corpus infirmū reddunt, causarum, quas Hippocratis quatuor esse voluit, desit? Quid enim quæso his morbis acutius, quidque extenuantius fieri potest, si aut vomitiones crebras, aut nauseas ipsas, cum multis aliis tam sensilibus, quam insensilibus euacuationibus respicias? An non enim mireris, si videas plurimos id genus ægrotantes de vi sola morbi, sine ulla *ποφάσει*, languidulos statim & macie prorsus confectos? Qui inquam dolores cum iis vnquam erunt comparandi, quos bubo, infesta cardialgia, prægrandique capitis dolore, & comate vigili (vt cætera hīc alia satis nota lubens omittam) comitatus excitat? Dum porro grauissimum eiusmodi malum naturam assidue laceffit, qua boni spe medi-

Quid significent turbide urine.

Quatuor debilitatis cause apud Hipp. de diata acut.

ὁξύτης τοῦ σπύου.
καταρρέειν.

Πόνος.

ἐπινομήσ.

Prognostici a-
quantum uri-
narum aīsa-
λογία.

Quid signifi-
cent.

cus duci poterit, si ad hoc tandem mali
accedat vrinarū terrificarū certa quæ-
dam oborta species. Ab vrinis autem
æqueis, qui melius possit contingere,
cum & incoctum vsque morbum sta-
tim initio, & natiui sæpè caloris, pau-
pertatem viriūque summam imbecil-
litate[m] & loquantur & arguant? Adde
etiam quod non raro humoris, qui κα-
λάρροπος, esse debebat, malam sursum
μετέτασιν & translationem, vnde crebra
cum conuulsionibus deliria, denunciāt.
Sed tēpore vsque cūm ad sui coctionem
indigeant (quod illis continenter cele-
riter & vehemēter motis per breue illud
quatridui spatium, quod sibi natura ad
sui suarūque viriū probationem ex-
plorationemque prostituit, denegatur)
quis iam non facile intellexerit, malo
fese celeriter altius in dies inferente, na-
turæ ipsi tandem, quantumuis remittē-
ti, eius rei signo quouis ante dato suc-
cumbendum prorsus esse? Quod sanè
citiūs vsque contigerit, quàm ipsa vel
minimum de se, déque inchoando pe-
pasmo hīc cogitarit. Nam si aliās ferè
οἰόοσισι οὐδὲ διαφάνα λευγὰ πονηρά, qui-

Aph. 71. l. 4.

buscunque vrinę pellucidę albę malę,
 quales hic tandem nō erunt etiam sub-
 luscę sepē ac subobscurę? De laudabili-
 bus verō vrinis, & si plura in nostro de
 pestilētibus affectibus opusculo sumus
 aliquando disputaturi, huc tamē, quod
 maximē pertineat, nō prætermitemus,
 nempe quod nulla alia de causā in tan-
 to malo (grauissime enim non possunt
 non laborare, quorum perniciēs ad tē-
 pus dissimulata, mox se pessimis prauis-
 que vrinis manifestissimē proditura est)
 biduum triduūque laudabiles manēt
 vrinę, mox tamen in pessimas conuer-
 tendę, nisi quod malum eiusmodi ali-
 cubi propē cor tanquam in insidiis col-
 locatum incubat adhuc & delitescit.
 Vnde nunquam ante se mouebit, vt co-
 lonias procul suas deducere velit, quā-
 tura sibi omnia prætiterit. Et sanē quia
 per insultus quosdā hoc genus mali na-
 turā ita affligit, vt sub quadam sæpē in-
 termissionis specie minus expertis im-
 ponat, particularis hoc cuiusdā hospi-
 tij nō incertum vnquā argumentū erit.
 Sed in his profectō affectibus nihil vn-
 quam intermissionis simile erit, quam

*Laudabilium
 degenerantium
 ratio.*

*Signum parti-
 cularis hospi-
 tij materie pe-
 stilentis.*

*Intermissorio
 modo agere vi-
 dentur febres
 pestilentes.*

*Remittant nō
intermittunt
& quomodo.*

*Delitefcit pri-
mam.*

*Deinde propa-
gatur.*

quidem nec morbi qualitas, nec ipsa cordis preffi obfessi; propinquitās fieri patietur. Remissio tantum quædam esse poterit, quo tempore dum malum vires colligens, ad grauius mox instaurandum certamē se magis ac magis parabit. Quemadmodum igitur dum humor malignus hoc agit non potest nec debet vllum adhuc signum istius nondum in sua velut matrice concepti vitij maleficiique per vrinas dari, sic postquā arce vitæ expugnata victor votique cōpos idem euasit quam non per easdem sui triumphī suæque propagationis fidem tandem præstabit. Vt enim sunt vrinæ germanæ generis venosi arteriosisque soboles, sic erunt eorum quæ ibi fiunt, vnde ipsæ veniunt, fidē absque vlla dissimulatione intra quartum semper illum diem interpretes.

Quarti diei ἀπολογία. CAP. VII.

Cuius etiam tandem rationem aliquam si quis, minus iam de hac re dubitans, quam tam certam omnino esse volumus, ut vbi per totum quadridui spatium clarus vrinarum Titan inoffenso humore processerit, idem de ipso affirmari

firmari possit, quod Virgilius de Luna.

Sin ortu quarto (nāque is certissimus author) Virg. I. Georg.

Pura, neque obtusis per calum cornibus ibit,

Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo,

Exactū ad mēsem pluuia, ventisq; carebūt.

Ex me quæsiuerit, eam ipsi pro mea virili, quantum quidem diu multumque cogitando intelligere conciperetq; potui, paucis explicabo. Vno inquam, verbo dicam, quod si *ἡ γὰρ ἡμετέρα τοῦ τριτοῦ τεταρταίου κείνουσι*, malignissimæ

febres intra quartum diem ferè necant, eadem certè ratione intra eūdem diem

quid valeant humeri, quid ferre recusent ostentabūt. Quæ enim melior ratio

eius, quod verissimū esse deprehēditur, reddi potest? Quæadmodū igitur à pessimo in vrinis quarto ad summū die si-

gno dato, vti etiam & à malo prauoque certissima mors est, sic de salute, per eū-

dem inculpatas præcedentes vrinas retinentem, nunquam poterit dubitari.

Ex quibus etiam aliis signa futuri euentus

peti possint. CAP. VIII.

Non quod plæraque alia aliunde *τεκμήρια*, per quæ eadem tandem præfagiat, medico non abūdè sæpè sup-

*Ratio huius
rei breuiter ex-
plicata sum-
piāque à mor-
bi malignita-
te.*

*Multa alia in
pestilentibus
affectibus ob-
seruanda.*

petant. Operæ enim pretium est aliquã-
do τὰ ὑπαρχόντα, hoc est, ea quæ adsunt
τὸς ἐκ ἀσυνμειχλήτοις, cum absentibus,
accuratè cōparare, neq; ea etiam omit-
tere quæ propriæ sunt semper abscessuū,
propria quadam ratione hîc semper
quàm in aliis febribus melius per excre-
tionem aliquam iudicãdis citius erum-
pentium, speculationis. Quia enim plu-
rimum semper interest, post ne, vel cū,
vel ante febrem bubones emergant, &
summōne vel profundo emūctorio ad-
hæreant, adde etiam an per ἐπιγένεσιν, i.
propagationem materiæ morbificæ,
manēte vsq; priore foco, vel per μετὰ στα-
σιν, i. trāslationem eodē relicto & sursum
ne vel deorsum inq; partē materiæ mor-
bificæ magis vel minus capacem, fiant,
ruantque non segniter sanè vnquam in
harum rerum obseruationem cuiquam
erit incumbendum. Verum de his alias
suo loco. Nunc enim hoc tantum stu-
demus, vt quæ (quod ab vrinis quidem
stat) non satis hactenus exculta perspe-
ctaque sunt, diligentius aliquando exa-
minentur. Viam, inquam, aliquam hîc
quærimus, per quàm certius sit dein-

ceps petatum ab vrinis certo die obseruandis in pestilentibus affectibus iudicium.

De dysenteria obseruatu digna quedam.

CAP. I X.

QVorum quidem nomine non absque causa (quia hæ ad pestilentium naturam proximè semper accedunt) dysenterias ipsas, siue ex sint aluinæ, vt cū nunquam satis laudādo præceptore illo nostro, Ludouico Dureto doctissimo loquar, siue hepaticæ, atque hæ vel *αλ' αχχες* vel *ες υστερον*, *is* primum, posteaue obortæ, comprehendimus. Nam ferè, vbi Dysenterix populariter grassantur, & sunt exitiosissimæ, & in his atque in illis indubitatum est, quod de vrinis deque quarto die verè quidem hætenus protulimus. Neminem enim vnquam vidi (vidi autem innumeros) qui cum bonis ad quartum vsque diem protensis vrinis, mortem cum vita commutarit. Sed notatu etiam dignissimū fuit, quod cum anno 1591. Tornodori sub autumnum subque ipsam hyemem cruciatus eiusmodi multas cum puerulis multis mulierculas miserabiliter perniciosissi-

æque

méque habuisset, saluis omnino factis
 viris omnibus (qui tamen pauci hoc
 priore anno hoc malo correpti fuêre)
 factum est contra sequente altero, vt so-
 lis mulierculis ab eodem rediuiuo re-
 pullulascentéque affectu benè salutariter-
 que esset. Quod cur ita quidem fie-
 ret, nō potui sane vnquam suspicari, ni-
 si quod qui ἀραιωσις κοτέρων καὶ ἀπαλωτέ-
 ρων γυναικῶν, id est, prope dixerim, car-
 ni spongiosioribus mollioribusque mu-
 lieribus (quod elegāti Hippocrates ἀπὸ
 τῆ εἰλείων καὶ τῆ εἰματος, i, lanarum vesti-
 mentorumque ducta similitudine do-
 cet) δυσπαγέστεροι, primum erāt viri, sum-
 mo tandem aëris imperio necessario
 subiecti εὐπαγέστες facti sunt, atque ita ma-
 lo cesserunt. Neque interim mirum si
 mulierculæ, familiari iam sibi aere red-
 dito, immunes tandem ab ipso extite-
 rint. Quod autem hoc malo mulieres
 viris citius detineri queant, nec hoc no-
 bis Hippocrates ignotum esse voluit,
 cum scripsit, *ὅτι δὲ τὸ ὠρέων ἢ μὴ ὀχειμῶν
 ἀνχμυρὸς καὶ βόρειος γίνεται, τὸ δὲ ἔαρ ἐπιμβον
 καὶ νότον, ἀνάγκη τῶ θέρεος παυρετὸς ὄξεις καὶ
 οφθαλμίας καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα*

Aph. II. l. 3.

τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι τοῖσι ὑγροῖσι τὰς φύσιναις, De anni temporibus siquidē hyems squallida & borealis fuerit, ver autem v̄dum & austrinum, necesse est ætate febres acutas, & ophthalmias, & dysenterias fieri, maximē verò mulieribus virisq̄ue humidās naturas habentibus. Vbi certē humidās naturas habere, & carnis mollioris esse, idem prorsus semper erit. Nam vt solutior lana quouis indumento compactiore est bibacior, sic mulier mollior humidiorq̄ue viro. Atque hæc de dysenteria obiter satis.

Exercitatio eiusdem prognostici in aliis morbis. CAP. X.

Nunc verò hoc opus hīc labor erit, idē aliquando in sporadicis acutis ostēdere æquēque certū ubiq; præstare. Non enim si verisimile id suprà fuit in pestilentibus morbis, quod à malo eorum more sumebatur, idem similiter in sporadicis verum erit. Venenata enim alienaque & aduersa naturæ nostrę illic cum esset concepta in aliquo humore qualitas, merito sane ob id suas vires illa potuit statim aut aduersus imparē natu-

Difficile in sporadicis rationem quartæ diei reddere.

ram exerere, aut ob potentiores factā naturam subito easdem aliquando remittere. Quemadmodū enim dicto citius & cātharides renes, & hydrargyrū cerebrum appetunt, ita venenum omne, malignaque quævis aura, & pestilens qualitas, potest tam citos effectus promere, vt statim, malum quemadmodum suprà dixi, vel per fortem naturæ contētionem aut prorsus euanescat aut procul certe facessat vel,

Inuadens urbem segni torpore sepultam,

*L. de differ.
febr.*

Miserabiliter vbiq; & regnet & furiet. At in sporadicis morbis nihil est eiusmodi, quod quidē tantopere naturæ aduersetur. Mirū enim est profectò quod asserit Galenus, febrē aliquā pestilentē quouis alio tēpore, quā pestilēti posse in vno aliquo aliquādo excitari. Nisi forte hoc propria quadā alicuius tēperamenti ratione existimetur fieri, vt similis (quod rarū erit) in nobis putredo quædā concipiatur ei, quā suo maleficio solet aer semper inducere, nō secus quāmus vnus atque item alter de luti aut ligni putredine ortus, non desinit eiuf-

dem esse speciei cū iis, qui à semine per
 traducē ferē procreantur. Quare quid
 hīc iam cōminisci queam, haud video.
 Et tamen nihil certius habeo, quā
 quod idem iudicium, quod suprà, in
 sporadicis potest vt plurimum exerce-
 ri. Verum si etiam hīc tandem obmu- *Salutares fe-*
 tuisse turpe futurum sit, de salutaribus *bres sporadicæ.*
 sporadicis primum hoc dicamus quod
 si nullum vnquam de se pessimum signū
 edituræ sunt, cur quartum diem male
 aliquando ominosum habebunt? Quæ *Exitiales.*
 verò febres eiusdem generis sporadici
 exitiales omnino futuræ sunt, hoc ipso
 quod tales erunt, cur non in quarto die
 omnium certissimo indice cū pesti-
 lentibus facile consentient? Quod si
 quis mihi obiiciat illud Hippocratis τὰ
 κρίσιμα μὴ ἀντίχα, &c. ἢ, iudicatoria ne
 cito, &c. responsum hoc habeat, id de
 signis duntaxat intelligi, quæ solēt cri-
 ses ipsas præcedere, qualia sunt rigores,
 &c. non autem de signis futuræ aliquā-
 do coctionis, quæ semper statim, si qui-
 dem natura valeat, quodammodo de-
 bebūt in vrinis ipsis apparere. Alioquin
 ineptus fuisset Hippocrates, qui hoc

Aph. 12. l. pr.

olim scripſiſſet, τῆς δὲ παροξυσμοῦς &c. Vbi vult ſingularis ille vir, nō per ſputa ſolū, p̄rque deiectiones & ſudores, ſed & per vrinas ἀρχομένου, i, ineunte morbo καὶ τὰ δύσκριτα, καὶ τὰ εὐκριτα, καὶ τὰ βράχια, καὶ μακρὰ νοσήματα, i, & difficilis, & facilis iudicij, & breues, & longos morbos ſignificari. Adde quod ſi per diem quartum, vt etiam per tertium, qui proximè ex Gal. ad quarti virtutem accedit, decimus ſeptimus, atque etiam vigefimus pro decimo tantum quarto interdum, cum nimirum à morbi incremento potius, quam ab eiufdem prima hiſtoria dies numerantur, habentur, cur quod ita vel ad longitudinem vel breuitatem morbi facit, morbum quoque ipſum, qualis tandem futurus eſt, non aequè designabit?

Gal. com ad
hiſt. 1. partic.
pr. 7. è mō.

Tertij &
quarti diei viſ.

Diorisſmi ſeu diſtinctiones quedam.

CAP. XI.

Q Vanquam quidem interdum hoc in ſporadicis morbis ſine quibuſdā dioriſmis limitationibúſque non benè vſquequaque respondebit. In thoracis enim quibuſdam morbis nemo neſcit contingere aliquando, vt quidam,

Diorisſmus pri
mus.

cū vrinis perpetuo laudabilibus, moriā-
tur. Quod sanè fit, quoties malum sua
velut in cysti pressum omnino detine-
tur, vnde exitu prohibitum expectora-
tionem aut nullam, aut certè difficilem
facit, & facile sic alteri parti facultatiue
non possit communicari. At magna ex
parte per eiusmodi ἀναχθαρσιν debent
ægroti liberari. Quare si non solum an
vniuersalia particulabus, sed & particu-
laria vniuersalibus consentiant vt ritè
prognōsis ineatur videndum sit, quem-
admodum igitur frustra fiet aliqua
in parte concoctio, si vniuersitatis (sic
enim placebat venerandissimo eidem
præceptori nostro, Ludouico Dureto
ἐλομελίω appellare) excrementa ma-
neant cruda, sic frustra spes boni aliqua
affulserit ex vrinis, nisi in thoracicis
morbis sputum laudabile, καὶ ταχέως, καὶ
εὐπετῶς vel statim se promouerit. Om-
nino verò, vbicunque respirandi diffi-
cultas vel primis morborum initiis ad-
fuerit (multa enim prouectis iam mor-
bis contingunt sub ipsum criscōn tem-
pus potissimum, quæ minus sunt sem-
per futura terrificæ, si quidem benè fue-

*In thoracicis
morbis non tā
vrine fidendū.*

*Respirandi dis-
ficultas male
ominosa initio.*

*Diorismus se-
cundus.*

*Pulsus cum
vrinis obser-
uandi.*

*Gal. 1. ad
Glauc.*

*Tertius diorif-
mus.*

rint præuisa) nunquam non malè omi-
nosa erit. Quod idem de pulsu mihi iā
dicere licebit. Multi enim ἀσφύγι-
τοι, progressu morbo, visi sunt cōualuif-
se, sed si lāguidulus pulsus χαλ' ἀρχαῖο de-
prehensus sit, vel si vrinæ cum quibusdā
aliis arridentes securitatem pollicean-
tur, nunquam quidem ipse vt in Filierio
chirurgo Niuernensi bonum morbie-
uentum præstabit. Vnde factum esse su-
pra non abs re credidi, vt Galenus pul-
sum cum vrina coniunxerit, cum apertè
tāquam de suggesto aliquo prætor pro-
nuntiavit, maxima in febricitantibus
omnibus signa in vrinis & pulsibus esse
posita. Et sanè quia per pulsum facile de
vitali facultate, deque viribus egroti iu-
dicatur, tantique est plerumque ob id
momenti, ex com. ad aph. 70. l. 4; pul-
sus observatio, vt per hūc de virium ro-
bore facti certi, minus iam à turbidis
non residentibus vrinis, quales superio-
re anno 1596. initiis morborū vidi plu-
rimas, timeamus, quis eiusmodi con-
sensum diligenter sic explorandum nō
cēsebit? His verò addam pro tertio dio-
rismo, quod si pessimum aliquod signū

aliunde emerferit, nec vrinis adhuc ipsis, vel egregiè laudabilibus, confidere tutū erit. Nā si vel deiectio aliqua cineritia, vel multa æruginosa vomitio statim in apertum venerit, quia horum aliquid semper aut inueteratā mali causā arguit, aut partis, vnde manat, corruptionem, ob id sanè vel si vnum hoc à multis aliis superari videatur, vix vnquā, ad salutē apparebit. Pluris enim cū sit semper pessimum vnum aliquod signum, quam sexcenta bona cōmunia, quicquid tandē eiusmodi sub ipsa morborum initia potissimum se ostenderit, securitatem Medico nullam vnquam quidem præstare poterit. Sed hæc ex Hippocrate ipso audire discerēque maius operæ pretiū fuerit. Nihil enim nos ipse quod quidē sciuerit, (quæ eius fuit benignitas) ignorare voluit. At vnde melius tandem eiusmodi limitationes exceptionēsque haurire quis poterit, quam ex singulis τὸ ἐπιδημίων, aurcorum verè librorum, mirēque singulare Hippocratis & praxin & doctrinam complectentium, historiis? Quare si singu-

Signum pessimum non facile à multis aliis bonis cōpensatur.

las à tanto viro illic descriptas historias,
 ita tandem percurramus, vt quod in iis
 & notatu fuerit dignum, & ad hæc illu-
 stranda accommodatissimum annotem-
 us, nec nostram hîc sanè operâ, nec o-
 leum perdiderimus, quin promissum
 etiam omne adimplerimus. Nam ex o-
 mnibus hîc dicendis solum hoc restat,
 vt hæc Hippocraticæ doctrinæ consen-
 tanea quodammodo faciamus. Quod
 vt tandem perficiamus, velim primum
 lectorem tenuisse, tam exactum fuisse
 Hippocratē quarti diei observatorem,
 vt aut eius diei vrinas non prætereat
 (quod est huius ferè diei magis propriū)
 aut si eas nominatim non exprimat, fa-
 cile sit tamen ipsas ex antegressis non
 solum, sed & ex diu perseuerantibus ad
 vsque aliquando ipsius morbi exitum, *uri*
 intelligere, cuius quidem rei signum to-
 ties manifestum erit, quoties ita locutus
 fuerit, vel οὕτω ὁμοίως, vel δὲ τέλος, vel
 etiam καὶ ἀρχῆς. Principij enim nomi-
 ne primum sæpius quaternarium intel-
 ligi nemo nescit. Viro enim φιλοσωπο-
 μῶ, quique stili breuitatem, ex omni-
 bus orationis virtutibus vnâ, maximè

coluit, ita ferè loqui placuit. Hoc igitur benè præmonito, si iam manus operi admouenda sit, quid non à Philisco incipiendum erit? Vt enim ab initio ad extremum omnia perducantur, an non benè primus primi τῷ ἐπιδημίων, ægrotus carceres huiusce curriculi aperiens, in apertum prodierit?

Ex primo libro τῷ ἐπιδ.

Apertè ergo Philiscus iam primum nos docebit quod quia quarto die vrinæ nigras generatione (quæ sunt omnium pessimæ) non permixtione tales minxisset, ob id sexto die interierit. Neque enim ob id melius habuit, quod sub ipsam noctem sequentem melioris aliquantulum coloris vrinæ excreuisset. Quidquid enim postea in melius quodammodo mutari visum fuerit, nunquam quarti diei vitium nāuūque emendabit. Vbi etiam præter rem hîc minimè fuerit, quæ annotat Galenus in commetario recensere: Μέννησο, inquit,

Gal. in com.

τοῦ γὰρ οὗ ὅτι τῆς τελευτῆς ὁμοίως τῇ τριτῇ χαλεπὰ συμπτώματα καὶ σημεῖα ἐχρυσεν, ἐν ὧς ἔτι νοσήματι, πλεὺς κρίσιν ἐχελὺν ἐσομένην πορὰ δεκάην διὰ ταύτων, fac meminervis

Notanda de tertio & quarto die.

igitur quod si difficilia tum signatum
sympromata quartus dies vt tertius ha-
buerit iudicationem breui expectare
conuenit. Et certè quartus ipse dies pes-
sima tertio die edita signa, vix vnquam
vsquam immutabit. Vnde certè optima
ratione cita Philiscum mors occupa-
uit sexto potius, quàm septimo, quia
impari semper die facta erat ante morbi
exacerbatio, contra quam in Sileno.
De tempore ipso loquor, nō autem aut
de cōsensu quarti tertiūque diei, aut de
fato, hæcenim paria certaque in vtro-
que fuere. Sed licet Silenus tardius, vt-
pote ad ii. vsque diem, propter vtcun-
que validiores vires, fatū distulerit, vita
cessit tamen, quia nigras turbidasq; ter-
tio quartóq; die vrinas habuit, nō dissi-
miles iis certè, quas Philiscus ante pro-
fuderat, hoc est corruptione generatio-
néque, vt iam dixi, tales, nō autē humo-
ris alicuius remixtione permixtionéue,
cuius iam generis fuere ipsæ Herophō-
tis, cui ob id salutaris, licet interruptus
aliquando, morbus tandem fuit. A per-
mixtione autem alicuius humoris nigri
has huius Herophontis nigras vrinas

Silenus.

Herophon.

fuisse, inde colligo, quod illi *σπλῶ ἐπήρ-
θον* id est lien intumuit. Vbicumque e-
nim hoc fuerit & aut mēstruorum sup-
pressorum, aut retentorum puerperio-
rū, aut alicuius rei similis præterita ex-
cusatio afferri poterit, tunc permixtio-
nis non generationis iusta *προφασις*, iu-
staque occasio, & suspicio erit. Ergo per
varios casus licet, perque multa discrimina rerum, portum tamen tandem sa-
lutis Herophon attigit, quia, *κατ' ἀρχάς*,
hoc est primis diebus, vti benè semper
interpretabimur ex Galeno, quibus nū-
quam non, vt etiam diximus quartus
dies continetur, *ὄυρα μελάνα, λεπτά, ἰς*
nigras & tenues vrinas, non perniciosas
pessimāsue aut prauas habuit. Et vt *App. l. de flat.*
corpus à corpore differt, naturāq; à na-
tura, & alimentum ab alimento, sic plu-
rimum intererit inter tēpus illud, quò
Herophon morbo defunctus fuit, &
hoc quo iā Epicratis vxor euasit. Quan-
quam ad sextum vsque diem hæc, simili-
les illi ferè vrinas, tenues, subnigrāsque,
imo hac ratione meliores protulerit.
Hæc inquam octogesimo die iudicata
fuit, ille 17. Illi *σπλῶ ἐπήρθη*, huic *γυναί-*

*Epicratis v-
xor.*

Cleanactides. κείων πόνοι & χεῖρασις ἐπαύσατο, dolores circa locos muliebres facti sunt, & purgamenta retenta. Quæ quidem omnia, ad eos diorismos pertinent, quos de industria suprà omisimus, vt melius hîc è suo fonte tandem haurirentur. Discrimen igitur quod intercedit inter generatione permixtionéque nigras vrinas, hactenus didicimus. Nûc verò in Cleanactidis historia annotemus, tenues vrinas modo boni coloris sint, nō esse perniciosas. Eo enim ipso, quod illi vrinæ tenues per totum morbum fuerint, potuit morbus in octogesimum diem produci, sed conualuit tamen, quod vrinæ boni fuerant semper coloris, quodque eius febris grauissimis symptomatis caruit, nec mali vsq; moris fuit, nisi quod ἐμεσε μετ' ὀλίγον ἰώδεα vomuit ærugino-
Meton. sa, sed pauca, neque initio morbi, sed iam prouecto morbo. Metoni nisi liberalis hæmorrhagia superuenisset, non tam cito iudicatio facta (quod rarum tamen) fuisset, quia nōdum signa coctio-
 nis in vrinis ipsis apparuissent. οὐρα γὰρ ὑπομέλαινα ἔχει, ἐναιώρημα ὑπομέλαινον διεισασμένον, subnigras enim vrinas habuit,

habuit, enæorema subnigrū & disper-
sum. Licet enim eiusmodi vrinæ de ma-
larū genere non esset, sed subnigræ tan-
tū, atq; ita permixtione tales, ab affectu
quodā lienis, ἐπὶ τὴν γὰρ λαυρὸν ἐξ ἀεὶ σερπύ
s, sanguis liberaliter ex sinistra nate flu-
xit, quia tamen nondum coctæ erant,
ampliare certè morbum debebant, nisi
etiam μετὰ κρίσιν, i. post crisin, hæmor-
rhagia illa perseverasset. Adde quod
grauibus symptomatis eius affectio sti-
pata non fuerit, quæ quidem grauissima
cum vrinis nigris enæorema rotūdum
habentibus, nec subidentibus, Erasimū
intra quartum diem ad exitium præci-
pitarunt. Quartum dixi, non quintum,
ex certa & recta Galeni supputatione,
qui quidē quintus quarti ob id rationē
obtineuit, propterea quod primus dies
quiētiōr fuit. Sep̄ enim, vti iam alicubi
meminim⁹, ab incremēto dūtaxat mor-
bi, nō ab eius historia, numerus dierum
criticorum incipit. Ad Critonem tan-
dem veri iam simile est tardius accersi-
tum fuisse Hippocratem, quia nulla in
ea facta sit vrinarum mentio. Quas cer-
tè vellem expressisset, vt magis cōfirma-

Erasimus.

Dies quintus
quartus dū-
taxat.
Crito.

retur, quod dixi, in pestilenti maximè
cōstitutione neminem mori, sine malis
in vrinis signis. Vt vt verò sit, ex ipsa die-
gesi caussa satis patet, cur tam cito intra
triduum morbus grauissimus Critonē
necauerit. Nempè διὰ σωτονίῳ τῆς φλε-
γμονῆς (quam satis indicarunt nigræ pu-
stulæ) morbum tolerare diutius non
potuit. Sed Clazomenium vrina διὰ τέ-
λεος, non solum tenues & boni coloris,
verū dispersis multis enæorematis præ-
ditæ, pressam quidem, sed non oppres-
sam naturam significantes, quadragesi-
mo die, cocta tandem morbifica mate-
ria, periculo liberarunt. Tempore enim
duntaxat aliquo ad sui coctionem illæ
indiguerunt, quàm tandem bonis ægri
rebus nactæ sunt. Nihil igitur cū sit,
quod in eius historia præterea notandū
sit, pari quoque stylo Dromeada vxor-
em persequamur, cui ab vrinis quarti
diei tenuibus, paucis, oleosis, vita ultra
sextum diem produci nō potuit. Quod
certè cū dico non equidem dubito
quin nos hīc aliquis interpellās aliquā-
do roget, vt mea cum illis, quæ scripsit
Hippocrates in duodecimi ægroti hi-

Clazomenius.

Dromeada
uxor.

12. ægrotus.

istoria, cōsona reddam. Dixi enim à pessimis vrinis, ægrotis citò, imo citissime moriendum esse. At hîc ægrotus 12. vrinas primorum dierum pessimas habuit illas, quas cū describeremus, voluimus esse turbidas, nec subsidētes, & tamen non nisi vndecimo die fatis concessit. Quod si rarissimum hoc sit, & virium resistantia maior hoc iuris vni alicui concesserit, non desinet tamen verū esse, quod in pluribus ~~semper~~ deprehensum fuit. Magis igitur iam mirum sit, *Que in littore habitabat.* quod quæ in littore habitabat mulier, postquam vrinas *καὶ ἀρχαῖς* tenues, & decolores ostentasset, decimo tamen quarto conualuerit. Estne enim credibile, male coloratam vrinam & tenuē, sine vlllo contento (in quo tanta semper est fiducia, vt cuiuscunque fuerit vtina coloris, modo non pessimi aut prauī, probetur tamen, si quid vbicunque sæpe siue dispersum, siue compactum fuerit, in ea appareat) salutarē alicui aliquādo fuisse. Nisi enim interdum huius rei causā alui fluxus dicatur non video, certē qui hoc ita vnquam stare possit, vt ex eo quidquam certi aliquando colli-

Decolores vrinæ.

gatur. Sed fortasse ut nō cum vnum negat Hippocrates, alterum non affirmat, sic nec necesse est ~~¶~~ quia dixerit tenuē & decolorem urinam, suis ob id ipsam contentis privari ac destitui. Ut ut verò sit, frequentius boni coloris urinæ sunt salutare, quàm contra. Boni autē fuere coloris, & salutare, Melidiæ urinæ licet tenuis, & perpetuæ, vnde vndecimo die sanitatem integram recuperavit.

Melidiæ vlti-
ma libri 1.
τῶν ὅτι δ.

Ex 3. τῶν ὅτι δ. ante constitutionem.

CAP. XII.

QUod si in his perlustrandis, perscrutandisque historiis, laterem nondum lauimus, ne pigeat quæso, in aliis etiam deinceps aliquid velle proficere. Nam in Pythione memorabile est quidem, quod per abscessum, quem vocat Hippocrates *παραφουεῖωδης*, cum empyemate ad annum liberatus sit, sed hoc tantum ad hoc institutum facit, quod cum fudisset ad octauū vsque diem urinas tenues, & decolores, sed *εἰσώρημα* tamen *ὀττινέφελον* habentes, quadragesimo indicatus fuit. Non potuit enim citius ab ista non satis laudabili, sed minime tamen mala vrina, tandiu tali fusa,

Pythion.

Abscessus
stranguriosus.

pristinæ suæ sanitati restitui. Tenuis, inquam, illa fuit, & decolor, sed suspensum tamen habuit, vt iam videas non longe nos à vero abfuisse, qui tenues & decolores vrinas in muliere illa, quæ in littore habitabat, non potuimus simpliciter intelligere, sine vllò omnino contento. Tenuitas enim vrinæ potest de sola substantia intelligi, vt tamen contentum non excludat. Hinc verò cum ad Hermocratē ab eo, causam eius exitij apertā satis video in eo quod modo à crassis, rubris, nec cōsistentibus vrinis modo à tenuibus cū decoloribus enæorematis iisdem fatis 27. morbi die (quod mirum etiam) concessit, vitæ suæ pēsūm absoluit. Tertia tertij τ' 671 d. libri ægrota est, quæ in Dæalcis horto iacebat. Illa quidem satis manifestè malè habuit, cū & æruginosa vomuerit, & liuidam hypostasim quarto die in vrina ostentari, sed hīc liuidum pro nigro Hippocrates, vt initio quarti A cut. proculdubio vsurpauit. Quare ibidem leuem quandam nigredinis tincturam non malè ex eo quod lien ipsi intumuerat, intellexeris. Æruginosa autē vomitio, exigua quæ-

Hermocrates.

Quæ in Dæalcis horto iacebat.

*Philistes.**Cherion.**huic**Euryanactidis
filia.*

titatis, & momētanea fuit, quæ cū in-
 ueterationis causſam nullam habuiſſet,
 minus ob id funeſta fuit. Statim igitur
 nata, & extincta ſimul fuit. Quod idem
 ſi in Philiſte extitiſſet, nunquam illi tam
 pernicioſè tamque exitioſè quinto die
 fuiſſet. Sed quia multa ipſe æruginoſa
 vomuit, merito ſane cum tenuibus uſq;
 vrinis & pellucidis, vel aliquo enæore-
 mate præditis, quinto die animā exha-
 lauit. Diximis enim benè ante, ſexcētis
 bonis aliis communibus, ſignum peſſi-
 mum vnum aliquod præponderare. Se-
 quitur Philiſten Cherion, vel potius hic
 illi ex diametro opponitur, vigefimo e-
 nim die eſt iudicatus cum boni coloris
 vrinis & *ἐναιώρημα* ſuſpenſumue *ἑπινέφε-
 λον* quodāmodoque nebulofum habē-
 tibus, licet tenuibus, vt prædictum eſt,
 iisque ferè ſemper ad criſin iudicatio-
 nēque uſque talibus. Tenues *huic*
 fuère, ſed tamen boni coloris, atque ob
 id merito diuerſæ ab illis, quas Euray-
 nactidis filia profudit, tenues quidem,
 ſed paucas, & quæ non boni erant colo-
 ris, idque primis morbi diebus. Itaque
 de magnitudine malōque more morbi

7. die occubuit. Intra quartum diē Anginosa quoque ob partis impedimentū, cuius officio vita carere nequiuuit, vitam 4. die finiuit. Qua in re parum semper retulerit, vrinas obseruasse, nisi libertas respirandi adsit. Quid verò tandem illū referam, qui in mendacium foro iacuit? Quam causam, inquam, dicam (si pronunciatorum hīc omnium à nobis positorum veritatem hīc præstare atque asserere debeā, cur cum tenuibus & subnigris vrinis, hic adolescens 7. die expirauerit. Neque enim vnquam subnigrū tā suspectū hactenus habuimus, vt esset morticinū, cū per mixtionē hīc poti⁹, quā generationē loquatur: verū abusus nominū, vt suprà de *πελιδνω*, facit certē vt aliquando tanquā in luto hæreamus. Quod si ad grauissima, quæ adolescentē hunc pessimè habuerūt, animū conuertamus, nunquā dubitabimus, quin subnigrum in locum nigri generatione talis successerit. Neque enim leue malū *ὑποχονδρίου ἐντασις*, tensio intensiōe hypochondrij (siue fuerit simpliciter hepar, siue vna lien, vt potius legatur *ὑποχονδρίων*, quàm *ὑποχονδρίου*), licet

*Adolescens qui
in foro menda-
cium iacuit.*

*Mulier apud
Tisamenum.*

*Mulier circa
Pantimidem.*

Oeceti vxor.

Ἐπολαπαρος, quodāmodo. Merito igitur ob id hic adolescens 7. die mortuus fit. Mulier autem apud Tisamenum, nō melius ab vrinis & tenuibus & paucis habuit, imo quantum ex suppresso eo die, quo mortua est, intelligere est, necesse fuit illam statim citiusque multō adolescente illo extinctam esse. Cur enim hunc diem hic non nominauit, quem vbique solet exprimere, quēmq; nō omisit in proximē sequenti, quæ abortum fecerat circa Pantimidem. Dixit enim septimo fati concessit, deinde vrinæ paucæ & tenues fuere. Quod cū facit Hippocrates sub finem cuiusque historiae ferē semper innuit, similes æqualiter per totum morbi decursum vrinās extitisse. Quam quidem tandem lochia iuuare potuissēt, sed eorum suppressorum opinionem facit, quod Hippocrates de his nullam mentionē fecit, vnde sanē orta fuit febris illa ardēs, quæ ipsam tandem interemit. Quæ etiā causa phreniticam reddidit. Oeceti vxorē, & septimo eodem die hanc quoq; vita priuauit, cū vrinis perpetuo paucis, tenuibus, subnigris. In qua etiam historia

contendo subnigrum pro nigro poni,
 quod me inter cetera illud docuit, ἀκρεα
 ψυχρά, & ποπέλια, ne quis hīc propter
 abortum, propterque lochiorū iam di-
 ctam suppressionem sola permixtione
 ipsas vrinas nigras fuisse existimer. In
 muliere autem illa, quæ in mendacium
 foro iacebat, necesse est quidem eādē
 causam agnoscere multarum & cōfer-
 tarum siue turbidarum vrinarum, nē
 pē lochiorum purgamentorūque pri-
 uationem, vnde symptomatū vehemen-
 tia 14. die oppressa est. Parius centesima
 vigesima luce (quod tam tardē mirū est)
 vrinis ante quarto ipso die nigris effusis,
 Thasiana sexagesimo, cum vrinis perpe-
 tuo ferē (nam aquosæ interdum fuerūt)
 tenuibus & nigris, pythion vigesimo,
 quarto die nigris exhibitis, sed phreni-
 ticus, cuius tamen grauissimum malum
 aliunde se prodebat, quarto, cum suspē-
 sis paucis diuulsis in vrina tenui, obiēre.
 Non enim si in hoc postremo vrinæ satis
 laudabiles erant, ob id euadere potuit,
 maximē cum æruginosa multa tenuia
 vomuerit. Caluus quoque eadē vi cita
 morbi, eodem quarto die, cū vrinis per-

*Mulier que ia-
 cebat in men-
 dacium foro.*

*Post constitu-
 tionem egroti.*

Parius.

Thasiana.

Pythion.

Caluus.

*Pericles.**In Abderis
virgo.**Anaxion.
Heropytus.**Thasiana Mo-
resa.**Virgo Larissea.**Appollonius
Abderita.*

petuo multis, sed prauis, præreptus fuit. Contra verò Pericles quarto conualuit, cum crassis quidem, sed subsidentibus tamen vrinis. In Abderis virgo cum tenuibus, sed boni coloris ad septimum vsque diem vrinis, 27. respirauit. Anaxion cum similibus 34. Heropytus 100 cum vrinis tenuibus quidem initio, sed permixtione nigris, & cum enæoremate meteoro. Quo autem tardius salus huic cōtigit, eo citius Thasiana Morosa euasit, tertio puta morbi die, per sudores multos calidos. Mirum tamen hoc, cum eius vrinæ per totum morbum tenues nigre essent, & enæorema rotundū haberent, quod non subsidebat. Namque hæ aut grauius periculum, aut longius malum minabantur. Sed hanc plurimum iuuit circa crisin multa per locos muliebres deiectio. Quæ quidem virginis Larissæe plurima liberatio fuit, cui nunquam ante menses fluxerāt. Ea igitur de causa potissimum serenissimū sextum diem habuit, vel si quarto die vrinas tenues quidem & paucas, sed elatas suspensiones habentes, excreuerit. Appollonius Abderita à principio ad fi-

nem nigrum minxit, & tenue, nec multum, atque ob id sanè trigessimus illi dies funestus fatalisque fuit. Dæalcis vxor paucas & tenues vrinās primis diebus reddidit, & illi vigessimus dies vitæ finē attulit. Ab iisdem quoque vrinis, circa eadem initia, mulieri in Cysico puerperæ, decimus quartus dies exitiosus fuit, vt adolescenti in Melibæa, vigessimus quartus, vterque phrenitici. Adderem quidem lubens etiam sexcētos cum his alios, sed tempus manum de tabula. Iā enim satis est si tāti viri autoritate pronuntiatorum nostrorum veritas abūde confirmata sit. Cuius sibi quisque notitiam vsu ipso comparare poterit, modo quidem hanc gemmā aspernari ipse nolit. Quod sanè non faciet si suum iudicium (sine inuidia dictum sit) nostro exemplo rebus in eiusmodi diu multumque exercuerit, eosque procul à se reiecerit, qui ex Hippocrate hoc obiiciunt, τὸ δὲ ζῶν νοστιμάτων οὐπάμπαν ἀσφαλές ἐστι πορροῖα γρηύσιες οὐτε τῷ θανάτῳ οὐτε τῇ υἱεῖσι, acutorum morborum non omnino certæ sunt prædictiones, neque salutis neque mortis. Teste enim Galeno,

Dæalcis vxor.

Mulier puerpera in Cysico.
Adolescens in Melibæa.

Aph. 9. l. 2.

Aphorismi 9.
l. 2. interpretatio ex Gal.

Certè sunt accu-
satorum predi-
ctiones.

Gal. sub finem
comm. in l. b.
τ' ἐμδ.

Distinctio vri-
ne in tres clas-
ses probatur ex
Gal.

non benè intelligunt, illud οὐ πάντα, τὸ
ὀλιγάκις significare, eadem omnino for-
ma, quasi quis non omnes homines esse
males diceret, paucos bonos intelligen-
ret. Quod autè ad nostram in tres clas-
ses vrinarum distributionē attinet, cu-
ius authorem quodammodo esse dixi-
mus Galenum, hoc certè nunquam fa-
teri recusabit, qui ipsum sub finē com-
mentariorum in librum sextum τ' ἐμδ.
legerit, vbi de egrotto quodam loquitur,
in cuius historia Hippocrates nullā vri-
narum mentionē fecisset, τὰ μὲν γινόμενα,
inquit, τῷ χερμοντι δ' αὖ, εἴτε δ' ἂν ἀπέθαιεν,
εἴτε ἐσώθη παρέλπει, ὧν χάριν ἅπαντα γράφε-
ται τὰ μὲν πῶς αὐτὸν οὐκ ἐγὼ παρὰ τὸ νοσοῦντος
οὕτως ἐστὶν ὡς εἴποι, ἴσως ἀκρίβειαν ποθεῖ τις,
ὡς τὰ ληθῆρη τεόν βῆσι, ὥς εἰ μοι τ' ἐδείξεν αὐτῷ
τὰ οὖρα, (ὡς ὡς ἂν ἀπεφωάμην, ὁποῖον τι
φρονῶ ὡς τῷ χερμοντι, ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς
εἰρημαίοις. ὀλεθρίως εἶχεν εἰδεῖν καὶ τὰ οὖρα
ἀεὶ σαυθῆσαι, μὲν, ὅς εἰς δ' ἐνοσησάιντο ἀν-
θρώπων ἀπεφωάμην αὐτὸν εἰδεῖν καὶ τὰ οὖρα
μοχθηρὰ. διὰ τὰ χεῖν τεσθῆναι, μέσον δ' ἐ-
αὐτῶν, ὥς μὴτ' ἐπαίνεισθαι, μὴτ' ἐψήγεται,
πλείονη γέγονον ζῆσαι τὰ, τεσθῆναι. Iensus
est, quod si eius egroti vrinas vidisset,
pronuntiare potuisset de morbi euentu.
Nam si male fuisset moriturus erat pro-

culdubio talis ægrotus, si bonę conualliturus, si verò tandem mediæ inter vtrasque, ita vt nec laudandæ nec vituperandæ fuissent, moriendū quidem, sed tardius. Eadem enim ibi ferè est & vinarū descriptio, & in tres classes distributio, ac æquè propemodum certa apud eundem de vrinis opinio. Quibus si aliquid de quarto adhuc die annotasset, res prorsus cōfecta tota fuisset. Sed eius rei forma aliqua, vt satis iam demonstratū est, ex Hippocrate facile peri potest, ne me hīc solū quis Pythagoreum esse dixerit. Quartū enim diē instar numinis non colo, verū factā in eo obseruationem plurimi quidem facio, quā nec Ægyptij videtur ignorasse vt refert Aristoteles scribens, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, inquit, μετὰ τὸ τετρήμερον κινεῖν ἔστι τοῖς ἰατροῖς, ἐὰν *De quarto die ex ritu Ægyptii.*
 δὲ πρότερον ὅτι τῷ αὐτῷ κινδύνῳ, & in *Ar. polis.*
 Ægypto licet Medicis post exactū quadriduum, mouere (aliquid atque moli-ri) quod si prius, id eorum quidem periculo. Non quod non turgenti malo, ruentique aliquo impetu, in partem aliquam humori ex Hippocratis præscripto illo, ἀρχέγων τῷ νόσῳ καὶ π, &c. sta- *Aph. 9. l. 2.*

*Alia signa nō
negligenda.*

*Quomodo ali
dies indices
suum ius reti
neant.*

tim occurrendum sit, sed id tamen aliās
cautē faciendum, ne aut incocta sæpe
medicantes, aut eadem passim remedia
empiricorum nunc verius, quàm medi
corum multorum malo more, incul
cantes, ac repetētes, artem tandem, quæ
speciosos alioquin & vtilēs multos dior
isimos habet, confundamus. Sed ita ad
quartum diem respicimus, vt alia tamē
quæuis signa, de quibus aliquid etiam
diximus, nō negligamus. Quin & alio
rum etiam dierum indicum hanc ratio
nem haberi volumus, vt, si vrina quarti
diei, aut non satis laudabilis fuerit, aut,
spectata, tunc satis, à se postea mutata,
crisin in longius tempus distulerit, quo
quo certē die tandem contingat, siue
decimo quarto, siue vigesimo, non be
ne ante veniat, quàm suo antecambulo
ne die, vt pote vel vndecimo, vel deci
mo septimo præsignificata fuerit. Vt
enim septimi est index quartus, sic vn
decimus decimi quarti, & decimus se
ptimus vigesimi. Ergo suum sic ius ho
rum dierum quisque, τὰ χρίσιμα χρίωντα
certo præstiturus, obtinebit. Sed hoc ta
men semper plus cæteris, quartus dies

habebit, vt non solius septimi sui critici
index, sed totius futuri morbi prænun-
tius quidam sit. In pestilentibus affecti-
bus potissimum, siquidem eiusmodi
morbi vltra quartum ipsum diem sint
excursuri. Nam ante si quis de vi morbi
interiturus sit, tunc vt alia taceam, nun-
quam aliâs futura obscura, cui ex vrinis
paulo ante eiusmodi fatum in pessimas,
vt dictum est, mutatis, ignotum esse
poterit, quod semper inde contigisse
benè meminerit? Neque enim earum
vrinarum quæ ante laudabiles per ali-
quod tempus perceptæ fuerint aspectu,
contentum esse Medicum oportebit,
sed & proximarum fati omnium. Nun-
quam enim, vti verè affirmavi, quisquâ
sine prauis vrinis in eiusmodi affectibus
interiit. Quod in sporadicis non simi-
liter vsque verum erit, sed vt plurimum
tamen, Diorismos autem ad id maximè
conferentes, magna ex parte, ab ipso
Hippocrate acceptos traditòsque recē-
suimus. Quare si præcepta eiusmodi in-
terdum in quibusdam euariant, aliunde
caussa perenda erit. Sepius autē cōtra e-
uenerit quia, *σύνροια μία, συμπτωια μία,*

καὶ συλλαγία πάντα benè Hippocrates di-
 xit. Per quod fit sanè vt naturalis facul-
 tas sapius animali vitalique cōsentiatur,
 idque cum aliàs, cum verò maximè cum
 insigni aliqua intemperie, non solo ali-
 quo impedimento, in viis, per quas ali-
 qua eius influit facultas, pars quæuis a-
 lia laborat. Tunc enim non est neces-
 se vrinam eius rei argumentum esse,
 vti neque in pleuritide peripneumo-
 niæque & systrophica quauis inflam-
 matione, vbi materia parti impacta ita
 contumax fuerit, vt satis sit, si de dif-
 ficili respiratione, difficillique expecto-
 ratione aliàs dignosci possit. Arctius
 enim tunc sua membrana quadam ve-
 lut cysti cōtinetur materia, quam vt la-
 tius tandem diffundi, alterique parti
 queat communicari. Quod, vti iam di-
 xi, non tam sæpè fit, quam contra, quia
 certum notumque est, multas in morbis
 propagationes cōmunicationesque fie-
 ri. Quare si malum exitiosum futurum
 sit, raro sic per vrinas latere nos poterit,
 sin verò minus, quis porro in re nullate-
 nus timenda, male meticulosus fuerit.
 Imperitus enim vt erit, qui è pessimis,
 quæ

quæ absunt, signis, malum aliquod futurum collegerit, sic etiam præterea cōfidētissimus erit, qui in grauissimorum symptomatum præsentia, salutis aliquā spem tutus collocauerit. Diligēti enim semper trutina perpendendum erit, vtrum vtri signo præponderet, & vires ne malo, an malum viribus cessurum sit. Quare licet aliquando ex multis aliis rebus, quod certo de futuro morbi euentu iudicemus pronuntiemusque habeamus, hanc tamen prognostici per vrinas quarto die incundi, partem non vltimā maiorum omnium, sed maximè Hippocratis exēplo excolamus, neque frustra id illum fecisse aliquando existimemus. Serum est sanguinis vrina, fateor, sed tam eius qui arteriis ipsis, quam qui venis continetur. Quare cum vtrique tanquam vehiculo, ὥρμη Græci dicūt, ante fuerit, cur non partium humorūque à quibus ipse manat affectum aliquem non indicabit? Vt enim vrinæ color ac liquor naturalis facultatis διαφύσις, quæ fuerit bona vel mala, manifestè loquetur, sic contentum ipsum solidarum quarumvis partium statum virtutemque

raro dissimulabit. Omnino vrina vel præsentis adhuc humoris, vel aliò translati significationem plurimam dabit. Ratio igitur hæc velut quædam sit certè experientiæ, quam his scriptis testatam volumus, cuiusque hîc riuos tandem clausuri sumus, dum reconditiora polioraque cogitamus.

FINIS.

ADMONITIO QVÆDAM
Ad Lectorem.

ET huius quoque rei te monitum volo, Lector, per urinas turbidas nos eas intelligere, quæ & ipso exortu tales sunt, & nullo unquam calore postea inclarescunt, quæ sunt omnes ferè in pestilenti constitutione, uti diximus, perniciose. Caterum ostensus sum etiã aliquando pluribus, quidquid reclamant quidam nullam cuiusquam sani urinam suo aut sedimento aut nebula, aut suspensio carere vel posse, vel debere, neque fieri unquam posse, quin aliquid semper assimilationem in nutritione subterfugiat, cum nullum dari tempus possit, quo non quæque coctio suum quodque excrementum, quantumvis exiguum, proferat. Adde quod, quæ ab Hippocrate optima indicatur urina, non potest nõ sanorum esse quam simillima. Iterum vale, candide Lector.

*Errata in latinis insigniora sic corrigito, cetera enim facile
candidus lector & reponet & excusabis.*

Pag. 14. lin. 4. lege vt plurimum. p. 15. l. 20. lege destruat. p. 19. l. 5. lege principumque. p. 20. l. 17. lege idem morbi. p. 31. l. 20. lege significant. p. 33. l. penult. lege videbuntur. p. 44. l. 13. lege morbifica. l. 15. lege vigorem. p. 80. l. 16. lege affectat. p. 83. l. 15. de le oportet. p. 84. l. 3. lege matrice non materiz. l. 13. lege nitentis, non mittentis. p. 85. lege promus cōdus) trahit. eadem p. l. 20. lege. Si hoc cur cum nō solū. &c. p. 91. lege qui non solum ibi reddit rationem, &c. p. 92. sub initium cap. xxj. lege nubes discutiendæ. p. 94. l. 13. aliquādo dissuaderet, include parenthesi. p. 112. l. 16. lege cōscriptis loco rōū inscriptis. p. 119. l. 13. lege sese ob- tulerint. p. 121. l. 16. le. evanescēte tuti subito, &c. p. 128. l. 10. lege in sanguinis matrice concepti. p. 131. l. 14. lege æquē atque in illis. p. 140. l. 19. lege ipsius morbi exitū, vrinis. p. 143. l. 5. lege præterea.

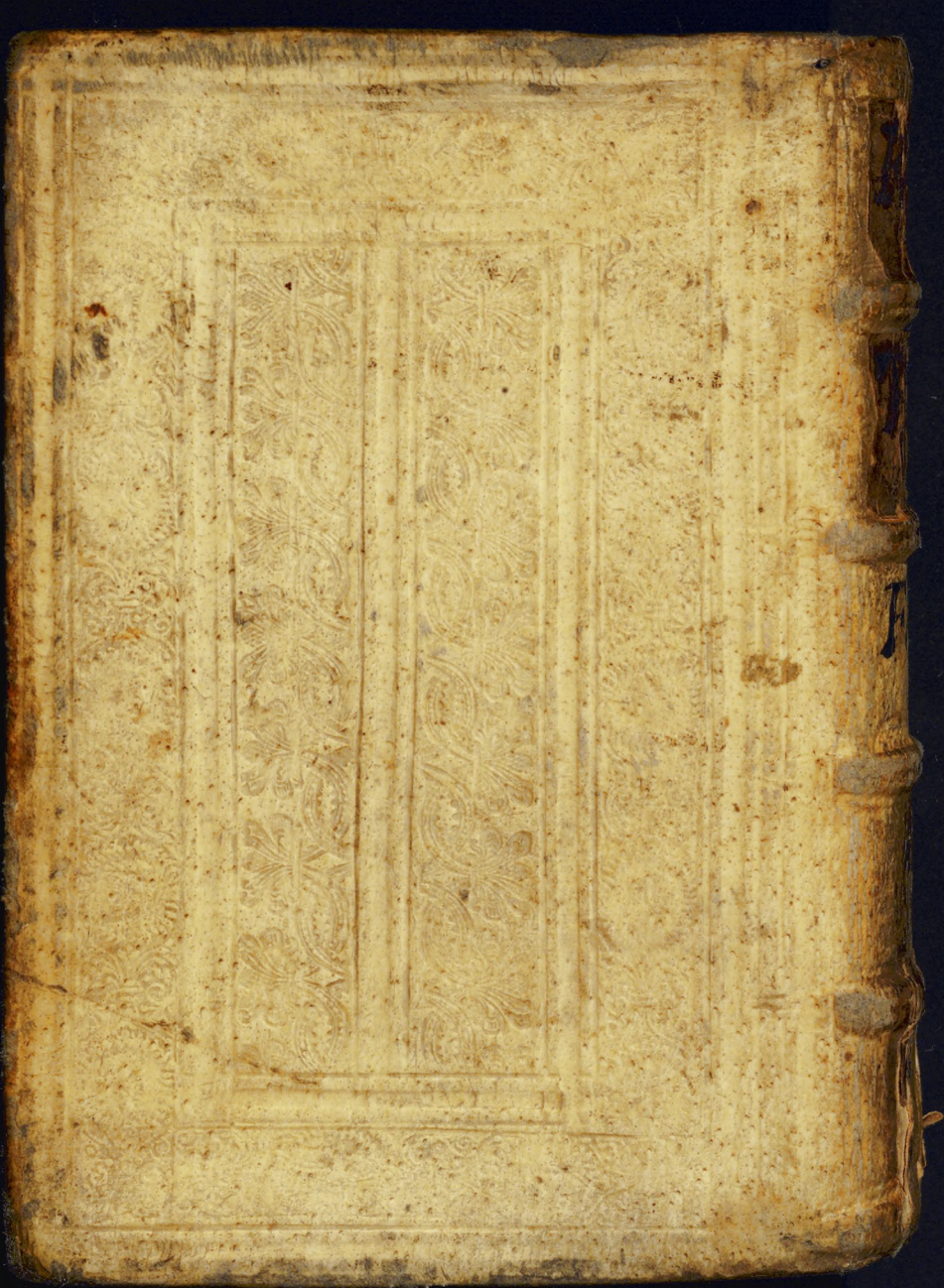
Græca ex suis authoribus melius reponentur quæ mendosa sunt ferè omnia. Caterum hæc pag. 132. l. 16. omissa sunt, aëris imperio (partim enim tunc eiusmodi dysenteriz à depravato cæli statu, partim ab esu vsū- que immaturarum cum fructibus frugum aduenerāt) necessario subiecti, &c.

tis.
oo-
ria
isti
nes
ax-
uid
od
fir-
vo
ntel
ni-
fa-
di-
a-
ru-
di-

Biblioteka Jagiellońska

sfdr/0032822

ELPHE

THE

Febris

1597

Paulinus